

Miljødirektoratets tilråding til
Klima- og miljødepartementet om

Verneplan for skog mars 2023

Mars 2023

Innhold

1.	FORSLAG	5
1.1	Hjemmelsgrunnlag.....	6
1.2	Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget	7
1.3	Andre interesser	8
1.4	Planstatus	8
2.	SAKSBEHANDLING	9
2.1	Generell bakgrunn	9
2.2	Saksbehandlingsprosesser	9
2.3	Frivillig skogvern på privateid grunn.....	9
2.4	Saksgang	10
2.5	Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt.....	10
2.6	Forholdet til utredningsinstruksen	10
3.	VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN	11
3.1	Navn.....	11
3.2	Avgrensing	11
3.3	Verneforskriftene	11
4.	OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK	12
5.	FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER.....	13
5.1	Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	13
5.2	Avveieringer mellom skogbruk og skogvern	13
5.3	Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser	14
6.	HØRING AV VERNEFORSLAGENE	14
7.	GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE	15
7.1	Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene.....	15
8.	MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE.....	20
8.1	MØRE OG ROMSDAL FYLKE	20
1.	Grisetstranda, Rauma kommune.....	20
2.	Barlindneset, Ørsta kommune - utvidelse	22
8.2	VESTLAND FYLKE	25
3.	Osøyra, Kinn kommune	25
4.	Lykkja, Årdal kommune	29
8.3	ROGALAND FYLKE	33
5.	Hesten, Strand kommune - utvidelse	33

8.4	AGDER FYLKE	35
6.	Skagelidalen, Farsund kommune	35
7.	Indre Linvannet, Kristiansand kommune	39
8.	Heptedalen, Kristiansand kommune	41
9.	Hækjenkleiv, Åmli kommune - utvidelse	43
10.	Ubergsfjell, Vegårshei kommune	46
11.	Vakerknatten og Nøklefjell, Vegårshei kommune	48
12.	Kvernhusmarka, Risør kommune	52
8.5	VESTFOLD OG TELEMARK FYLKE	54
13.	Buberget, Tinn kommune	54
14.	Urdalen, Tinn kommune - utvidelse	57
15.	Tårånli, Kviteseid kommune	61
16.	Skitnebufjellet og Kopslandsåsen, Notodden kommune - utvidelse	64
17.	Hønsejuvet, Seljord kommune	70
8.6	VIKEN FYLKE	74
18.	Ramfoss, Modum kommune - utvidelse	74
19.	Klippa, Øvre Eiker kommune	77
20.	Rambergåsen, Moss kommune - utvidelse	79
21.	Reierskogen, Moss kommune - utvidelse	83
22.	Rødsåsen, Moss kommune - utvidelse	87
23.	Ramndalen, Nittedal og Gjerdrum kommuner - utvidelse	91
24.	Munkerudevja, Nes kommune	94
25.	Prestegarden, Nannestad kommune	97
26.	Kringler, Nannestad kommune – utvidelse	100
27.	Vassfaret, Flå og Nesbyen kommuner i Viken fylke og Sør-Aurdal kommune i Innlandet fylke – utvidelse og omgjøring fra annen verneform	104
8.7	INNLANDET FYLKE	114
28.	Korpekløvet, Sør-Aurdal kommune	116
29.	Breie, Etnedal kommune - utvidelse	118
30.	Turrtind, Nordre Land kommune - utvidelse	121
31.	Åsli, Nordre Land kommune	124
32.	Ånes, Søndre Land kommune	127
33.	Høkleberget, Gran kommune	129
34.	Eriksrud, Gjøvik kommune - Utvidelse	133
35.	Bjønndalen og Kompåsmyra, Ringsaker kommune	135
36.	Liberget, Ringsaker kommune	137

37.	Årneslia, Ringeby kommune.....	139
38.	Kjøremsla, Nord-Fron kommune	141
39.	Viertjenna, Grue kommune – omgjøring fra annen verneform.....	144
8.8	NORDLAND FYLKE	146
40.	Svenningsvika. Grane kommune	147
41.	Torselva, Lødingen kommune.....	151
9.	TILRÅDING OM GRENSEENDRING.....	154
42.	Hostegga, Aure kommune, Møre og Romsdal fylke - Grenseendring	154
10.	TILRÅDING OM OPPHEVING AV ELDRE TREFREDNINGER I OSLO OG VIKEN.....	155
11.	MILJØDIREKTORATET TILRÅR.....	157

1. FORSLAG

Miljødirektoratet tilrår vern av 41 naturreservater i skog i medhold av naturmangfoldloven (lov om forvaltning av naturens mangfold). 24 av områdene er nye naturreservater, 17 av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservater. For 3 av områdene foreslås utvidelsen som endring av eksisterende verneforskrift.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 71,8 kvadratkilometer nytt verneareal, hvor ca. 44,6 kvadratkilometer er produktiv skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Grisetstranda i Rauma kommune, Møre og Romsdal fylke
2. Barlindneset i Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylke – utvidelse
3. Osøyra i Kinn kommune, Vestland fylke
4. Lykkja i Årdal kommune, Vestland fylke
5. Hesten i Strand kommune, Rogaland fylke – utvidelse
6. Skagelidalen i Farsund kommune, Agder fylke
7. Indre Linvannet i Kristiansand og Vennesla kommuner, Agder fylke
8. Heptedalen i Kristiansand kommune, Agder fylke
9. Hækjenkleiv i Åmli kommune, Agder fylke – utvidelse
10. Ubergsfjell i Vegårshei kommune, Agder fylke
11. Vakerknatten og Nøklefjell i Tvedestrand kommune, Agder fylke – utvidelse
12. Kvernhusmarka i Risør kommune, Agder fylke
13. Buberget i Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylke
14. Urdalen i Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylke – utvidelse
15. Tårånli i Kviteseid kommune, Vestfold og Telemark fylke
16. Skitnebufjellet og Kopslandsåsen i Notodden kommune, Vestfold og Telemark fylke – utvidelse
17. Hønsejuvet i Seljord kommune, Vestfold og Telemark fylke
18. Ramfoss i Modum kommune, Viken fylke – utvidelse
19. Klippa i Øvre Eiker kommune, Viken fylke
20. Rambergåsen i Moss kommune, Viken fylke – utvidelse
21. Reierskogen i Moss kommune, Viken fylke – utvidelse
22. Rødsåsen i Moss kommune, Viken fylke – utvidelse
23. Ramndalen i Nittedal kommune, Viken fylke – utvidelse
24. Munkerudevja i Nes kommune, Viken fylke
25. Prestegarden i Nannestad kommune, Viken fylke – utvidelse
26. Kringler i Nannestad kommune, Viken fylke – utvidelse
27. Vassfaret i Flå og Nesbyen kommuner, Viken fylke og Sør-Aurdal kommune i Innlandet fylke – utvidelse
28. Korpekløvet i Sør-Aurdal kommune, Innlandet fylke
29. Breie i Etnedal kommune, Innlandet fylke – utvidelse
30. Turrind i Nordre Land kommune, Innlandet fylke – utvidelse
31. Åsli i Nordre Land kommune, Innlandet fylke
32. Ånes i Søndre Land kommune, Innlandet fylke
33. Høkleberget i Gran kommune, Innlandet fylke
34. Eriksrud, Gjøvik kommune, Innlandet fylke – utvidelse
35. Bjørndalen og Kompåsmyra i Ringsaker kommune, Innlandet fylke

36. Libergget i Ringsaker kommune, Innlandet fylke
37. Årneslia i Ringeby kommune, Innlandet fylke
38. Kjørremslia i Nord-Fron kommune, Innlandet fylke
39. Viertjenna i Grue kommune, Innlandet fylke
40. Svenningsvika i Grane kommune, Nordland fylke
41. Torselva i Lødingen kommune, Nordland fylke

I tillegg foreslås endring i vernekart og verneforskrift for:

42. Hostegga i Aure kommune, Møre og Romsdal fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet i medhold av naturmangfoldloven § 34 og § 62.

Områdene foreslås vernet som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene

a (variasjonsbredden av naturtyper og landskap),

b (arter og genetisk mangfold),

c (truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter),

d (større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv),

e (områder med særskilte naturhistoriske verdier),

g (økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt),

h (referanseområder for å følge utviklingen i naturen).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. De foreslåtte skogområdene i denne tilrådingen omfatter flere ulike utforminger med rik barskog, blant annet kalkgranskog, kalkfuruskog, lågurt-granskog og lågurt-furuskog. Tilrådingen omfatter også flere områder med rik edellauvskog, blant annet lågurt-eikeskog og gråor-almeskog, men også ravineområder på marin leire, rik sandfuruskog, rik blandingsskog og noen utforminger av fuktskog. Tilrådingen inneholder også områder med oceanisk furuskog med boreonemoral regnskog og noen områder med bekkekløftnatur.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Ånes i Søndre Land er på 55 dekar, mens Vassfaret er over 21 000 dekar. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

Fire av områdene som tilrås er vurdert å ha nasjonal verneverdi (***) i kartleggingsrapport, to områder med lokal verneverdi (*), mens de fleste av områdene er vurdert å ha regional verdi (**) eller er vurdert på bakgrunn av eksisterende naturtypedata. Det inngår flere naturtypelokaliteter med verdi A (svært viktig) innenfor de foreslåtte områdene. Flere av utvidelsesområdene er vurdert å ha verdi tilsvarende *** når områdene ses i sammenheng med opprinnelig areal. Området Ramfoss er av kartlegger vurdert å få en samlet verdi på ****. Et område (Hønsejuvet) er kartlagt med verdi 5 gjennom bekkekløftkartleggingen og et område (Kjøremslia) har fått tilsvarende verdi i den tematiske kartleggingen av kalkskog. Det inngår også areal fra andre tematiske kartlegginger, som f.eks. kystfuruskogskartleggingen blant de tilrådte områdene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i Narin - Lokalitetsdatabase for skogområder eller gjennom andre naturtypekartlegginger.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis vegbygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforringelser betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra

en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8.

Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veger inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveger, og i noen tilfeller skogsbilveger. Noen av disse kan være aktuelle for bruk i jordbruksammenheng eller i forbindelse med bakenforliggende skogarealer, og for uttransport av felt storvilt.

Det går kraftledninger i områdene:

- Osøyra
- Munkerudevja
- Korpeløvet
- Breie
- Høkleberget
- Eiksrud
- Viertjenna

Områdene Barlindneset, Lykkja, Ramndalen, Kjøremslia og Årneslia grenser til kraftledningstrasé.

Områdene Buberget, Urdalen, Skitnebufjellet og Kopslandsåsen, og Ånes grenser til regulert vassdrag.

Det er registrert mineralforekomster innenfor områdene Osøyra, Kjøremslia, Svenningsvika og Torselva.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNFR-områder i de respektive kommunenes kommuneplaner. De tilfellene som avviker fra dette, er omtalt spesifikt under beskrivelsen av det enkelte området.

2. SAKSBEHANDLING

2.1 Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) Vern av norsk natur, St.meld. nr 46 (1988-89) Miljø og utvikling og St.meld. nr. 40 (1994-95) Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksbehandlingsprosesser

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

2.3 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Statsforvalter. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Statsforvalteren forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

De områdene som foreslås vernet gjennom frivillig vern, er ikke en del av en samlet verneplan. Felles for disse områdene er at de bygger på tilbud om frivillig vern fra de berørte grunneierne. I tabellen nedenfor er angitt tidspunkt for ulike stadier i verneprosessen for de ulike områdene.

Navn	Tilbudsår	Oppstart	Høring	Statsforvalterens tilråding
Grisetstranda	2021	11.1.2022	10.5.2022	17.2.2023
Barlindneset	2020	8.3.2021	22.4.2021	14.7.2021
Osøyra	2021	29.4.2022	29.06.2022	2.2.2023
Lykkja	2019	9.4.2021	6.5.2021	4.8.2021
Hesten	2021	3.2.2022	8.4.2022	8.7.2022
Skagelidalen	2018	22.9.2020	15.12.2020	18.5.2021
Indre Linvannet	2018	8.9.2020	22.12.2020	8.3.2021
Heptedalen	2019	30.11.2020	17.3.2021	17.9.2021
Hækjenkleiv	2018	15.10.2020	15.12.2020	5.7.2021
Ubergsfjell	2019	30.11.2020	17.3.2021	17.9.2021
Vakerknatten og Nøklefjell	2018	15.10.2020	15.12.2020	5.7.2021

Kverhusmarka	2020	30.11.2020	17.3.2021	17.9.2021
Buberget	2020	2.11.2020	14.10.2021	8.3.2022
Urdalen	2019	2.11.2020	14.10.2021	8.3.2022
Tårånli	2017	29.10.2021	27.1.2022	23.2.2023
Skitnebufjellet og Kopslandsåsen	2021	29.10.2021	20.10.2022	23.2.2021
Hønsejuvet	2020	29.10.2021	27.1.2022	11.10.2022
Ramfoss	2017	31.3.2017	21.5.2017	4.8.2022
Klippa	2021	14.12.2021	6.5.2022	1.2.2023
Rambergåsen	2020	14.12.2021	18.11.2022	1.2.2023
Reierskogen	2020	6.11.2020	21.12.2020	10.8.2021
Rødsåsen	2020	6.11.2020	21.12.2020	10.8.2021
Ramndalen	2020	31.3.2022	18.11.2022	1.2.2023
Munkerudevja	2020	6.11.2020	14.3.2021	21.5.2021
Prestegarden	2020	6.11.2020	6.5.2022	1.2.2023
Kringler	2019	3.4.2020	26.5.2020	1.2.2023
Vassfaret	2011	4.3.2018	14.1.2022	23.1.2023
Korpeløvet	2019	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Breie	2020	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Turrtind	2020	27.11.2020	15.12.2022	8.3.2023
Åsli	2019	31.3.2020	15.12.2022	8.3.2023
Ånes	2019	25.3.2019	15.12.2022	8.3.2023
Eriksrud	2018	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Høkleberget	2020	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Bjørndalen og Kompåmyra	2019	2.7.2021	15.12.2022	8.3.2023
Liberget	2019	2.7.2021	15.12.2022	8.3.2023
Årneslia	2019	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Kjøremslia	2020	29.10.2021	15.12.2022	8.3.2023
Viertjenna	2019	2.7.2021	15.12.2022	8.3.2023
Svenningsvika	2020	2.9.2022	24.11.2022	1.3.2023
Torselva	2019	2.9.2022	24.11.2022	1.3.2023

2.4 Saksgang

Områdene i denne verneplanen har hatt ulik saksbehandling fram til tilrådingen. Det er orientert om saksgangen under omtalen fra de forskjellige fylkene.

2.5 Konsultasjon med Sametinget og reinbeitedistrikt

Følgende områder som tilrås i denne verneplanen ligger innenfor reinbeitedistrikt:

- Svenningsvika
- Torselva

Protokoll mellom Statsforvalterne og berørte reinbeitedistrikt, i de tilfellen hvor det har vært krevd konsultasjon, følger som vedlegg til tilrådingen.

2.6 Forholdet til utredningsinstruksen

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med

verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for foreslåtte verneområder.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er dermed oppfylt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Ubergfjellet endres til *Ubergsfjell*

Hønsegyvet endres til *Hønsejuvet*

Nannestad Kapellangård endres til *Prestegarden*

Hagaevju endres til *Munkerudevja*

3.2 Avgrensing

Det er gjennomført endringer i avgrensinger for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Den største endringen er gjort for området Skitnebufjellet og Kopslandsåsen. Her er 426 dekar tatt ut etter høring. For området Tårnli er ca. 980 dekar foreløpig tatt ut etter Statsforvalterens tilråding i påvente av avtaleinngåelse. Dette er areal som Miljødirektoratet forventer å kunne tilrå ved en senere anledning.

3.3 Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området. For 3 av områdene tilrås utvidelser basert på eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneierne.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 13.10.2000 nr.1040 om vern av Barlindneset naturreservat, Ørsta kommune, Møre og Romsdal
2. Forskrift 15.12.2017 nr. 2053 om vern av Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder
3. Forskrift 07.12.2018 nr. 1830 om vern av Urdalen naturreservat, Tinn kommune, Telemark
4. Forskrift 17.12.2021 nr. 3672 om vern av Skitnebufjellet naturreservat, Notodden kommune, Vestfold og Telemark
5. Forskrift 13.12.2002 nr. 1536 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 24, fredning av Ramfoss naturreservat, Modum kommune, Buskerud
6. Forskrift 22.06.2018 nr. 964 om vern av Orkerødskogen naturreservat i Moss kommune, Østfold fylke
7. Forskrift 13.12.2002 nr. 1555 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 43, fredning av Rødsåsen naturreservat, Moss kommune
8. Forskrift 17.12.2010 nr. 1630 om vern av Nannestad kapellangård, Nannestad kommune, Akershus
9. Forskrift 16.12.2022 nr. 2584 om vern av Kringler naturreservat, Nannestad kommune, Viken
10. Forskrift 28.06.1985 nr. 1368 om fredning for Bringen naturreservat, Flå og Nes kommuner, Buskerud
11. Forskrift 28.06.1985 nr. 1359 om vern for Indre Vassfaret landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Oppland og Flå og Nes kommuner, Buskerud
12. Forskrift 15.12.2017 nr. 2079 om vern av Breie naturreservat, Etnedal og Nord-Aurdal kommuner, Oppland
13. Forskrift 15.03.2019 nr. 238 om vern av Turrtind naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland
14. Forskrift 04.09.1981 nr. 4752 om vern av Eiksrud naturreservat, Gjøvik kommune, Oppland

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 20.12.2019 nr. 1939 om vern av Hesten naturreservat, Strand og Forsand kommunar, Rogaland
2. Forskrift 16.04.2010 nr. 566 om vern av Reieråsen naturreservat, Moss kommune, Østfold
3. Forskrift 23.12.1983 nr. 2016 om vern for Søndre Jeløy landskapsvernområde, Moss kommune, Østfold
4. Forskrift 15.03.2013 nr. 284 om vern av Ravndalen naturreservat, Nittedal og Gjerdrum kommuner, Akershus
5. Forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om endring av forskrift om Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal, Oppland og Flå og Ringerike kommuner, Buskerud
6. Forskrift 22.12.1989 nr. 1401 om fredning for Rotnedalen naturreservat, Grue kommune, Hedmark

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her vernes alle er under 500 kvadratkilometer i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede. Områdene er i kommunenes arealplaner i uten unntak lagt ut som LNFR-områder. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som del av verneplanprosessen. I noen tilfeller er eksisterende data brukt som utgangspunkt for vurdering av verneverdi. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag i noen av områdene i dag. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Miljødirektoratet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Direktoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5.2 Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk den 1. juli 2020 i oppdrag fra Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet å utrede forvaltningstiltak knyttet til

skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra Klima- og miljødepartementet datert 8.11.2021 ba Klima- og miljødepartementet om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal forslaget iverksettes for områder der det mottas tilbud etter 1. februar 2022, og ved vern av offentlig eid grunn for områder der det meldes oppstart fra og med samme dato.

Alle områdene som omfattes av denne verneplanen er tilbudt for frivillig vern av grunneier før 1. februar 2022. De omfattes derfor ikke av oppdraget fra Klima- og miljødepartementet.

5.3 Forvaltningsmessige og budsjettmessige konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndigheten for nye områder som opprettes, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen. For eksisterende verneområder som nå utvides, endres forvaltningsmyndigheten ikke.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndighet, blir denne myndigheten lagt til Statsforvalteren. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat og nasjonalpark vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Det er noen felt med plantet gran innenfor enkelte av områdene som kan være aktuelle å rette aktive tiltak mot.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGENE

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 framgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene til uttalelse (det vil være noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring):

Landbruksdirektoratet, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Jernbanedirektoratet, Bane NOR, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kartverket, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrensykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi,) Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreinrådet i Norge.

Høringsuttalelser fra sentrale eller spesielt berørte instanser:

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på at det er viktig å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosesser for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområder og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområder. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har uttalt seg til de aller fleste områdene i verneplanen. De oppfordrer spesifikt områdekonsesjonærer og regulanter til å uttale seg til verneplanene, selv om de ikke deres interesser blir berørt. Statsforvalterne har i varierende grad mottatt slike uttalelser. Statsforvalterne har generelt tatt en mer aktiv rolle i å etterspørre slike uttalelser. NVE sine områdespesifikke uttalelser er gjengitt under det enkelte området.

Landbruksdirektoratet har uttalt seg i forbindelse med noen enkeltområder i denne verneplanen. Dette er da gjengitt spesielt. Hensynet til reindriftsutøvelse er spesielt påpekt i forbindelse med de siste vernevedtakene. Dette er ivaretatt i forskriftene for de områdene hvor dette er aktuelt.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGENE

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 8 under omtalen av hvert enkelt område. Under dette kapitlet tas opp uttalelser om generelle forhold knyttet til verneforslagene.

7.1 Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratets har følgende kommentarer til innholdet i verneforskriftene og til temaer som er tatt opp i høringene.

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn

av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Når det gjelder de endelige vernekartene, vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnsregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015.

Departementet viser til "at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnsregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnsregister."

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes.

Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er

spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle

verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Miljødirektoratet viser til at henvisning til «etter retningslinjer i forvaltningsplan» er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise

unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene gå fram av vernebestemmelsene. I noen tilfeller vil det likevel være behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, enten på vernekartet eller på kart i forvaltningsplan.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

8.1 MØRE OG ROMSDAL FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Ett av områdene er utvidelse av eksisterende naturreservat. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

1. Grisetstranda, Rauma kommune

Totalareal 411 daa, hvor 317 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit verdfullt skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur. Området representerer ein naturtype med store verdiar knytt til rik edellauvskog. Skogen er velutvikla og har fleire kravfulle artar som alm og ask. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er svært godt kartlagt i fleire omganger, og ligger i ei ganske bratt, vestvendt lise på østsiden av Innfjorden. Området grenser til skogsveg / nedlagt riksveg og granplantefelt i nedre del, og går over frå edellauvskog til meir alpin skog opp mot fjellet. Berggrunnen består av ikkje inndelt gneis og løsmassene består av morene (sand, grus og stein) og rasmateriale. Lokaliteten ligger i boreonemoral til sørboreal vegetasjonssone og dessuten i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Stein- og snøras setter preg på vegetasjonen mange steder og skaper en naturlig dynamikk i skogen.

Naturtypen er hovedsakelig rik edellauvskog med noe innslag av steinur. Delnaturtype er almlindskog, med innslag av gråor-heggeskog i nedre deler og med en del bregnerike partier. Av tre- og buskopslag er det registrert alm (VU) (mye opp til 60 cm i dm.), bjørk, hassel (mye), osp, platanlønn, rogn og selje.

Artsmangfoldet er stort med bl.a. bredflangre, fingerstarr, hengeaks som indikerer rikt bunnsjikt og mer kravfulle arter som bruntelg (VU) og fuglereir (VU) vokser her. Kystnever, skrubbenever, stor vulkanlav og velutvikra lungeneversamfunn indikerer god økologisk tilstand og kontinuitet for skogen. Mer kravfulle sopparter som ametystsopp, barkhårskål, *Lasiobelonium lonicerae* og *Lopadostoma pouzarii* (VU) understøtter verdien av denne skoglokaliteten som har fått utvikla seg relativt uten inngrep over tid. Det er registrert 42 fuglearter i området, bl.a. hvitryggspett og grønnspekk.

Området er en del av et økologisk nettverk knyttet til spredte edellauvskogslokaliteter i de bratte lisdene i kommunen. Skogen har høg bonitet og i boreonemoral-sørboreal vegetasjonssone, noe som er mangelvare i de eksisterende verneområdene. Frisk rik edellauvskog er nær trua på rødlista for naturtyper og er en prioritert naturtype for vern i Møre og Romsdal. Alm-lind-hasselskog er påvirket av flere negative faktorer som patogen på treslaga alm og ask, og andre edellauvtrær er

trua på grunn av beiteskader og manglende rekruttering grunnet store hjortebestander eller etablering av gran (spontan og ved treslagsskifte), så vel som spredning av platanlønn. Disse faktorene gjør rik edellauvskog vesentlig mer truet enn flere andre skogtyper.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en gjengrodd traktorveg gjennom den sørlige delen av området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Rauma kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.*

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Statens vegvesen, Møre og Romsdal fylkeskommune, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Rauma kommune og Riksantikvaren har alle gitt høringsuttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat har ikke hatt vesentlige merknader til verneforslaget, men oppfordrer områdekonsesjonærer til å uttale seg i saken. NVE påpeker at Romsdalsnett AS ikke står på høringslista.

Norsk orienteringsforbund orienterer om Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i verneforskriftene og ber om at orientering tillates i verneområder generelt.

Norsk Bergindustri ber statsforvalteren om å ta høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtida. Videre ber Norsk Bergindustri om at verneforskriften tar hensyn til mulige framtidige funn, både mht. utvinning og atkomst.

Kartverket meldte i forbindelse med oppstartsmeldingen at navnet Grisetlia ikke er registrert i SSR, og at dette navnet nok er nylaget. Kartverket skriver videre at *Grisetstranda* (vedtatt skrivemåte) vil være dekkende for området.

Statsforvalterens kommentarer:

Høringsforslaget ble opprinnelig ikke sendt til Romsdalsnett AS, men statsforvalteren erfarer at NVE har sendt både oppstartsmelding og høringsdokumentet videre til Romsdalsnett AS, uten at de har kommet med merknader eller innspill.

Det er ikke registrert geologiske forekomster av betydning i området. Direktoratet for mineralforvaltning har ikke uttalt seg til framlegget. Statsforvalteren ser derfor ikke at forslaget har vesentlige virkninger for bergverksinteresser. Hensynet til verneverdiene gjør at statsforvalteren ikke finner grunnlag å åpne for framtidig bergverksdrift i verneforskriften.

Statsforvalteren skriver angående Norsk orientering sitt innspill at slik forskriften er utformet i dag er det anledning til å søke forvaltningsmyndigheten om tillatelse til å arrangere orienteringsløp. Statsforvalteren vurderer det som riktig at hvert enkelt løp blir vurdert med hensyn til slitasje på vegetasjon og forstyrrelser på vilt.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Grisetstranda som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Grisetstranda:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Grisetstranda som naturreservat.

2. Barlindneset, Ørsta kommune - utvidelse

Nytt verneareal 1 304 daa, hvor 845 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 386 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å verne eit stort og variert skogsområde som inneheld trua og sjeldan natur og ulike naturtypar i skog som rik edellauvskog. Her er ein stor og vital barlind-førekomst. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogeleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området er en utvidelse av Barlindneset naturreservat i nord mot Molaupen. Det er kort avstand videre nord til Gjevenesstranda naturreservat.

Området er vestvendt og ligger i svært bratt terreng ned mot Hjørundfjorden. Det er en del større almetre i bratte berg ned mot sjøen i nærheten av Molaupfonna. I og ved elvegelet vokser blant annet bjørk, gråor, osp, rogn og en del alm, og mye hassel i busksjiktet. Skogen kan i hovedsak føres til rikt hasselkratt og gråor-almeskog, men har og innslag av gammel lauvskog (bjørkeskog). Stedvis er det godt utviklet lågurtvegetasjon i hasselkrattene, med mindre flekker høgstaude- og storbregnevegetasjon. Mye sølvbunkeeng og store felt med krattlodnegras står igjen som vitner om tidligere kulturpåvirkning. Det er blant annet registrert lundgrønnaks, firblad, fuglereir, jordnøtt, myske, ramsløk, sanikkel, skogsvinerot, sumphaukeskjegg, trollurt i tillegg til rødlistearten skogfredløs (NT). Ellers er arter som kystrustkjuke, lungenever, spettmeis og dvergspett.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området grenser til ryddegate for 420 kV kraftledning i nord. Det er plantet gran og sitkagran inntil området, og det er en potensiell spredningsfare fra disse. Det er ingen stier eller veger innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Ørsta kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Allskog SA, Den norske turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal, Friluftsrådene landsforbund, Kommunal og Distriktsdepartementet, Luftfartstilsynet, Mellom AS, Miljødirektoratet, Natur og ungdom, Noregs Naturvernforbund, Norskog, NHO reiseliv, Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norsk bonde- og småbrukarlag, Noregs fjellstyresamband, Noregs handikapforbund, Noregs jeger og fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund avd. Møre og Romsdal, Noregs luftsportforbund, Noregs Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Noregs miljøvernforbund, Noregs orienteringsforbund, Noregs skogeigarforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening avd. Møre og Romsdal, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag, Møre og Romsdal sau og geit, Riksantikvaren, Sabima, Språkrådet, Statens kartverk, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Møre og Romsdal fylkeskommune og Direktoratet for mineralforvaltning har ikke hatt kommentarer.

Statnett skriver at de har en 420 kV transmisjonsledning rett ved utvidelsesforslaget. De ber derfor om at det må gjøres unntak fra vernebestemmelsene for drift og vedlikehold av transmisjonsanlegg i og inntil verneområdet. De ønsker direkte unntak fra vernereglene for drift og vedlikehold samt for nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende kraftanlegg i og inntil verneområdet, og for oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning samt til motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. I tillegg ber Statnett om at det i § 7 tas inn dispensasjonsregler om oppgraderinger og fornyelse som ikke faller inn under § 4 samt til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) støtter Statnett sin høringsuttalelse, og ber om at Statsforvalteren benytter dagens gjeldende mal knyttet til nettanlegg. NVE skriver videre at forskriften mangler regler knyttet til oppgradering av kraft- og energianlegg, og til motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og akutt utfall.

Norsk Bergindustri ber om at verneforskriften åpner for leting og utvinning av mineralressurser i området.

Norges Orienteringsforbund ønsker at det åpnes opp for å drive orientering innenfor området. De viser til brev fra Norsk Friluftsliv til Miljødirektoratet hvor det pekes på at verneforskriftene setter ubegrunnede begrensninger for tradisjonelt friluftsliv.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren kan ikke se at det vil være aktuelt med orienteringsløp i denne bratte fjordlia.

Et vern vil hindre leting og uttak av mineralressurser innenfor området. Det er ingen konkrete planer om slik aktivitet i området, og Statsforvalteren legger i tillegg vekt på at Direktoratet for mineralforvaltning ikke har hatt merknader til verneforslaget.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Barlindneset som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tar til etterretning innspill fra Statnett og NVE og tilrår at verneforskriften åpner for drift og vedlikehold av transmisjonsanlegg i og inntil det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Barlindneset:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Barlindneset naturreservat.

8.2 VESTLAND FYLKE

Det tilrås vern av to områder. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

3. Osøyra, Kinn kommune

Totalareal 8757 daa, hvor 2700 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare eit stort og variert skoglandskap med eit mangfald av truga, sjeldne og sårbare artar, og vegetasjonstypar med sterkt oseanisk preg. Området har ulike former for vestnorsk regnskog med stor verdi for biologisk mangfald, der enkelte førekomstar er å rekne som nasjonalt viktige bestandar. Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og at mangfaldet av artar og livsmiljøa deira skal få utvikle seg naturleg.

Osøyra er, med sine 8757 dekar, et stort område i skogvernsammenheng på Vestlandet. Osøyra har verneverdier av høy kvalitet. I det foreslåtte verneområdet er det registrert åtte naturtypelokaliteter. Et eventuelt vern av Osøyra vil kunne bidra til å sikre et mer representativt utvalg av skog i fylket for framtida. I tillegg er det registrert flere sjeldne og trua arter, som f.eks. fossegrimemose og praktdraugmose. Skogen er utpreget gammel, og da området ble kartlagt i 2015 var det ikke kapasitet til å detaljkartlegge hele området. Det er derfor god grunn til å tro at det er flere rødlistearter i området enn det som er funnet til nå.

Norge har et særlig forvaltningsansvar for den vestnorske regnskogen. Naturtypene og arter som er i området, i tillegg til størrelsen og den geografiske plasseringen, gjør Osøyra til et svært interessant område i skogvernsammenheng.

Vern av Osøyra vil bidra til å oppfylle mangler i skogvernet gjennom å sikre et relativt stort, intakt område med stor grad av lavereliggende skog i sørboreal og mellomboreal sone. Området vil dekke viktige mangler knyttet til regnskog, deriblant oseaniske furuskoger med boreal regnskog og fattig boreonemoral regnskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er i dag en begrenset bruk av området, blant annet fordi terrenget er relativt kupert. Tidligere har det vært husdyrbeite i området, men det er ikke tilfellet i dag. Det står igjen noen steingjerder i området som spor etter tidligere tiders utmarksslått. Disse vil kunne bli vedlikeholdt som kulturminner. Det er også noen gamle muer som er synlig på flyfoto i den sørvestlige delen av området.

Det går og en traktorveg i Oslia fra nordsiden av Oselva og litt nordøst fra Osen i den nordlige delen av området.

Det er inkludert noe areal med plantet gran innenfor området. Grana er i spredning i området. Grunneier er positive til at denne kan tas ut som et forvaltningstiltak etter vernet.

Det er ikke registrert sammenhengende tur- og friluftslivsruter innenfor området, men en sti vises på grunnkartet.

Det ligger en nedlagt skytebane like utenfor den foreslåtte vernegrensa. Det er mistanke om forurensing på denne lokaliteten, men det er ingen indikasjon på at dette er spredd inn i det foreslåtte naturreservatet.

Det er registret en pukklokalitet ved Uførevika og Parisholmen lengst vest i området. Denne er lite tilgjengelig for uttak og er registrert med verdi "liten betydning". Det er også registrert en sand- og grusforekomst ved Osen gård. Også denne er verdisatt med "lokal betydning" og ligger delvis innenfor og delvis utenfor verneforslaget. Forekomsten er delvis i drift av den samme grunneieren som har tilbudt området. Det legges opp til fortsatt drift i den delen som ligger utenfor verneforslaget.

Det går en 24 kV distribusjonsledning gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneier, Flora idrettslag, Flora Jeger- og Fiskerforening, Flora skogeigarlag v/Anne-Karin Kleiven Rynning, Norsk institutt for bioøkonomi, Norges Geologiske Undersøkelse, Sabima, Indre Sunnfjord turlag, Luftfartstilsynet, Avinor, Norges Handikapforbund, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, NHO Reiseliv, Norsk Bergindustri, Det norske skogselskap, Norsk Botanisk Forening c/o Naturhistorisk museum, Technogarden, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Norsk institutt for naturforskning, Natur og ungdom, Norskog, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Vegdirektoratet, Friluftsrådenes Landsforbund, Flora Cykleklubb c/o Per Ståle Vågene, Flora turlag, Vest politidistrikt, Fiskeridirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Høgskulen på Vestlandet, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges Kystfiskarlag, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Naturvernforbund, Klima- og miljødepartementet, Linja AS NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen, Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Biologforening, Norsk Ornitologisk Forening, Universitetet i Bergen, Naturhistorisk museum, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Havforskningsinstituttet Fiskarlaget, Norsk Zoologisk Forening, FLORA BONDELAGE v/Liv S Lono, Landbruksdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Forsvarsbygg, Norsk Industri, Statkraft SF, WWF Verdens naturfond, Kinn kommune, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Vestland fylkeskommune, Norges Dykkeforbund, KS - Kommunesektorens organisasjon, Statens Kartverk, Statnett SF, Norges Miljøvernforbund, Norsk Sau og Geit, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kystverket, Norges Orienteringsforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling NOTS, Norges Skogeierforbund.*

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kom etter oppstartsmeldingen med innspill om at det er registrert en pukklokalitet ved Uførevika og Parisholmen lengst vest i det foreslåtte verneområdet, samt en sand- og grusforekomst ved Osen gård. DMF skriv at pukklokaliteten lengst vest er av liten betydning, og peker på at den østre delen av pukklokaliteten, som ligger innenfor verneområdet, er lite tilgjengelig for uttak. Den vestre delen av pukklokaliteten, som ligger utenfor verneområdet, er mer tilgjengelig pga. vegen over Straumsneset. Sand- og grusforekomsten ved Osen gård er ifølge DMF av «lokal betydning». Denne ligger delvis innenfor og delvis utenfor det foreslåtte verneområdet. DMF er opptatt av at mineralforekomster som kan bli viktige i framtida ikke blir permanent beslaglagt, men registrerer at Statsforvalteren legger til grunn at et eventuelt vern vil hindre utvinning av mineral eller bergarter. De meiner òg det er uheldig dersom vern hindrer muligheter for utvidelse av allerede åpna uttak. DMF legger til grunn at grunneier er kjent med at de delene av sand- og grusforekomsten ved Osen gård som ligger innenfor verneområdegrensene vil bli gjort utilgjengelige.

Norsk Bergindustri viser til DMF sin uttalelse og understreker at det er viktig å ta hensyn til de geologiske forekomstene i området før et endelig vernevedtak blir fattet. Norsk Bergindustri ber om at verneforskriften for området tar hensyn til og åpner opp for mulig framtidig mineralutvinning.

Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) bad etter oppstartsmelding om at områdekonsesjonæren Linja AS ble inkludert på høringslista, og oppfordret dem til å komme med høringsuttalelse. NVE er positive til at verneforskrifta tar hensyn til nettanlegg, men ber framleis om en uttale fra Linja AS. I oppstartsmelding informerte NVE om at det er potensiale for småkraftverk i området, men at disse er regnet for å være relativt lite lønnsomme prosjekt. NVE bad Statsforvalteren om å informere aktuelle grunneiere om dette.

Statnett skriver i sin uttalelse at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir påvirket av arbeidet med skogvernet, og at de derfor ikke har merknader til verneprosessen.

Statens vegvesen skriver i sin uttalelse at det ikke er riksveger i det aktuelle området, men at fylkesveg 5696 går langs deler av den mulige verneområdegrensa. De skriver videre at Vestland fylkeskommune vil kunne ha merknader til eventuelle konsekvenser vernet vil kunne ha for fylkesvegen fordi den går gjennom mulig skredfarlig område, og at verneforskrifta må ta høyde for skredsikring dersom det skulle bli aktuelt med tiltak.

Forsvarsbygg ser ingen konflikter knyttet til det foreslåtte området, og registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene tar hensyn til militær operativ virksomhet og landing og start med forsvarets luftfartøy.

Landbruksdirektoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser blir ivaretatt i verneforskriften. Direktoratet går også ut ifra at landbruksfaglig kompetanse blir involvert i forskrift og verneplan.

Språkrådet tilrår å bruke navnet Osøyra naturreservat, ettersom den nevnte øra ligger midt i det foreslåtte området.

Norsk Orientering ber om at det skal være tillatt med orientering innenfor verneområdet. De har erfart at verneforskriftene ofte er til hinder for gjennomføring av turorientering og mindre orienteringsløp i verneområder, til tross for at, etter deres mening, arrangementene ikke forringer verneverdiene. I tillegg peker de på at vedtak og restriksjoner ofte mangler faglig begrunnelse. Sammen med flere andre organisasjoner, blant annet Norsk Friluftsliv, har Norsk Orientering kommet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservat.

Asbjørn Svardal viser til at det foreslåtte verneområdet har flere servitutter som Statsforvalteren må gjøre seg kjent med. Særlig peker han på retten gnr. 90 bnr. 3 har til å lande og legge opp båt samt båtstø på gnr. 89. Gnr. 90 bnr. 3 har også vegrett over gnr. 89 til sjøen ved Osøyra. Slike evigvarige rettigheter mener han ikke må bli påvirket av vernet.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at på flyfoto ser det ut til at mesteparten av pukkforekomsten på eiendommen 89/1 er bart fjell i bratt terreng. De nedre delene av tilbudsområdet som er registrert som pukklokaltet er delvis dekt av vegetasjon og ligger i dag vanskelig til for utnyttelse. Under befarig i området ble det registrert at grunneier hadde pågående aktivitet i den registrerte grus- og sandforekomsten rundt Osen gård. Dette området er lett tilgjengelig ved vegen, og dette arealet, inkludert et større areal rundt, blir derfor holdt utenfor verneforslaget. Et framtidig vern vil gjøre det vanskelig å utvinne mineraler eller bergarter innenfor vernegrensa. Grunneier holder derfor av en

del areal til framtidig drift og aktivitet som sanduttak, men ønsker å verne andre deler av arealet for å ta vare på skogen og landskapet.

Linja AS var på høringslista, men kom ikke mot høringsuttalelse. Grunneier er kjent med potensialet for kraftutbygging i området.

Statsforvalteren mener at de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i forslaget til forskrift.

Med hensyn til orienteringsløp, så vil Statsforvalteren forholde seg til gjeldende mal for verneforskrift fram til det kommer nye føringer fra Miljødirektoratet. De bemerker videre at det ikke finnes merkede turruter i området og vurderer også området som mindre aktuelt for orienteringsløp. Det vil likevel være mulig å gi dispensasjon til arrangement i forskriften § 7.

Vegen mellom Osen og Osøyra ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. Det same gjør området ved Osøyra der det er mest aktuelt å lande og legge opp båt. Den foreslåtte verneforskriften vil derfor ikke være i konflikt med de rettighetene som Svoldal viser til.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Osøyra som i høringsforslaget. Gården som ligger sentralt i området heter Osen, og dette var derfor lenge arbeidsnavnet på området. Det er imidlertid et annet naturreservat, som ligger i Sunnfjord kommune, som allerede heter Osen naturreservat. Statsforvalteren så derfor etter alternativ. Osøyra er navnet på elveosen og øra som ligger midt i området. Språkrådet støtter bruken av dette navnet.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensinga som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren vurderer at naturmangfoldloven § 48 vil kunne ta høyde for en eventuell dispensasjon fra vernereglene dersom det skulle bli aktuelt i forbindelse med skredsikring av vegen. Statsforvalteren har ikke mottatt innspill fra Vestland fylkeskommune i forbindelse med verneforslaget. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Den nedlagte skytebanen ble sist vurdert gjennom en nasjonal kartlegging fra 2021. Skytebanen ble etablert i 1971, og det er mistanke om blyforekomster i bakken. Den nedlagte skytebanen ligger nedenfor det foreslåtte naturreservatet i terrenget, og vil dermed ikke representere en trussel om potensiell forurensing inn i området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Osøyra:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd verna av Osøyra som naturreservat.

4. Lykkja, Årdal kommune

Totalareal 1 685 daa, hvor 615 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å ta vare på eit område i indre Sogn som innehar trua, sjeldan og sårbar natur. Området har frisk rik edellauvskog, gråor-almeskog og boreal lauvskog og har sjeldne artar som særleg er knytt til gamle almetre. Det er ei målsetjing å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, med stadeigne artar og naturtypar og naturleg skogdynamikk, og eventuelt vidareutvikle dei.

Lykkja er en del av et større typisk edellauvskogsmiljø i fjordliene og ligger ikke langt fra Utladalen landskapsvernområde. Skogen ligger i hovedsak i sørboreal sone og strekker seg fra 50 moh. og opp mot fjellet til 725 moh. Området er dekket av skog, med en del rasmark og enkelte små bekkedrag i tillegg til et fuktig parti i nedre del. I edellauvskogen er det frodig med lågurt- og høgstaudepreg. Det er registrert fire rødlista arter knyttet til edellauvskogen, blant annet fire rødlista arter knyttet til alm. Disse omfatter tre med almebroddsopp (VU) samt et par med bleikdoggnål (NT), almekullsopp (NT) og almelav (NT). Det er også registrert et par funn av rustbrun parasollsopp (VU) og et av styltejordstjerne (NT).

Gråor-almeskog er registrert i det første tilbudsområdet i Lykkja. Denne inngår i den rødlistede naturtypen frisk rik edellauvskog (NT). Denne naturtypen er mangelfullt dekket av skogvernet i fylket, og vil kunne bidra til å gjøre skogvernet i Vestland mer representativt. Det første tilbudsarealet omfattet bare 217 dekar, og kartlegginga omtalte det første arealet for å ha en mangelfull arrondering. Etter kartleggingen ble utført i 2019 er tilbudsarealet tredoblet slik at større deler av edellauvskogen skulle bli inkludert. Slik vil området bli mer robust for arter som trenger å forflytte seg både vertikalt og horisontalt i landskapet. Det er potensial for å finne flere rødlistede arter innenfor det utvidete arealet.

Selv om Lykkja ikke skårer høyest på lavereliggende produktiv skog, vurderes det at området har potensial for økte naturkvaliteter over tid og ved grundigere kartlegging innover i Utladalen. I skogvernet i Vestland mangler skog i sørboreal vegetasjonssone, noe Lykkja vil kunne bidra til å dekke. Lykkja inkluderer i tillegg noe fuktskog i form av gråor-heggeskog i nedre deler. Det er og en skogtype det er nødvendig å prioritere i Vestland.

Det er ikke registrert fremmede arter. Statsforvalteren vurderer Lykkja til å ha vernekvaliteter på regionalt nivå. Området vil også kunne tjene som referanse- og forskningsområde for påvirkningen fra fluor- og luftforurensingen fra industrien i Årdal.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen veger i området. Det meste av området er bratt og utilgjengelig, men det går en tursti

vest fra gården Lykkja og opp mot Moakamben. Det er også merket sti mot Åsen som går inn i det foreslåtte naturreservatet i sør. Disse er avmerket i vernekartet. Vest for verneforslaget ligger Moakamben med dagturhytte. Dette er et populært friluftsområde. Det er en del beiteskader fra hjort innenfor området. Dette påvirker forynginga av edellauvtrær. Kommunen jobber med å redusere hjorteviltstammen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Forstkandidat Myrbakken, Stiftinga Utladalen naturhus, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Årdal Energi Nett AS, Årdal turlag, Fortidsminneforeningen, Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen, Norsk institutt for bioøkonomi, Norges Geologiske Undersøkelse, Sabima, Luftfartstilsynet, Avinor, Norges Handikapforbund, Forum for Natur og Friluftsliv i Hordaland v/ Bergen Turlag, NHO Reiseliv, Norsk Bergindustri, Det norske skogselskap, Norsk Botanisk Forening c/o Naturhistorisk museum, Technogarden, Den Norske Turistforening, Forum for Natur og Friluftsliv i Sogn og Fjordane, Norsk institutt for naturforskning, Natur og ungdom, Norskog, Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet, Vegdirektoratet, Friluftsrådernes Landsforbund, Vest politidistrikt, Fiskeridirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Høgskulen på Vestlandet, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges Kystfiskarlag, Stadnamntenesta på Vestlandet, Norges Naturvernforbund, Klima- og miljødepartementet, NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Fortidsminneforeningen. Norges Bondelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Biologforening, Norsk Ornitologisk Forening, Universitetet i Bergen, Naturhistorisk museum, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Havforskningsinstituttet Fiskarlaget, Norsk Zoologisk Forening, Landbruksdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat – NVE, Forsvarsbygg, Norsk Industri, Statkraft SF, WWF Verdens naturfond, Kinn kommune, Friluftslivets Fellesorganisasjon, Vestland fylkeskommune, Norges Dykkeforbund, KS - Kommunesektorens organisasjon, Statens Kartverk, Statnett SF, Norges Miljøvernforbund, Norsk Sau og Geit, Kommunal- og distriktsdepartementet, Kystverket, Norges Orienteringsforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling NOTS, Norges Skogeierforbund.*

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statens vegvesen, Havforskningsinstituttet, Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt de kjenner til så er det ingen eksisterende konflikt mellom opprettelse av verneområdet og interesser knyttet til energi og vassdrag. NVE skriver videre at det er bra at Årdal Energi Nett AS og Statnett SF er på høringslista og oppfordrer disse til å gi uttalelse i saken selv om det ikke skulle være interessekonflikt i området.

Årdal Energi Nett AS skriver at de har en høyspentledning i grensen til Lykkja, og at denne har behov for skogrydding ca. hvert femte år. Dette er en belagt linje med tilradd trasébredde på 11 meter. Videre skriver de at ved dagens strømforbruk i området er dette en god nok ryddebredde, men dersom forbruket øker i framtiden kan det bli behov for å øke tverrsnittet på linja. Dette vil innebære en større faseavstand og en mulig overgang til blank tråd og dermed også økt ryddebredde. Årdal Energi Nett AS ber om at det ikke blir laget restriksjoner som begrenser på deres behov for framtidig ryddebredde.

Språkrådet skrev i forbindelse med oppstartsmeldingen at navnet Lykkja primært gjelder for gnr. 11 bnr. 5 i Årdal. Gården heter Svalheim, og dette gårdsnavnet blir også brukt på bnr. 1. Siden den delen av verneområdet som ligger under bruket Lykkja utgjør mindre enn halvparten av det samla

arealet, vil Språkrådet heller anbefale å bruke navnet Svalheim naturreservat på et framtidig verneområde.

Landbruksdirektoratet ber om at landbruks- og reindriftsfaglige interesser blir ivaretatt i verneforskriften. Direktoratet går også ut ifra at landbruksfaglig kompetanse blir involvert i forskrift og verneplan.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at det foreslåtte verneområdet kan få følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergretter eller masseuttak i drift. De har derfor ingen merknader til det konkrete verneforslaget.

Norsk Bergindustri ber om at verneforskriften for området tar hensyn til og åpner opp for mulig framtidig mineralutvinning.

Norges Orienteringsforbund gjør oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet om forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservat. Organisasjonen ber samtidig om at orientering blir tillatt i verneområdet.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Sogn og Fjordane, på vegne av DNT Sogn og Fjordane Turlag, Fjordane Friluftsråd, Forbundet Kysten ved Kystlaget Hornelen, Naturvernforbundet Sogn og Fjordane, Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) Sogn og Fjordane, Norsk Ornitologisk Forening avd. Sogn og Fjordane, støtter forslaget til vern av Lykkja. FNF skriver at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold og ønsker at vern med tilhørende verneforskrift velkommen. FNF mener videre at verneforskrifta vil sikre naturverdiene samtidig som den ikke er til hinder for skånsom bruk av området for allmennheten.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren mener at de generelle innspillene fra Landbruksdirektoratet er ivaretatt i forslaget til forskrift.

Statsforvalteren mener at mineralutvinning med adkomst innenfor området ikke er i samsvar med vern av området som naturreservat. Det er heller ikke registrert noen geologiske forekomster innenfor området.

Med hensyn til orienteringsløp, så vil Statsforvalteren forholde seg til gjeldende mal for verneforskrift fram til det kommer nye føringer fra Miljødirektoratet. De bemerker videre at deler av verneforslaget er bratt og rasfarlig og vurderer derfor området som mindre aktuelt for orienteringsløp. Det vil likevel være mulig å gi dispensasjon til arrangement i forskriften § 7.

Navn

Siden verneinitiativet kom fra grunneieren i Lykkja, der arealet senere ble utvidet for å inkludere en større del av edellauvskogen, ble navnet Lykkja videreført. Statsforvalteren ser gode argumenter for å bruke navnet Svalheim. Statsforvalteren skriver at uttalelsen til oppstartsmeldingen fra Språkrådet kom samme dag som høringen ble sendt ut, og av hensyn til prosessen og til grunneierne ønsker Statsforvalteren å beholde opprinnelig navn. Statsforvalteren mener også at det allerede er en kobling mellom navnet og arealet og tilrår derfor navnet *Lykkja* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjennomført en mindre justering av vernegrensen ved at grensen er flyttet en halv meter langs kraftledningstrasé, slik at Årdal Energi Nett AS kan vedlikeholde ryddebeltet på 11 meter som eksisterer i dag.

Verneforskrift

Etter innspill fra nettselskapet er det tatt inn standardformuleringer knyttet til nettanlegg. Følgende tilføyelser er gjort:

I forskriften § 4

j) Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i eller inntil verneområdet.

k) Oppgradering eller fornying av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og auke linetverrsnittet når tiltaket ikke skadar verneverdiane i verneføremålet nemneverdig.

I forskriften § 6

d) Naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

I forskriften § 7

h) Oppgradering og fornying av kraftlinjer som ikke fell inn under § 4.

i) Naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornying av eksisterende kraftlinje.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet mener at en endring av navnet på området ikke måtte føre til en ny full høring på området. Både Lykkja og Svalheim er godkjente navn i SSR på steder i tilknytning til verneforslaget. Svalheimsbergi kunne også vært brukt. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens tilråding på dette punktet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Lykkja:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Lykkja som naturreservat.

8.3 ROGALAND FYLKE

Det tilrås vern av ett område. Området er utvidelse av eksisterende verneområde, og har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

5. Hesten, Strand kommune - utvidelse

Nytt verneareal 616 daa, hvor 311 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 11 325 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med naturreservatet er å verna eit område som representerer ein bestemt type natur i form av ei stort samanhengande, variert, lågtliggende, høgproduktiv skogområde med alt naturleg plante- og dyreliv. Fattig kystfuruskog med boreonemoral regnskog er den dominerande skogstypen. I tillegg er det innslag av svartorsumpskog, lågurtskog og edellauvskog. Ein stor del av skogen er gammal med fleire store, hole eiker. Det er ei målsetjing å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Utvidelsesarealet består av et variert nordvendt skogområde på til dels høg bonitet nord for eksisterende Hesten naturreservat. Området er prega av høg topografisk variasjon, og saman med høg årlig nedbørsmengde og milde vintrer skaper dette forhold for den særegne vestnorske kystfuruskogen. Markslaget i skogen er dominert av blåbærskogsmark, men den store topografiske variasjonen gir rom for flere skogsnaturtyper. På toppene går markslaget mot lyngskogmark, mens i kløfter og sig mot sumpskog og myrskog. I tillegg er det innslag av svak lågurtmark i nord. Tresjiktet er klart dominert av furu og boreale lauvtre som bjørk, rogn og selje. Av edellauvtre er det registrert eik, hassel og svartor. Skogen er variert med hensyn til alder og dødved. Det er en eldre svartorsumpskog, og deler av tre registrerte borenemorale regnskogsområder. Disse lokalitetene har eldre skog og har mye død ved. De nevnte naturtypene utgjør sammen med en bekkekløft kjernen av naturverdiene i utvidelsesområdet. Disse habitatene er en viktig del av den økologiske variasjonen som gir leveområder flere flere arter assosiert med boreonemoral regnskog (VU), f.eks. kyststry (VU), kystkorallav (NT), rinstry (NT), kløftgrimmose (NT), pigghinnemose (VU), gul pærelav (NT), butturenmose (VU), *Thelotrema macrosporum* (EN), praktfiltlav (VU), kystvortelav (VU) og kløfthinnemose (NT), hornstry (VU), kort trollskjegg (NT) og *Leptra multipunctata* (VU).

Skogen i tilbudet ligger nesten helt omsluttet av Hesten naturreservat, og utvidelsen fyller et hull i eksisterende verneområde. Utvidelsen vil bidra til en bedre arrondering av området, samtidig som det komplimenterer naturverdiene i det eksisterende vernet. Til sammen vil det skape et robust vern av særegne naturtyper knyttet til Norges fuktigste skogsmiljø, de boreonemorale regnskogene. Her er flere sjeldne arter, men også vanlige arter som er karakteristisk for denne naturtypen, f.eks. purpurmose, gullhårmose og hinnebregne. Skogen har til dels høg bonitet og ligger under 300 moh.

Utvidelsen av Hesten naturreservat svarer på manglene i skogvernet ved at det dekker lavereliggende areal på til dels høy bonitet. Området inneholder, og ligger i et område med flere lokaliteter med boreonemoral regnskog og gammel kystfuruskog. Det huser flere arter knyttet til slike fuktige skogtyper, inkludert habitatspesifikke arter og flere av disse på rødlista. I tillegg inneholder arealet en lokalitet med bekkekløft og en gammel svartorskog, sistnevnte trolig på sumpskogsmark. Samtidig gir utvidelsene en bedre arrondering av verneområdet, da det er omkranset av det tidligere verna naturreservatet og slik sett fyller ut et sentralt areal som ikke var med i første verneprosess.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente fysiske inngrep i skogen, men det er noe produksjonsskog øst for eksisterende verneområde. Herfra er det registrert noe spredning av gran inn i området.

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser:

På sikt kan det bli aktuelt å skjøtte deler av området, og det kan bli aktuelt å ta ut gran og eventuelle fremmede treslag fra området. Det er registrert et økende press på Hesten naturreservat fra lokale turlag, speiderlag og friluftsjaktører og -næring i området. Området ligger vest for Preikestolen, og flere vil kunne bruke området som en del av en helhetlig turopplevelse. Det er spesielt toppen av fjellet Hesten og stiene mot sør der ferdselen økt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Strand kommune, Rogaland fylkeskommune, A/S Skog, Allskog AS, Avinor AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv i Rogaland, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes landsforbund, kartverket, Kommunal og Moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Lyse Elnett AS, Miljødirektoratet, Naturforbundet i Rogaland, NHO reiseliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norges bondelag, Norges geologiske undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité, Norges jeger og fiskerforbund, Norges jeger og fiskerforbund Rogaland, Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet, Norges miljøvernforbund, Norges orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Norsk bergindustri, Norsk biologforening, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk botanisk forening, Norsk botanisk forening Rogaland, Norsk industri, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Norsk ornitologisk forening Rogaland, Norsk sau og geit, Norsk zoologisk forening, Norskog, Norges vassdrags- og energidirektorat, Riksantikvaren, Rogaland bonde- og småbrukarlag, Rogaland bondelag, Rogaland sau og geit, Sabima, Skogselskapet i Rogaland, Stadnamntenesta på Vestlandet, Statens vegvesen, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stavanger turistforening, Verdens naturfond (WWF), Universitetet i Bergen, Universitetet i Stavanger, AT Skog AS, og Lnett AS.*

Det har kommet inn 2 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de ikke kjenner til energi- og vassdragsinteresser innenfor det foreslåtte området. De peker videre på at det er Lnett AS (tidligere Lyse Elnett AS) som har områdekonsesjon i området. NVE skriver videre at både Statnett SF og Lnett AS har uttalt seg og informert om at de ikke har merknader til utvidelsesforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning har kommet med uttalelse, men har ikke hatt merknader til forslaget.

Statsforvalterens kommentarer:**Navn**

Statsforvalteren tilrår navnet Hesten som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår endringsforskrift som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Hesten:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Hesten naturreservat.

8.4 AGDER FYLKE

Det tilrås vern av 7 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

6. Skagelidalen, Farsund kommune

Totalareal 275 daa, hvor 165 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av en regionalt sjelden forekomst fattig boreonemoral regnskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte naturreservatet ligger helt nordvest i Farsund kommune, ca. 10 km fra Farsund sentrum, og grenser like inntil Fedafjorden. Skogområdet utgjør et nordvendt landskap med berg og smådaler i et sterkt oseanisk regnskogsklima. Vegetasjonen er ikke veldig variert med blåbærskog som mest typiske utforming. Det er imidlertid innslag av kilde- og høgstaudevegetasjon i området med dypere løsmasser i nord, og lyng- og bærlyngskog finnes i tilknytning til de høyereliggende delene. Bjørk er klart vanligste treslag, men det er finnes også innslag av osp, rogn og selje, samt beskjedent med eik, ask og furu.

Mye av skogen må regnes som biologisk gammel skog med god sjiktning, innslag av gamle trær og liggende og stående død ved. En stor del av verneforslaget har naturtypekvaliteter som regnskog, og er verdivurdert som svært viktig (A verdi). Det er kartlagt fem rødlistede arter og noen andre arter som alle har tilknytning til regnskogsmiljøer i denne delen av landet. Av registrerte rødlistearter kan

man trekke fram piggtrollskjegg (VU), kystkorallav (NT), ringstry (NT) og vasshalemose (NT), som alle tilknyttet fattig boreonemoral regnskog.

Området skårer middels på alle relevante parametere av stedsbetingede egenskaper, artsmangfold og gammelskogsparemetere. Skagelidalen vurderes derfor som et regionalt viktig og verneverdig område (**) som huser viktige regnskogskvaliteter som er vurdert som mangelfullt representert i dagens skogvern. Boreonemoral regnskog dekker mye av lokaliteten og er vurdert som sårbar (VU) på rødlisten for naturtyper.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går enkelte stier og gamle ferdselsveger i området. Det er eksisterende båtstø innenfor verneforslaget.

På sikt vil det være behov for å gjennomføre tiltak i form av uttak av gran for å hindre den i å spre seg inn i verneområdet fra utenforliggende granplantasjer.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med to andre områder og er sendt til: *Grunneier, Farsund kommune, Kristiansand kommune, Lillesand kommune, Naturvernforbundet i Kristiansand, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder og Vest-Agder, Søgne og Sogndalen orienteringsklubb, Høvdningen idrettslag – orienteringsgruppa, Agder orienteringskrets, Kvåse krets velforening, Norsk organisasjon for terrengsykling – Kristiansand, Norsk entomologisk forening – Agderlaget, NJFF Aust-Agder, NJFF Vest-Agder, Høvåg museums- og historielag, Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Søgne idrettslag, Søgne historielag, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Midt-Agder friluftsråd, Statens Vegvesen Region Sør, Lista idrettslag, Agder botaniske forening, Lister friluftsråd, Agder historielag, Søgne Jeger- og fiskerforening, Farsund og Lyngdal Jeger- og fiskerforening, Naturvernforbundet i Agder, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening, Norges Bondelag – Agderkontoret, Agder Energi nett AS, Lillesand og Birkenes Jeger- og fiskerforening Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, SABIMA.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) har gått gjennom høringen for de foreslåtte verneområdene når det gjelder energi-, og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. Så langt de kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av Skagelidalen naturreservat. NVE gjør videre oppmerksom på at det er Agder Energi Nett AS som har områdekonsesjon i verneforslaget. Det er ingen eksisterende nett i eller inntil området i dag, og så langt NVE kjenner til heller ingen planer knyttet til nye anlegg. Da NVE ikke har fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og planer for distribusjonsnett på lavere spenningsnivå, og at det derfor er viktig at Agder Energi Nett AS uttaler seg til verneforslagene. NVE bemerker videre at verken Agder Energi Nett AS eller Statnett SF har uttalt seg

til oppstartsmeldingen, men at de er positive til at begge er på høringslisten. NVE oppfordrer begge de to aktørene til å uttale seg til høringen.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver at de ga uttalelse uten merknad til melding om oppstart av frivillig skogvern i ovennevnte områder 13.10.2020. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser, uttak av mineralske masser eller bergrettigheter i området. De har dermed ikke nye merknader til Statsforvalteren sin tilrådning av vern.

Forsvarsbygg bemerker at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. Forsvarsbygg har derfor ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Språkrådet har ingen merknader til bruken av navnet Skagelidalen naturreservat.

Forum for Natur og Friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. FNF Agder viser ellers til at forslag til verneforskrift for området ivaretar hensynet til både biologisk mangfold og friluftsliv.

William Willumsen er grunneier på eiendommen 61/1 som grenser til foreslått verneområde i Skagelidalen. Han viser til en eldre veg/sti («Strandvegen»), som går fra husene i Skagelia og ned til en båtopptrekks plass i Skagelistrand, ved Fedafjorden. Båtopptrekks plassen er knyttet til hans eiendom, men ligger på eiendommen som nå foreslås vernet. Willumsen forutsetter at verneplanen ikke berører retten til å kunne legge til med og å trekke opp båt i støa i tråd med eksisterende rettigheter. Han viser videre til at det er ønskelig å kunne rydde og vedlikeholde den nevnte Strandvegen samt andre anlegg i verneområdet. Willumsen gjør Statsforvalteren oppmerksom på at grensen mellom hans eiendom 61/1 og den foreslåtte vernegrensen på naboeiendommen 62/3 er markert med stiplet linje i kartgrunnlaget. Det betyr at grensens plassering kun er anslått, men ikke målt opp. Grensen følger et steingjerde langs grenselinjen og ikke den anslåtte stipla grensen. Dette innebærer at verneområdet, slik det foreslås på høringen, strekker seg ca. 100-150 meter inn på Willumsens eiendom. For å unngå fremtidige misforståelser, ber han om at vernegrensen justeres slik at denne følger riktig eiendomsgrænse på gnr./bnr. 62/3.

Statsforvalterens kommentarer:

Agder Energi Nett AS har ikke uttalt seg i forbindelse med høringen.

Utgangspunktet når det opprettes nye naturreservat er at eksisterende innretninger, som for eksempel et båtopptrekk, samt eksisterende stier og ferdselsveger skal kunne brukes, ryddes og vedlikeholdes som på vernetidspunktet. Dette vil også gjelde for stiene og de gamle ferdselsvegene som du viser til i ditt innspill til høringen av verneforslaget, jf. bestemmelse § 4 d og e i verneforskriften. For å synliggjøre hvor de aktuelle stiene går i terrenget, vil Statsforvalteren tegne dem inn i vernekartet når Skagelidalen. Båtopptrekket er markert med bolter i fjell hvor det er festet materialer slik at båten glir mot treverket. Båten ligger videre i opplag på land innenfor båtopptrekket på vinterstid, mens den ved dårlig vær ellers på året, trekkes 5-10 meter inn på land og legges på land i en naturlig kløft i svaberget. Et slikt båtopptrekk, vil etter Statsforvalterens vurdering gå inn under benevnelsen «andre anlegg og innretninger» i vernebestemmelsene § 4, og dagens bruk kan derfor fortsette. Statsforvalteren peker likevel på at man ikke kan regne med å få gjennomført tiltak utover ordinært vedlikehold/reparasjon i forbindelse med båtopptrekket. Statsforvalteren har også blitt informert om at det, i forbindelse med kilenotfiske etter laks i sjøen utenfor foreslått naturreservat, også lagres en del utstyr (tauverk, garn, dobber og lignende) på land ved det aktuelle båtopptrekket. Etter Statsforvalterens vurdering inngår også fjerning av enkelte mindre trær, busker og kratt som er nødvendig for å opprettholde funksjonen til båtopptrekket inn under vedlikehold, slik at disse kan fjernes uten å søke om dispensasjon. Statsforvalteren har videre

vurdert det slik at opplag av en båt i tilknytning til eksisterende båtopptrekk, ikke vil medføre noen negativ virkning på verneverdiene i skogen i foreslått naturreservat. Det er derfor foreslått å åpne for opplag av båt i ved Gulesteinen i verneforskriften. Statsforvalteren har videre også forståelse for behovet knyttet til lagring av utstyr i forbindelse med sjølaksefisket, da båtplassen ligger uveisomt til, og det vil være lite hensiktsmessig å frakte utstyr til og fra i den så vidt korte perioden slikt fiske normalt foregår. Statsforvalteren mener at lagring av utstyr ved sjøen ikke vil påvirke verneverdiene negativt, og at det derfor kan åpnes for lagring av slikt utstyr i en begrenset periode knyttet til fisketiden. Dette kommer frem som et unntak i verneforskriften § 4 g. Statsforvalteren presiserer ellers i denne sammenheng at det, gjennom forskriften som regulerer fiske etter anadrom laksefisk i sjø, per 2021 ikke var åpnet for fiske med kilenot i Agder.

Når det gjelder endelig fastsetting av vernegrense mot naboeiendom, vil eventuelle avvik her bli rettet opp når det foretas grensemerking av naturreservatet etter vernevedtaket. Naturreservatet er kun foreslått opprettet på gnr./bnr. 62/3, og andre eiendommer blir ikke omfattet av verneforskriften.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Skagelidalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Etter innspill som kom inn i høringsrunden, er det gjort noen justeringer i unntaksbestemmelsene i verneforskriften for Skagelidalen naturreservat. Det er inkludert en bestemmelse om at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og ferdselsveger er tillatt samt at opplag av båt i eksisterende båtstø er tillatt. I tilknytning til samme båtstø er det også tatt inn en unntaksbestemmelse om at nødvendig utstyr kan lagres her innenfor fastsatt fisketid for kilenotfiske etter laks i sjøen.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skagelidalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skagelidalen som naturreservat.

7. Indre Linvannet, Kristiansand kommune

Totalareal 562 daa, hvor 431 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog av typen lågurt-eikeskog og rasmark av typen alm-lindeskog samt rik sumpskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte naturreservatet Indre Linvannet ligger ved Linvannene i Vennesla og Kristiansand kommune, ca. 5 km sør for Vennesla. Naturreservatet er på 562 daa. Området har tre registrert tre naturtyper; en rik svartorsumpskog (B-verdi, rødlistestatus VU, ca. 9 daa) og to rike edellauvskoger (A- og B-verdi, VU, ca. 42 daa.). Sumpskogen ligger i Vonddalen og strekker seg videre ut av undersøkelsesområdet mot Takstedalen i sørøst. Naturtypen rik edellauvskog ligger ved Olashol og er karakterisert som lågurt-eikeskog- rasmark- lindeskog og vegetasjonen er blant annet kranskonvall, skogfiol, storfrytle og liljekonvall. Eik dominerer i tresjiktet, og ellers er det en del lind, alm, osp, barlind, spisslønn, og noe hassel og gran. Stedvis dominerer lind, mens det andre steder er eika som er mest fremtredende. Noe fattig blåbærskog inngår også, særlig i de nedre delene mot myrene ved Olashol. Naturtypen ved Vonddalen er også rik edellauvskog og karakteriseres som lågurt- eikeskog.

Vegetasjonen varierer mellom fattig-intermediær (mye blåbær) i skrinnere partier til rikere typer med en del myr der hvor jordsmonnet er noe bedre. Tresjiktet domineres av barlind (VU) og eik, men med innslag av også ask (VU), alm (VU), spisslønn, hassel, osp, og en del lind i partier. Edellauvskogen omslutes av høye bergvegger på begge sider. Det er potensiale for interessante arter knyttet til rik sumpskog, gamle edellauvtrær og rik bakke samt også til dels til den eldre furuskogen.

Indre Linvannet blir vurdert som et verneverdiområde med regional verdi og vil bidra til å oppfylle mangler i skogvernet for rik edellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det ligger en hytte innenfor verneforslaget. Det er flere stier innenfor området og en traktorveg går så vidt inn i området fra vest.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med tre andre områder og er sendt til: *Kristiansand kommune, Bygland kommune, Vennesla kommune og Birkenes kommune, Birkenes Historielag, Lillesand og Birkenes Jeger- og Fiskeforening, Agder historielag, Aust-Agder Jeger og Fiskeforening, Midt-Agder friluftsråd, Norsk ornitologisk forening Aust-Agder, Agder/Telemark skogeierforening v/Tron Olav Tinnes, Statens skogsakkyndige Dag Heintz, Miljødirektoratet, Norges skogeierforbund, Agder fylkeskommune, Fylkesmannens landbruksavdeling, Statens Vegvesen Region Sør, Naturvernforbundet Agder, Norsk Zoologisk forening, Sørlandsavd., Agder Energi, Agder Botaniske forening, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Norges Bondelag Agderkontoret, DNT Sør, Forum for Natur og friluftsliv-Agder, Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, Norges*

vassdragsog energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, SABIMA, Landbruksdirektoratet, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Verdens Naturfond, Bane NOR, Kartverket, Lister friluftsråd, Statens Naturoppsyn, Norsk ornitologisk forening Vest-Agder, Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har ingen kommentarer til Indre Linvannet. NVE viser videre til at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon innenfor verneforslaget og oppfordrer til å gi uttalelse til verneforslaget hvis verneforslaget er i konflikt med deres eksisterende og fremtidige nettplaner.

Direktoratet for mineral forvaltning har ingen merknader til forslag om opprettelse av Indre Linvannet.

Språkrådet har ingen merknader til bruken av navnet Indre Linvannet på det foreslåtte naturreservatet.

NOTS Kristiansand er glade for at det er åpnet opp for sykling på stier i Indre Linvannet naturreservat.

Forum for Natur og Friluftsliv i Agder har ingen kommentarer til verneforslagene, men ønsker at enkelt friluftsliv skal være en del av verneformålet i Indre Linvannet.

Emilie Marie Andresen spiller inn at verneområdet bør utvides til å gjelde Sletteheiplataået i tillegg. Området på plataået bærer preg av slitasje og bør vernes. Området er et mye brukt turmål.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Indre Linvannet* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tar innspillet om avgrensing til orientering, men minner om at verneområdet er tilbudt frivillig av grunneiere. Dersom verneområdet skal utvides må grunneiere tilby det for vern og området må inneha verneverdier.

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

For å sikre mulighet til å vedlikeholde stiene opp til Sletteheia i Indre Linvannet naturreservat, og for å sikre grunneier mulighet for reparasjon av egen hytte har Statsforvalteren lagt inn i § 4:

h: at utlegging av gangbaner på stien på utsatte plasser, for å redusere slitasje på terrenget er tillatt.

j: at grunneier kan søke om dispensasjon for kjøring av nødvendige materialer til reparasjon og vedlikehold av hytta.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som

beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Indre Linvannet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Indre Linvannet som naturreservat.

8. Heptedalen, Kristiansand kommune

Totalareal 388 daa, hvor 367 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type gammel eikeskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Området har innslag av lågurt-eikeskog og bærlyng-lågurtskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte naturreservatet Heptedalen ligger ved vest for Trælevannet ved Døynestøl i Kristiansand kommune og av 388 dekar som ble meldt inn er 341 dekar funnet verneverdig. Området scorer middels høyt på mange av de mest sentrale verneverdiparametrene, men lavt på "størrelse" og "rikhet". Dødvadkontinuiteten ligger mellom lav og middels høy score. Områdets største naturverdier knytter seg til det samlet sett relativt store arealet med ganske gammel eikeblandingsskog. Det er positivt at området er variert og i stor grad består av gammelskog, samt har nærhet til vann/våtmark og er rimelig vel-arrondert. Området skiller seg tydelig positivt ut fra omgivelsene, og vurderes på denne bakgrunn som (i nedre sjikt av) regionalt verneverdig (**).

Ingen kjerneområder/ naturtypelokaliteter ble kartlagt, men mye av den eikedominerte skogen har kvaliteter som tilsier at denne kunne vært avgrenset som viktig naturtype etter DN-håndbok 13. Deler av eikeskogen har også trekk som viser at det er snakk om lågurt-eikeskog (rødlistet som lågurtedellaauvskog – VU). Flere moderat krevende arter er påvist, de fleste av disse er tilknyttet eik. Det er ellers potensiale for (litt) krevende jordboende sopp. Tre rødlistearter er påvist (*Porpidia hydrophila*, kastanjelundlav og ruteskorpe).

Området har høy mangeloppfyllelse på temaet mangelnaturtyper og området er dominert av gammelskog dvs. hogstklasse 5.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er merket av en sti som går gjennom området i nordre del av vernekartet. Ut over det er det ingen kjente tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med to andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Åmli kommune, Risør kommune, Vegårshei kommune, Kristiansand kommune, Bygland kommune, Agder Botaniske forening, Agder Energi, Agder Energi Vannkraft, Agder historielag, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Agder fylkeskommune, Aust-Agder sopp og nyttevekstforening, Aust-Agder turistforening, Aust-Agder, Agder/Telemark skogeierforening v/Tron Olav Tinnes, Statens skogsakkyndige Dag Heintz, DNT sør, Forum for Natur og friluftsliv Agder, Friluftsrådet sør, Fylkesmannens landbruksavdeling, Miljødirektoratet, Naturvernforbundet i Aust-Agder, NJFF Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening Vest-Agder, Norges Bondelag Agderkontoret, Norges Skogeierforbund, Nors entomologisk forening Agderlaget, Norsk organisasjon for terrengsykkel (NOTS), Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk Zoologisk forening Sørlandsavd., Statens naturoppsyn, Statens vegvesen region sør, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, , Norges vassdrags- og energidirektorat, SABIMA, Statens kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Statnett SF og Direktoratet for mineralforvaltning har gitt høringsuttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ser at Statnett Kristiansand stå på adresselisten, men kan ikke se at Statnett har kommet med merknader. Vil gjerne i fremtiden at Statnett SF inkluderes i adresselisten. NVE har ellers ingen merknader til verneforslaget.

Forum for natur og friluft er positive til opprettelse av verneområder og ellers ingen merknader.

NJFF-Aust-Agder støtter opprettelsen av naturreservatene, men forutsetter at jakt og fiske er mulig i områdene og at det er lov å ta ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skal se til at Statnett SF kommer på adresselisten fremover.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Heptedalen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjort en mindre endringer i avgrensing etter høringen for å bedre arronderingen av området. Området vil inkludere mer gammel eikeskog og et mindre felt med yngre bjørk, eik og ospeskog i tillegg til at det er lagt inn en sti.

Verneforskrift

Det vil være lov jf. verneforskriftene å jakte og fiske, samt ta ut elg og hjort med lettgående beltekjøretøy i naturreservatet. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Heptedalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Heptedalen som naturreservat.

9. Hækjenkleiv, Åmli kommune - utvidelse

Nytt verneareal 2 261 daa, hvor 1 575 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 3 163 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og rik lågurt-eikeskog, rik rasmark-lindeskog og gammel solvarm furuskog. Videre har området særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke krevende og sjeldne arter knyttet til den gamle eikeskogen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesområdet som foreslås vernet i tilknytning til eksisterende Hækjenkleiv naturreservat ligger mellom Toftefjorden, Nordre Håkedalsvatn og Håkedalsåna, i nedre del av Tovdal i Åmli kommune. Den naturfaglige kartleggingen av utvidelsesområdet viser at det ble funnet to mindre kjerneområder der. Kjerneområdene består av henholdsvis gammel edellauvskog (gammel eikeskog) og granblandingsskog. Begge kjerneområdene er av regional verdi. Vegetasjonen i området er stort sett fattig og er dominert av blåbærskog og lyngskog, men unntaksvis finner man også sigpåvirket svak lågurtskog i bekkedalene, mens noe rikere lågurtskog er begrenset til kun å finnes i de to kjerneområdene. Tresjiktet er dominert av gran og furu, men blant annet eik og osp er også relativt vanlige treslag. De eldste granene i området er anslått til å være på om lag 150-170 år, mens det samme for furu er opp mot 200 år. I kjerneområdene finnes det gamle eiketrær på inntil 150-200 år samt noe død ved av eik.

Det ble videre registrert flere moderat krevende gammelskogarter innenfor utvidelsesområdet i Hækjenkleiv. Først og fremst finnes disse i tilknytning til gamle trær og død ved av eik og furu i kjerneområdene, men også spredt utenfor. Totalt er det funnet ti rødlistearter innenfor kartlagt areal.

Områdets største naturverdier er knyttet til små lommer med kontinuitetspreget skog, både eikeblandingsskog, furuskog og granskog. Isolert sett vurderes utvidelsesområdet ved Hækjenkleiv naturreservat som (i øvre sjikt av) lokalt verneverdig (*). Området ligger imidlertid inntil eksisterende naturreservat, og har mange av de samme kvalitetene som dette reservatet, bare i mindre skala. Hækjenkleiv ble vurdert som klart regionalt verneverdig i 2017, og det nye tilbudsarealet vil både tilføye et betydelig areal med biologisk viktig skog og bedre arronderingen av eksisterende

naturreservat. Tilskuddet er likevel ikke av større betydning enn at vurderingen av det samlede verneverdige arealet fortsatt står på (sterkt) regionalt verneverdig (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg og en traktorslepe inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med ett annet område og er sendt til: *Grunneiere, Tvedestrand kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Nye Veier AS, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Dølemo idrettslag, Norsk entomologisk forening – Agderlaget, NJFF Aust-Agder, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Norges Bondelag – Agderkontoret, Agder Energi Vannkraft, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, SABIMA.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Agder fylkeskommune v/ fylkeskonservatoren har ingen merknader til verneforslaget.

Åmli kommune ber om at et område på om lag 50 daa nordøst i det foreslåtte utvidelsesområdet i Hækjenkleiv naturreservat tas ut av verneområdet. Kommunen vurderer det slik at skogen her, vil kunne drives med betydelig økonomisk overskudd da det ligger nær eksisterende skogsbilveg og har relativt god bonitet (G14). Kommunen legger også vekt på at det av tilgjengelig miljøinformasjon, ikke framkommer spesielle miljø- og naturverdier som kan forsvare at dette arealet inngår i Hækjenkleiv naturreservat. Kommunen viser videre til analysen Statsforvalteren har gjort knyttet til andel vernet skog i Åmli der det kommer fram at om lag 15% av det produktive arealet i kommunen er vernet eller i verneprosess. I denne sammenheng pekes det på Granavollen-erklæringen og at gjennomføring av skogvernet ikke skal gå på bekostning av avvirkning og skognæringens rolle i det grønne skiftet. Det må derfor svært store miljøverdier til for at produktiv skog på god mark og med gode driftsforhold skal inngå i verneplaner. Åmli kommune har til flere tidligere verneplaner gitt innspill om endring i verneområdenes arrondering for å redusere skogvernets negative konsekvenser for skogbruket. Innspillene har gått ut på konkrete endringer i vernegrensene slik at godt produktive skogarealer som er økonomisk drivbare blir liggende utenfor verneområdene. Kommunen skriver at innspillene imidlertid i liten grad har blitt tatt til følge av Statsforvalteren. Kommunen forutsetter at framtidige verneområder i Åmli i langt større grad arronderes slik at økonomisk drivbare arealer holdes utenfor. Det kommer frem i innspillet at kommunen ser positivt på at GiS-analysen utvides til også å gjelde uproduktiv skog, og at de har en forventning om at oppdaterte tall for verneomfanget i kommunen framkommer i framtidige verneplaner.

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) kjenner ikke til konflikter knyttet til energi- og vassdragsinteresser i det foreslåtte verneområdet. De gjør imidlertid Statsforvalteren oppmerksom

på at det er Agder Energi Nett AS som har områdekonsesjon i området, og er forøvrig positive til at både Agder Energi Nett og Statnett SF har uttalt seg til oppstartsmelding og/eller høring av verneforslaget. NVE viser avslutningsvis til at ikke finnes noen nettanlegg i det foreslåtte verneområdet, og det er heller ingen eksisterende eller fremtidige nettanleggsplaner som kommer i konflikt med vern.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver at de ga uttalelse uten merknad til melding om oppstart av frivillig skogvern i ovennevnte område 3.11.2020. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser, uttak av mineralske masser eller bergrettigheter i området. De har dermed ikke nye merknader til Statsforvalteren sin tilrådning av vern.

Forum for Natur og Friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og stiller seg bak verneforslaget med de vernebestemmelsene som er foreslått. De begrunner dette med at man har klart å få med kjente naturverdier i områdene som fremmes for vern. Videre mener de at verneforskriftene legger til rette for at det enkle friluftslivet kan foregå uten større restriksjoner.

Norges Jeger og Fiskerforbund Aust-Agder viser til at verneforslaget for de to naturreservatene har vært forelagt både Åmli og Tvedestrand Jeger og fiskerforbund for at de skulle få komme med sine synspunkt i saken. NJFF Aust-Agder støtter begge de to verneforslagene, og ser på vernet som en styrking knyttet til ivaretagelse av biologisk mangfold og for å ta vare på leveområder for vilt og fisk. Foreningen forutsetter at jakt og fiske skal kunne foregå som før, og at det skal være lov å hente ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Statsforvalterens kommentarer:

Etter en helhetlig vurdering, har Statsforvalteren etterkommet kommunens innspill om å ta ut et område på om lag 50 daa nordøst i verneområdet. Dette framgår av vernekartet som er vedlagt kommunens kopi av tilrådingen. Statsforvalteren deler ellers ikke kommunens syn på at de i svært liten grad imøtekommer kommunens innspill om grenseendringer i verneprosesser. Det er eksempler på flere naturreservater den senere tid der Statsforvalteren har lagt større vekt på skognæringens interesser og justert avgrensningen i tråd med kommunens innspill. Statsforvalteren opplever også at det fra både miljø- og landbrukssiden nå blir lagt større vekt på å unngå å verne (høy)produktive og økonomisk drivverdige arealer der det ikke er registrert store verneverdier, og vil forholde oss til det i kommende verneprosesser. Etter at forslaget til utvidet vern av Hækjenkleiv naturreservat var sendt på høring, har Statsforvalteren omarbeidet en GiS-analyse over vernet skog i Åmli noe og oppdatert denne med nye verneområder som er kommet til. Det innebærer at 13,5 % av det totale skogarealet i kommunen er vernet. Når det gjelder andelen produktiv og uproduktiv skog som er vernet er denne henholdsvis på 10,7% og 19,9%. Statsforvalteren vil fremover sørge for at disse tallene skal komme fram av enten oppstartsmelding eller høring av verneplan.

Jakt (både små- og storvilt) skal kunne pågå som tidligere innenfor området. Vernebestemmelsene vil imidlertid legge noen restriksjoner på hvile typer motoriserte kjøretøy en kan benytte i terrenget for uthenting av elg og hjort. Det er etter høring gjort en justering i bestemmelsene og vernekartet for Hækjenkleiv naturreservat, slik at det her åpnes opp for å kunne benytte traktor og/eller ATV for uthenting av vilt på en eksisterende traktorveg og en traktorslepe som vises i vernekartet. I terrenget ellers, er det kun tillatt å bruke motorisert kjøretøy som er skånsomt mot terrenget, det vil si elgtrekker/jernhest og ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, ivaretar vernebestemmelser og vernekart hensynet til at det kan drives forsvarlig jakt innenfor området som nå foreslås for vern.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Hækjenkleiv som i høringsforslaget.

Avgrensning

Et areal på ca. 50 dekar er tatt ut av verneforslaget etter innspill fra Åmli kommune etter høringen. I tillegg er det gjort en mindre justering i vernekartet ved at en eksisterende traktorveg og traktorslepe er tegnet inn i vernekartet.

Verneforskrift

Etter høringen er det gjort en mindre justering i verneforskriften som innebærer at det er knyttet en ny vernebestemmelse til traktorveg og traktorslepe som åpner for at det kan benyttes ATV eller traktor der i forbindelse med uthenting av felt storvilt.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Hækjenkleiv:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Hækjenkleiv naturreservat.

10. Ubergsfjell, Vegårshei kommune

Totalareal 326 daa, hvor 279 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type rik edelløvskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Området inneholder rik edelløvskog, med en stor del andel eikedominert skog. Lisidene er preget av eldre edelløvskog med både død ved og hule eiker. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger ved Ubergmoen i Vegårshei kommune i Agder og omfatter 326 daa. Verneforslaget er godt arrondert som et helt fjell med tilhørende lisider i alle retninger. Lisidene er stedvis bratte med stup og bergvegger og slakest i nord. Det er en stor andel eikedominert skog, og eldre edelløvskog dominerer i lisidene og på sørlige deler av topp-plataet. De nordre delene av topp-plataet har mer gran, og generelt yngre skog med lite dødved. Det er variert treslagssammensetting med eik, lind, osp, furu og gran som dominerende, men innslag av andre løvtrær, både edelløv og

borealt finnes. Bærlyngskog dominerer, men det er rikere skogtyper i flere av lisidene. Flere av lisidene har også spesielle kvaliteter som gamle edellauvtrær, dødved av eik og hule eiker.

Det er registrert fire kjerneområder med gammel/rik edellauvskog. Det er registrert en god del vedboende sopp knyttet til eik, hvor tre er rødlistearter, og det er potensial for ytterligere rødlistearter knyttet til gamle edellauvtrær og død ved, fremfor alt insekt. Det er også epifyttflora av lav og lokalt rik lågurtflora slik som den rødlistede sørlandsvikke (NT).

Samlet vurderes verneforslaget å inneha naturkvaliteter tilsvarende regional verdi to stjerner (**). Verneforslaget inneholder over 60 daa med mangelnaturtyper, slik som gammel eikeskog og rik edellauvskog, hvilket gir høy oppfyllelse for mangelnaturtyper i mangelanalysen for skogvern.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en traktorveg gjennom området i sør. Ut over dette er det ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med to andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Åmli kommune, Risør kommune, Vegårshei kommune, Kristiansand kommune, Bygland kommune, Agder Botaniske forening, Agder Energi, Agder Energi Vannkraft, Agder historielag, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Agder fylkeskommune, Aust-Agder sopp og nyttevekstforening, Aust-Agder turistforening, Aust-Agder, Agder/Telemark skogeierforening v/Tron Olav Tinnes, Statens skogsakkyndige Dag Heintz, DNT sør, Forum for Natur og friluftsliv Agder, Friluftsrådet sør, Fylkesmannens landbruksavdeling, Miljødirektoratet, Naturvernforbundet i Aust-Agder, NJFF Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening Vest-Agder, Norges Bondelag Agderkontoret, Norges Skogeierforbund, Nors entomologisk forening Agderlaget, Norsk organisasjon for terrengsykkel (NOTS), Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk Zoologisk forening Sørlandsavd., Statens naturoppsyn, Statens vegvesen region sør, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, , Norges vassdrags- og energidirektorat, SABIMA, Statens kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene.*

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF og Direktoratet for mineralforvaltning har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) bemerker at Statnett Kristiansand står på adresselisten, men ber om at Statnett SF blir inkludert i adresselisten i framtiden. De kan ikke se at Statnett Kristiansand her kommentert verneforslaget. NVE har ellers ingen merknader.

Språkrådet tilrår skrivemåten Ubergsfjell på naturreservatet i stedet for Ubergfjellet.

Forum for natur og friluft er positive til opprettelse av verneområder og ellers ingen merknader.

Norges Jeger- og Fiskerforbund-Aust-Agder støtter opprettelsen av naturreservatene, men forutsetter at jakt og fiske er mulig i områdene og at det er lov å ta ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skal se til at Statnett SF kommer på adresselisten fremover.

Navn

Statsforvalteren tilrår å endre navnet fra Ubergfjellet til *Ubergsfjell* i samsvar med Språkrådets anbefaling.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det vil være lov jf. verneforskriftene å jakte og fiske, samt ta ut elg og hjort med lettgående beltekjøretøy i naturreservatet. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ubergsfjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Ubergsfjell som naturreservat.

11. Vakerknatten og Nøklefjell, Vegårshei kommune

Totalareal 348 daa, hvor 323 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog i lavlandet. Lågurtedelløvskog er dominerende vegetasjonstype. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte naturreservatet ligger på Skjerkholt like vest for Songe i Tvedestrand kommune. Området utgjør et lavereliggende areal i hovedsak på middels til høy bonitet. Vegetasjonen er variert med hovedsakelig middels variasjon innenfor rike og middels rike typer. Dominerende treslag er eik, men lind, spisslønn, alm, ask, hassel, osp, bjørk, gran og furu inngår også. Skogen er for det meste middels gammel og stedvis variert med tanke på sjiktning og alder, og det er funnet spredte forekomster av gamle hule eiker og osper. Det ble registrert fire kjerneområder under kartleggingen, der to består av rik edellauvskog med regional verdi. Innenfor disse kjerneområdene finner en i underkant av 60 daa med den rødlistede naturtypen lågurtedellauvskog. Området innehar også verdier knyttet til sjeldne og interessante funn av lav og sopp som for eksempel kastanjelundlav,

blomsterstry og eikegreinekjuke. Med stor sannsynlighet har området potensiale for funn av flere sjeldne sopparter knyttet til rike eikeskoger. Området skårer middels til lavt på de målte gammelskogsparameterne, mens det skårer middels på stedsbetingete parametere som rikhet, topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og høyt på treslagsvariasjon.

De største kvalitetene ved området er knyttet til lågurt-edellauvskogene og det vurderes samlet som et verneverdig område med lokal verdi (*). Verneforslaget for Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat vil bidra til å oppfylle flere mangler i skogvernet. Av de generelle manglene vil området i middels grad dekke inn lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog. Området vil i tillegg bidra til dekke inn mangler i Agder knyttet til rik edellauvskog (lågurt-eikeskog) med innslag av den trua naturtypen lågurtedellauvskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er stier og traktorslepe innenfor det foreslåtte området. Området grenser til en gammel fløtingsdam hvor det er beskrevet behov for framtidig vedlikehold.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med ett annet område og er sendt til: *Grunneiere, Tvedestrand kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune, Naturvernforbundet i Agder, Norsk Zoologisk forening – sørlandsavdelingen, Nye Veier AS, Norsk ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Dølemo idrettslag, Norsk entomologisk forening – Agderlaget, NJFF Aust-Agder, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Friluftsrådet Sør, Agder botaniske forening, Agder historielag, Forum for natur- og friluftsliv Agder, Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening, Norges Bondelag – Agderkontoret, Agder Energi Vannkraft, Statsforvalterens landbruksavdeling, Norsk Institutt for naturforskning (NINA), NIBIO, Norges Naturvernforbund, Verdens naturfond (WWF), Norges orienteringsforbund, Norsk Biologforening, Natur og ungdom, Friluftsrådernes landsforbund, Statens Naturoppsyn, Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den norske turistforening, Norges Miljøvernforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Jeger og fiskerforbund, Statkraft AS, Norges geologiske undersøkelse, Norsk botanisk forening, Statnett SF, Norsk organisasjon for terrengsykling, Norsk ornitologisk forening, Språkrådet, Forsvarsbygg, Norsk Zoologisk forening, Norsk sau og geit, AVINOR AS, Norsk friluftsliv, Landbruksdirektoratet, Norges Vassdrags- og energidirektoratet, SABIMA.*

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Agder fylkeskommune, fylkeskonservatoren har ingen merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags og Energidirektorat (NVE) kjenner ikke til konflikter knyttet til energi- og vassdragsinteresser i det foreslåtte verneområdet. De gjør imidlertid Statsforvalteren oppmerksom på at det er Agder Energi Nett AS som har områdekonsesjon i området, og er forøvrig positive til at både Agder Energi Nett og Statnett SF har uttalt seg til oppstartsmelding og/eller høring av verneforslaget. NVE viser avslutningsvis til at ikke finnes noen nettanlegg i det foreslåtte verneområdet, og det er heller ingen eksisterende eller fremtidige nettanleggplaner som kommer i konflikt med vern.

Direktoratet for mineralforvaltning skriver at de ga uttalelse uten merknad til melding om oppstart av frivillig skogvern i ovennevnte område 3.11.2020. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser, uttak av mineralske masser eller bergrettigheter i området. De har dermed ikke nye merknader til Statsforvalteren sin tilrådning av vern.

Nye Veier AS skriver at det kommer frem av høringsinnspillet at Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat i utgangspunktet var i konflikt med planområdet for ny E18 mellom Tvedestrand og Bamble da reservatet delvis lå innenfor planavgrensningen til ny vegtrasé. Dette ble imidlertid løst i direkte dialog mellom Statsforvalteren og vegprosjektet, slik at det ikke lenger er noen konflikt mellom planområdet og forslag til verneområde. Dette går fram av vedtak i styremøtet for interkommunalt samarbeid (IKP) den 4.11.2020 der det er tatt inn et tillegg i planprogrammet om at det ikke skal jobbes videre med alternative veglinjer i området utenfor kommunedelplangrensa nordvest for Skjerkholtdalen.

Forum for Natur og Friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og stiller seg bak verneforslaget med de vernebestemmelsene som er foreslått. De begrunner dette med at man har klart å få med kjente naturverdier i områdene som fremmes for vern. Videre mener de at verneforskriftene legger til rette for at det enkle friluftslivet kan foregå uten større restriksjoner.

Norges Jeger og Fiskerforbund Aust-Agder viser til at verneforslaget for de to naturreservatene har vært forelagt både Åmli og Tvedestrand Jeger og fiskerforbund for at de skulle få komme med sine synspunkt i saken. NJFF Aust-Agder støtter begge de to verneforslagene, og ser på vernet som en styrking knyttet til ivaretagelse av biologisk mangfold og for å ta vare på leveområder for vilt og fisk. Foreningen forutsetter at jakt og fiske skal kunne foregå som før, og at det skal være lov å hente ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Statsforvalterens kommentarer:

Jakt (både små- og storvilt) skal kunne pågå som tidligere innenfor området. Vernebestemmelsene vil imidlertid legge noen restriksjoner på hvilke typer motoriserte kjøretøy en kan benytte i terrenget for uthenting av elg og hjort. Normalt kan det åpnes opp for å kunne benytte traktor og/eller ATV for uthenting av vilt på en eksisterende traktorveger. I terrenget ellers, er det kun tillatt å bruke motorisert kjøretøy som er skånsomt mot terrenget, det vil si elgtrekker/jernhest og ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, ivaretar vernebestemmelser og vernekart hensynet til at det kan drives forsvarlig jakt innenfor området som nå foreslås for vern.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Vakerknatten og Nøklefjell som i høringsforslaget.

Avgrensning

Etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding er det blitt gjort noen mindre endringer i vernekartet ved at det er gjort justeringer i stier og traktorslepe tegnet inn i vernekartet. Selve avgrensningen på verneforslaget er uendret, og tilrås i samsvar med høringsforslaget.

Verneforskrift

På takstbefaringen i Vakerknatten og Nøklefjell, ble det fra skogeiers side ytret ønske om å kunne brenne bål, også innenfor reservatet. Statsforvalteren vurderer det slik at, det ikke vil være noen trussel overfor verneverdiene i området, dersom det åpnes for å fyre opp bål med medbrakt ved eller tørrkvist fra bakken. Forskriften er derfor endret, slik at bålforbudet i § 3 er fjernet og erstattet med en unntaksbestemmelse, jf. § 4 e i vedlagt verneforskrift. Videre er det tegnet inn noen stier i vernekartet, dette også etter ønske fra skogeier, fordi han vil ha mulighet til å vedlikeholde disse. Vedlikehold vil da innebære opprydning etter vindfall og fjerning av kvist samt noe oppslag av yngre trær/kratt. Ut fra forslag til verneforskrift, inngår vedlikehold av stier i § 4 d.

Det er videre beskrevet en eksisterende gangbru som ligger på grensen til foreslått naturreservat, sør for Nøklefjell ved utløpet av Småtjennene. Gangbrua består av to tømmerstokker med tre meters lengde som er lagt over utløpsbekken fra Småtjennene. Slik Statsforvalteren ser det, vil denne gangbrua inngå som en innretning som eksisterte på vernetidspunktet, jf. verneforskriften § 4 d. Vedlikehold av denne vil derfor være unntatt fra vernebestemmelsene.

I løpet av høringsrunden har Statsforvalteren blitt gjort kjent med at det tidligere har stått en høyløye (Bjønåsbua) innenfor naturreservatet. Skogeier ønsker å ha mulighet til å gjenoppføre denne bua. Statsforvalteren har vurdert plassering på bua, nordøst i reservatet, like ved vassdraget Skjerkholtlonene. Plasseringen er slik sett gunstig, med tanke på at den ikke sammenfaller med kjerneområder, registrerte sjeldne arter eller spesielt verdifulle skogtyper. Forutsatt at bua som gjenoppføres har tilsvarende plassering, størrelse og funksjon som den opprinnelige Bjønåsbua, mener Statsforvalteren at dette er et tiltak som kan gjennomføres etter søknad. Gjenoppføring av bua er derfor hjemlet i verneforskriftens spesifiserte dispensasjonsbestemmelse § 7 f.

Det ligger en gammel fløtingsdam ved utløpet av Sjøstadvann helt nord i reservatet. Tidvis vil det være behov for å gjennomføre ulike tiltak (forsterkning, gjenoppbygging etter flom, reparasjoner mm.) og/eller gjennomføre tilsyn av damkonstruksjonen. Slik verneområdet var foreslått avgrenset på høringen, er utgangspunktet at vernegrensen følger vannkant. Fløtingsdammen vil dermed stort sett bli liggende utenfor foreslått reservat. Statsforvalteren ser derfor ikke at det er behov for å grense ut noe areal i forbindelse med dammen. Statsforvalteren vil innarbeide i sin grensebeskrivelse at vernegrensa skal følge vannkant på utsiden av eksisterende fløtingsdam. Dette vil da tydeliggjøre at dammen ikke er inkludert i vernet, og at det kan gjennomføres nødvendige tiltak i forbindelse med dammen uten at det krever noen søknadsbehandling etter verneforskriften. I denne sammenheng er det innarbeidet en bestemmelse i forskriften om at det kan gis tillatelse for motorisert ferdsel på traktorslepa som er inntegnet i vernekartet i forbindelse med vedlikehold og reparasjon av damanlegget, jf. § 7 k.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vakerknatten og Nøklefjell:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat.

12. Kvernhusmarka, Risør kommune

Totalareal 147 daa, hvor 80 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type rik edelløvskog som har særskilt betydning for biologisk mangfold. Området domineres av rik eik-lindeskog og enkelte partier med rik amfibolitt-eik-lindeskog med rik bakkevegetasjon. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger i halvøya Kvernhusmarka ved Dalsvann i Risør kommune. Området er dominert av eik-lindeskog av vekslende rikhet. Flekkvis er det rik amfibolitt-eik-lindeskogs med mye blåveis og fingerstarr, samt hengeaks, skogfiol, knollerteknapp, gjerdevikke og stedvis en del skogsvingel og noe myske. Svake fuktsig med sanikkel finnes. Videre forekommer noe blåbæreikeskog, samt noe røsslyngfuruskog. Mye av skogen står på grunne svaberg. I sør er de to øvre, mest markerte ryggene dominert av lind i bergsprekker. Ellers er det en tett blanding av eik og lind, samt en del osp og noe spisslønn, ask og hassel. Det er mest eik og noe furu på knausene nedover mot sjøen.

Sprekkedalen i vest har grove blokker og en blanding av lind, ask, alm, spisslønn og gran, med lite og relativt fattig vegetasjon omkring blokkene. Ryggen i nordvest er helt lauvdominert, med mest lind, eik og osp. Skogen er relativt ung/småvokst, men noen eldre eiker forekommer og osp i alle aldre, inkludert en del ospelæger. Også noe gran og granlæger. I det nordlige området er det partier med mye død ved (inkl. flere lindelæger) og eldre eik.

Området har en artsrik karplanteflora med innslag av edellauvskogsarter som skogsvingel, myske og sanikkel. Det ble registrert én rødlistet soppart, svartnende trompetsopp (NT). Enkelte gamle eiketrær har et potensial både for rødlistede insekter, sopp og lav. Lungeneversamfunnet er relativt svakt utviklet, men lungenever observert.

Samlet sett vurderes lokaliteten til B-verdi og vil kunne bidra med middels til høy oppfyllelse for mangler i skogvernet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en sti gjennom den sørlige delen av området. Ellers ingen kjente tekniske inngrep innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med to andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Åmli kommune, Risør kommune, Vegårshei kommune, Kristiansand kommune, Bygland kommune, Agder Botaniske forening, Agder Energi, Agder Energi Vannkraft, Agder historielag, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Aust-Agder bonde- og småbrukarlag, Agder fylkeskommune, Aust-Agder sopp og nyttevekstforening, Aust-Agder turistforening, Aust-Agder, Agder/Telemark skogeierforening v/Tron Olav Tinnes, Statens skogsakkyndige Dag Heintz, DNT sør, Forum for Natur og friluftsliv Agder, Friluftsrådet sør, Fylkesmannens landbruksavdeling, Miljødirektoratet, Naturvernforbundet i Aust-Agder, NJFF Aust-Agder, Norsk Ornitologisk forening Vest-Agder, Norges Bondelag Agderkontoret, Norges Skogeierforbund, Nors entomologisk forening Agderlaget, Norsk organisasjon for terrengsykkel (NOTS), Norsk Ornitologisk forening avd. Aust-Agder, Norsk Zoologisk forening Sørlandsavd., Statens naturoppsyn, Statens vegvesen region sør, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Den Norske Turistforening, Forsvarsbygg, Norges Orienteringsforbund, Norges Skogeierforbund, , Norges vassdrags- og energidirektorat, SABIMA,*

Statens kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene.

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning, Språkrådet har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) bemerker at Statnett Kristiansand står på adresselisten, men ber om at Statnett SF blir inkludert i adresselisten i framtiden. De kan ikke se at Statnett Kristiansand her kommentert verneforslaget. NVE har ellers ingen merknader.

Forum for natur og friluft er positive til opprettelse av verneområder og ellers ingen merknader.

Norges Jeger- og Fiskerforbund-Aust-Agder støtter opprettelsen av naturreservatene, men forutsetter at jakt og fiske er mulig i områdene og at det er lov å ta ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skal se til at Statnett SF kommer på adresselisten fremover.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Kvernhusmarka* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Det vil være lov jf. verneforskriftene å jakte og fiske, samt ta ut elg og hjort med lettgående beltekjøretøy i naturreservatet. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kvernhusmarka:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Kvernhusmarka som naturreservat.

8.5 VESTFOLD OG TELEMAR FYLKE

Det tilrås vern av 5 områder. To av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

13. Buberget, Tinn kommune

Totalareal 964 daa, hvor 870 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som har særlig verdi for biologisk mangfold på grunn av forekomst av naturtypen kalk- og lågurtfuruskog, samt gammel furuskog, rik furublandingsskog og granskog i lavlandet. Videre er formålet å ta vare på et område med forekomst av sjeldne og truede arter av sopp og lav, samt sjeldne naturtyper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Buberget favner eldre barskog og blandingsskoger i bratte og klimatisk gunstige, vestvendte lier over Tinnsjøen. Lokaliteten er mosaikkartet, der furu-lavlandsbarskog dominerer rasmak, fuktsig og skrenter i nedre halvdel, mens gammel lavlandsfuruskog inngår på rygger og hyller. I skrentene nederst veksler vegetasjonen raskt mellom lyngskog, bærlyngskog, svak lyng, -bærlynglågurt- og lågurtskog ut i fra tykkelsen på løsmassedekket og fuktighet. Intermediær vegetasjon dominerer. Tresjiktet domineres av furu med varierende innslag av gran, undersjiktet av bjørk, osp, gråor, rogn, selje og einer. Skrenter har også innslag av lind, hassel, spisslønn og alm. De rikeste partiene har innslag av blåveis, breiflangre og rødflangre. Fo øvrig lyng/mosedominans med spredte urter og gras. Øverst i lia er det gradvis overgang mot eldre, svak lågurtskog og blåbærgranskog med grandominans i veksel med fattigere furuskog av lyng- og bærlyngutforming.

Området preges av eldre furuskog, men ikke spesielt gammel skog. Skogen viser tegn på økt produksjon av nøkkelementer, og vil på relativt kort sikt utvikle viktige kvaliteter for biologisk mangfold. Betydelige deler av de nedre lisidene huser den rødlistede naturtypen kalk- og lågurtfuruskog (VU-sårbar).

Skogen er svakt fleraldret, der herskende trealder ligger på 80-120 år. I skrentene nederst står spredte, gamle småvokste furu på skrinne mark, og spredte høyreiste furutrær på rundt 50 cm i diameter. Enkelte grove lindekloner står også i skrenter nederst, samt flere grove gamle søyleeiner. Under disse står et mer fleraldret sjikt av borealt løv, gran og stedvis edellauvskog. Død ved finnes spredt vanligst i de mest produktive skrentene nederst, mest av furu, gran og osp, hovedsakelig av ferske-midlere nedbrytningsstadier. Øverst i lia også partier med tett granskog i sammenbrudd med mye fersk død ved av gran.

Av krevende gammelskogsarter knyttet til død ved er det funn av eggegul kjuke (VU-sårbar) og kronepiggsinn (NT-nær truet), rosenkjuke (NT-nær truet), tyrikjuke (NT-nær truet) og okerporekjuke. Furustokkjuke ble også sett på flere gamle furutrær. I tillegg er insektene *Cixidia lapponica* (NT-nær truet) funnet i død ved av furu og gnagehull etter knuskkjukemøll (EN-sterkt truet) sett på bjørk. Det er også påvist blanknål (NT-nær truet) på enkelte kelogadd rester av furu, samt rosa tusselav (VU-sårbar) på søyleeiner. Potensiale for flere krevende arter (insekter og sopp) knyttet til død ved er tilstede, spesielt på død furu, gran og osp. Også av markboende sopp knyttet til sandfuruskog og lågurtskog. Men trolig av begrensende tettheter grunnet liten kontinuitet og lite død ved over større areal.

Området er vurdert til å være regionalt verneverdig (**). Av mangler i skogvernet fyller arealet først og fremst mangelen gammel furublandingsskog og granskog med minst regional verdi. Forøvrig dekker området betydelig areal med lavlandsskog, og stedvis skog på høy bonitet. Samlet vurderes mangeloppfyllelsen å være høy.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep innenfor området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 4 andre områder og er sendt til: *Grunneier, Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Tinn Skogeierlag, Tinn bondelag, Tinn Jeger og Fiskerlag, Tinn og Rjukan Turlag, Tinn lokallag av NBS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening, avd. Telemark, Telemark Turistforening, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens vegvesen Region sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, og Lede (tidl. Skagerak Nett), AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.*

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF uttaler at det aktuelle området ikke er av interesse for jernbanen, og de har ingen merknader til verneplanen.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, og har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Statnett SF uttaler at de ikke har transmisjonsnett eller planer om transmisjonsnettet som blir berørt av verneplanen og har derfor ingen merknader.

Lede AS eier, drifter og utvikler strømmnett i regionen. De har gjennomgått dokumentasjonen og kartene, og skriver at de ikke har nettanlegg i de aktuelle områdene og har heller ikke planer om nye nettanlegg innenfor området.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de tidligere har uttalt seg under oppstartsmeldingen. NVE har sett gjennom høringsforslaget for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Det foreslåtte verneområdet Buberget grenser til

reguleringsmagasinet Tinnsjø. Tinnsjø driftes i forbindelse med kraftproduksjon gjeldende vannkraftverket Årlifoss. Høyeste regulerte vannstand (HRV) er i dag på 191,62 m.o.h.

Flere eksisterende verneområder grenser allerede ned til HRV. Verneforslag for Buberget skaper ikke noe ytterlig hinder for eventuelt økning i HRV til Tinnsjø. Det er mye infrastruktur inkludert bygninger, nettanlegg og veg er som ligger nært vannkanten. Dette gjør lite sannsynlig at HRV vil øke i framtiden. NVE er positive til at eier av Årlifoss kraftverk, Skagerak Kraft AS, er inkludert i høringslisten. NVE ber videre om at Statsforvalteren må ta kontakt med kraftselskapet for at de skal kunne uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med reguleringsmagasinet og om erstatning er gitt til grunneier tidligere. NVE oppfordrer selskapene til å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE ber Skagerak Kraft AS å vurdere om de trenger bestemmelser som åpner for rydding i strandsonen til Tinnsjø og adgang til dette området. I forbindelse med lignende saker har NVE opplevd at grunneierne ble kompensert grunnet nødvendig hogst og rydding i forbindelse med reguleringen og varierende flomvannstander. NVE oppfordrer Statsforvalteren til å be skogeieren(e) om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i de foreslåtte verneområdene, som vil kunne få betydning for vernet. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skjønnsavgjørelser eller avtaler. Stannum AS har konsesjon på nettdriften i Tinn Kommune. Statnett SF har uttalt seg i forbindelse med høringsrunden og informerer om at de ikke har transmisjonsnett eller planer om transmisjonsnett som blir berørt av verneplanene og har dermed ingen merknader. NVE kan ikke se at Stannum AS har uttalt seg og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om hvorvidt vern er i konflikt med deres eksisterende og fremtidige nettanleggplaner. NVE har som regel informasjon om transmisjons- og regionalnett gjennom Kraftsystemutredningene (KSU). Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i områdene. NVE har derimot ikke fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og -planer for distribusjonsnett, spesielt ikke på lavere spenningsnivå. Derfor er det viktig at områdekonsesjonær uttaler seg. NVE oppfordrer selskapet til å gi uttalelse selv i tilfeller uten konflikt.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse. DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralressurser, og har et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i plan-, utbyggings- og verneprosesser. Direktoratet for mineralforvaltning har ingen ytterligere kommentarer til Buberget.

Øst-Telemarkens Bruksforening (ØTB) regulerer Tinnsjøen 4 meter mellom kote 187,62 og kote 191,62 (NN1954), jf. reguleringskonsesjon av 18. juli 1906, samt nytt manøvreringsreglement for Tinnsjøen, meddelt ved kgl.res. av 17. november 2006. Av reguleringsintervallet på 4,0 meter, skriver 3,78 meter seg fra oppdemming og 0,22 meter fra senkning. ØTB er i likhet med Skagerak Kraft opptatt av at vernegrensen ikke dras helt ned mot HRV, men legges i overkant av reguleringssonen/skvalpesonen rundt magasinet. Etter ØTBs oppfatning kan en passende rekkevidde for denne frisonen være: Høyeste regulerte vannstand (kote 191,62) + normal forsumpningsomfang, som ved reguleringsskjønn normalt vurderes å ligge rundt 1,5 meter over HRV. ØTB er enig med Skagerak Kraft om at en slik grense må formodes å ha en konfliktdempende effekt mellom verne- og reguleringsformål.

Nedre Urdalen Minikraftverk v/Christopher Carlsen skriver at de ikke kan se at det foreslåtte verneområdet påvirker nåværende eller fremtidig drift av minikraftverket i Urdalen.

Stannum AS uttaler at de per januar 2022 ikke har anlegg som kommer i konflikt med verneplanen slik den foreligger. Stannum AS ønsker likevel å opplyse om at de vurderer ulike tiltak for å bedre leveringssikkerheten for strømforsyningen til Hovin. Ett alternativ kan være å legge en sjøkabel i Tinnsjøen med ilandføring ved Digerud. Det er imidlertid ingen konkrete planer om hvor og når dette kan bli aktuelt, men Stannum AS ber om at dette tas inn som en mulighet i verneplanen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har tatt direkte kontakt med Skagerak Kraft og de viser til Øst-Telemarkens Bruksforening (ØTB) som regulant for Tinnsjø. ØTBs uttalelse til saken er at de ønsker at vernegrensa legges 1,5 meter over HVR. Denne endringen har Statsforvalteren tatt til etterretning og endret i vernekartet. Det er ikke kjent for grunneier at det foreligger noen privatrettslige avtaler i forhold til det foreslåtte verneområdet som kan ha betydning for vernet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Buberget* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Vernegrensa mot Tinnsjø er lagt 1,5 meter over HRV, etter innspill fra regulanten. Det har medført en endring i arealet på ca. 4 dekar, fra 964 til 960 dekar.

Verneforskrift

I verneforskriften er foreslått forbud mot bålpyring tatt ut etter grunneiers ønske, og erstattet med standard bestemmelse om bålbrenning i naturreservat jf. § 4 h.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Buberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Buberget som naturreservat.

14. Urdalen, Tinn kommune - utvidelse

Totalareal 334 daa, hvor 305 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 247 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et skogområde som har særlig betydning for biologisk mangfold

på grunn av forekomst av eldre lavlandsbarskog med mye boreal løvskog og dels edelløvtrær. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av forekomst av rik lågurtbarskog som lågurt-furuskog og lågurt-grankalkskog, samt forekomst av barlind på sin innergrense i Telemark området. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsen av Urdalen mot sør inneholder eldre barskog med mye død ved i klimatisk gunstige vestvendte lier over Tinnsjøen. Fattige vegetasjonstyper dominerer. Sammenlignet med Urdalen NR og skogen ellers i liene langs Tinnsjøen huser utvidelsen større konsentrasjoner av død ved og et rikt arts mangfold av naturskogsarter knyttet til furu som gir området høy verdi. Det er også påvist kvaliteter knyttet til eldre gran og ospeskog.

Området skiller seg ut fra lisidene langs Tinnsjøen med relativt stor diversitet av naturskogarter på død ved av furu. Her finnes sjeldne furuskogarter som kelokjuke (EN-sårbar) og taigakantjuke (EN), vidt utbredte naturskogsarter som furuplett (NT- nær truet), blanknål (NT). Furuskjell (NT), orangejuke (NT) og hornskinn (NT), samt lavlandsfuruskogsartene pastelljuke (EN) og tegen *Cixidia lapponica* (NT). Potensiale for flere krevende arter knyttet til død ved på furu er betydelig. I tillegg finnes krevende arter knyttet til osp og gran som ospenhvitjuke (NT) og hvit vedkorallsopp (NT) på osp. Rosenjuke (NT), rynkeskinn (NT) og okerporejuke på død gran. I grankroner er også sprikeskjegg (NT) registrert.

Totalt vurderes utvidelsen av Urdalen derfor som nasjonalt viktig (***) og gir en betydelig styrke av verdien i Urdalen naturreservat som helhet. Av mangler i skogvernet fyller arealet først og fremst mangelen gammel furu, blandingsskog og granskog med minst regional verdi. Forøvrig dekker området som helhet lavlandsskog. Samlet vurderes mangeloppfyllelsen å være høy.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ingen kjente tekniske inngrep i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 4 andre områder og er sendt til: *Grunneier, Tinn kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Tinn Skogeierlag, Tinn bondelag, Tinn Jeger og Fiskerlag, Tinn og Rjukan Turlag, Tinn lokallag av NBS, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening, Telemark Sau og Geit, Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening, avd. Telemark, Telemark Turistforening, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Tinn Energi, Statens vegvesen Region sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, og Lede (tidl. Skagerak Nett), AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF,*

Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF uttaler at det aktuelle området ikke er av interesse for jernbanen, og de har ingen merknader til verneplanen.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, og har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Statnett SF uttaler at de ikke har transmisjonsnett eller planer om transmisjonsnettet som blir berørt av verneplanen og har derfor ingen merknader.

Lede AS eier, drifter og utvikler strømmnett i regionen. De har gjennomgått dokumentasjonen og kartene, og skriver at de ikke har nettanlegg i de aktuelle områdene og har heller ikke planer om nye nettanlegg innenfor området.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de tidligere har uttalt seg under oppstartsmeldingen. NVE har sett gjennom høringsforslaget for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m.

Utvidelsen av Urdalen grenser med en regulert strekning for Urdal. Ifølge kartet ligger grensen på de nærmeste stedene 1-2 meter fra vannkanten. NVE ber statsforvalteren om å ta kontakt med Nedre Urdalen Minikraftverk AS, som eier vannkraftverk Nedre Urdalen, for å hente innspill med hensyn til om de trenger bestemmelsene som åpner for rydding i verneområdet i forbindelse med flomsikring. Som et eksempel på hvordan slike bestemmelser kan ivaretas vises det til forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat i Nordre Land kommune. NVE oppfordrer Nedre Urdalen Minikraftverk AS å gi uttalelse om tilpasninger som kreves i verneforslaget for å sikre drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverk.

Det foreslåtte verneområdet Urdalen grenser til reguleringsmagasinet Tinnsjø. Tinnsjø driftes i forbindelse med kraftproduksjon gjeldende vannkraftverket Årlifoss. Høyeste regulerte vannstand (HRV) er i dag på 191,62 moh. Både det eksisterende Urdalen naturreservat samt flere andre eksisterende verneområder grenser allerede ned til HRV. Verneforslag for Urdalen skaper ikke noe ytterlig hinder for eventuelt økning i HRV til Tinnsjø. Det er mye infrastruktur inkludert bygninger, nettanlegg og veg er som ligger nært vannkanten. Dette gjør lite sannsynlig at HRV vil øke i framtiden. NVE er positive til at eier av Årlifoss kraftverk, Skagerak Kraft AS, er inkludert i høringslisten. NVE ber videre om at Statsforvalteren må ta kontakt med kraftselskapet for at de skal kunne uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med reguleringsmagasinet og om erstatning er gitt til grunneier tidligere. NVE oppfordrer selskapene til å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE ber Skagerak Kraft AS å vurdere om de trenger bestemmelser som åpner for rydding i strandsonen til Tinnsjø og adgang til dette området. I forbindelse med lignende saker har NVE opplevd at grunneierne ble kompensert grunnet nødvendig hogst og rydding i forbindelse med reguleringen og varierende flomvannstander. NVE oppfordrer statsforvalteren til å be skogeieren(e) om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i de foreslåtte verneområdene, som vil kunne få betydning for vernet. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skjønnsavgjørelser eller avtaler. Stannum AS har konsesjon på nettdriften i Tinn Kommune. Statnett SF har uttalt seg i forbindelse med høringsrunden og informerer om at de ikke har transmisjonsnett eller planer om

transmisjonsnett som blir berørt av verneplanene og har dermed ingen merknader. NVE kan ikke se at Stannum AS har uttalt seg og oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om hvorvidt vern er i konflikt med deres eksisterende og fremtidige nettanleggplaner. NVE har som regel informasjon om transmisjons- og regionalnett gjennom Kraftsystemutredningene (KSU). Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i områdene. NVE har derimot ikke fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og -planer for distribusjonsnett, spesielt ikke på lavere spenningsnivå. Derfor er det viktig at områdekonsesjonær uttaler seg. NVE oppfordrer selskapet til å gi uttalelse selv i tilfeller uten konflikt.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) skriver at sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse. DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnytting av mineralressurser, og har et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i plan-, utbyggings- og verneprosesser. Direktoratet for mineralforvaltning har ingen ytterligere kommentarer til Urdalen.

Øst-Telemarkens Bruksforening (ØTB) regulerer Tinnsjøen 4 meter mellom kote 187,62 og kote 191,62 (NN1954), jf. reguleringskonsesjon av 18. juli 1906, samt nytt manøvreringsreglement for Tinnsjøen, meddelt ved kgl.res. av 17. november 2006. Av reguleringsintervallet på 4,0 meter, skriver 3,78 meter seg fra oppdemming og 0,22 meter fra senkning. ØTB er i likhet med Skagerak Kraft opptatt av at vernegrensen ikke dras helt ned mot HRV, men legges i overkant av reguleringssonen/skvalpesonen rundt magasinet. Etter ØTBs oppfatning kan en passende rekkevidde for denne frisonen være: Høyeste regulerte vannstand (kote 191,62) + normal forsumpningsomfang, som ved reguleringsskjønn normalt vurderes å ligge rundt 1,5 meter over HRV. ØTB er enig med Skagerak Kraft om at en slik grense må formodes å ha en konfliktdempende effekt mellom verne- og reguleringsformål.

Nedre Urdalen Minikraftverk v/Christopher Carlsen skriver at de ikke kan se at det foreslåtte verneområdet påvirker nåværende eller fremtidig drift av minikraftverket i Urdalen.

Stannum AS uttaler at de per januar 2022 ikke har anlegg som kommer i konflikt med verneplanen slik den foreligger. Stannum AS ønsker likevel å opplyse om at de vurderer ulike tiltak for å bedre leveringssikkerheten for strømforsyningen til Hovin. Ett alternativ kan være å legge en sjøkabel i Tinnsjøen med ilandføring ved Digerud. De har imidlertid ingen konkrete planer om hvor og når dette kan bli aktuelt, men ber om at dette tas inn som en mulighet i verneplanen.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har tatt direkte kontakt med Skagerak Kraft og de viser til ØTB som regulant for Tinnsjø. ØTBs uttaler til saken er at de ønsker at vernegrensa legges 1,5 meter over HVR og denne endringen er tatt inn i vernekartet. Statsforvalteren har videre tatt kontakt med Nedre Urdalen Minikraftverk og de uttaler at de ikke ser at utvidelse av Urdalen naturreservat vil kunne påvirke kraftverket.

Det er ikke kjent for grunneierne at det foreligger noen privatrettslige avtaler i forhold til de foreslåtte verneområdene, som kan ha betydning for vernet.

I uttalelse fra Stannum AS vises det til ønske om at dersom det blir aktuelt med tiltak for å bedre leveringssikkerhet av strøm, så kan et alternativ være å legge en sjøkabel med ilandføring ved Digerud. Det bes om at det tas inn mulighet for dette i verneplanen. Statsforvalterens vurdering er at

siden det ikke er utarbeidet konkrete planer må et slikt tiltak vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven (jf. § 8 i verneforskriften), dersom det blir aktuelt.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Urdalen som i høringsforslaget.

Avgrensning

Vernegrensa mot Tinnsjø er lagt 1,5 meter over HRV, etter innspill fra regulanten. Det har medført en endring i arealet på 3 dekar, fra 334 til 331 dekar.

Verneforskrift

Det er tatt inn i forslaget til verneforskrift forenkla standard bestemmelser for drift og vedlikehold av strømledningen ned til bygninger på Digerud. Det er også åpnet opp for motorisert ferdsel ved akutt utfall på ledningen og etter søknad for vedlikehold.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Urdalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Urdalen naturreservat.

15. Tårånli, Kviteseid kommune

Totalareal 2 591 daa, hvor 2 121 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit urørt og samanhengande område som har særleg verdi for biologisk mangfald på grunn av førekomst av gamal granskog, høgstaudeskog og lågurtskog. Området har særskilt naturvitskapeleg verdi på grunn av førekomst av barlind, sjeldne og truga artar av sopp og lav, samt gamle tre og daud ved. Det er ei målsetting å behalde verneverdiane i mest mogleg urørt tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

På grunn av ulike tilbud som har kommet inn undervegs i verneprosessen er området også kartlagt i tre ulike runder mellom 2016 og 2020. Hver enkelt kartlegging har konkludert med lokal verneverdi, men er samlet vurdert å oppnå lokal-regional verdi. Miljødirektoratet tilrår nå kun det ene

delområdet. Se kommentar under Miljødirektoratets tilråding. Derfor gjengis også kun den delen av områdebeskrivelsen som omfatter dette delområdet.

Delområdet Tårånli omfatter et areal med moderat topografisk variasjon bestående av koller, fjell og sva, nordøstvendte lisider, myrfater og bakkemyr og en liten bekkedal. Foreslått verneverdig areal omfatter i hovedsak eldre barskogområder og impediment. De påviste naturverdiene er i all hovedsak knyttet til kjerneområdene hvilke innehar en god del forekomster av kontinuitetsbærende strukturelementer. Strukturelementer opptrer imidlertid i relativt liten grad utenfor kjerneområdene og død ved mengde/kontinuitet vurderes følgelig til middels. Området i sin helhet bærer lite preg av inngrep i nyere tid og urørthet vurderes derfor til liten påvirkning. Arronderingen favner om kjerneområdene, og fanger opp lisidegradienten på en måte som naturlig følger landskapet. Arronderingen blir derfor samlet sett vurdert til å være god. Det ble avgrenset 4 kjerneområder innenfor foreslått verneverdig areal som dekker i underkant av 10% av arealet. Totalt 6 rødlistearter inkludert barlind ble påvist under feltarbeidet, hvor de øvrige 5 alle har et visst krav til kontinuitet i skog. Øvrig vegetasjon domineres av fattig og relativt ensartet vegetasjon og arts mangfold vurderes som følge samlet sett til lite variert.

Arealene som er inkludert i kjerneområdene opptar en relativt liten del av totalarealet, og øvrige arealer domineres i stor grad av tresatt og ikke-tresatt impediment med få og spredte kontinuitetsbærende elementer. Tårånli vurderes derfor samlet sett til lokalt verneverdig (*).

Området dekker til en viss grad mangler knyttet til gammel granskog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er en traktorveg i sør-østre del av området (ved Lundebergbekken).

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med flere andre områder: *Grunneiere, Kviteseid kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidlegare NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vasdrags Brugseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Transition Elements AS, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling,*

Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet og WWF-Norge.

Det har kommet inn 4 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har kommentert tre av områdene som var på felles høring, men har ikke hatt merknader til området Tårånli, hvor det ikke er registrert mineralske ressurser.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) oppfordrer nettselskapene til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er spesielt viktig at områdekonsesjonærene og netteierne uttaler seg om aktuelle planer. NVE ber nettselskapene til å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. For at selskapene skal ha mulighet til å uttale seg videre i prosessen, ber NVE om at de inkluderes i høringslisten. Som følge av lovkrav fra NVE har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten. Områdekonsesjonærer for området Tårånli er Kviteseid VTK Nett AS (Vest-Telemark Kraftlag Nett AS).

Mikrokraftverket Mærdalsåi har inntak ved en dam i Mærdalsbekken som ligger ved det foreslåtte verneområdet. Vrådal Kraft AS eier mikrokraftverket. NVE ber statsforvalter å ta kontakt med Vrådal Kraft AS og be de å uttale seg om hvorvidt vern kommer i konflikt med drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverk med tilhørende dammen. NVE oppfordrer Vrådal Kraft AS å gi uttalelse om tilpasninger som kreves i verneforslaget for å sikre drift, vedlikehold og oppgradering av kraftverk. Dersom det ikke forekommer noen konflikt, ber NVE Vrådal Kraft AS om å presisere dette.

Vrådal Kraft AS skriver at i det kartmaterialet som kom fram på Statsforvalterens nettside, kan det se ut som grensa for verneområdet går helt i kanten på inntaksdammen til Mærdalsåi kraftverk på to sider. De skriver videre at per i dag er ikke dette noe problem, men det kan på sikt bli nødvendig med rensk og sikring av inntaket. Det kan i tilfelle bli vanskeligheter med grensa helt inntil dammen. Alternativet til at grensa flyttes er i tilfelle at dette blir tatt med i generelle eller spesielle unntak fra vernereglene. Videre gjør Vrådal Kraft AS oppmerksom på at det bare er nedre delen av fallet i Mærdalsåi som er bygd ut. Skulle den generelle energisituasjonen ytterligere øke behovet for grønn energi, ville det kunne bli aktuelt å forlenge rørgata opp til Mærdalen. Dette ville øke fallhøyden med 75 %, samtidig som det i svært liten grad ville påvirke nedslagsfeltet (vannmengde).

Landbruksdirektoratet har gitt noen generelle innspill til høringen og ber om at det blir begrunnet hvis landsbruksinteresser ikke blir tatt hensyn til i verneforskriften. De viser da til skogsbilveger, traktorveger, støl/seterområder, beite og reindrift. De skriver videre at de går ut fra at Statsforvalteren sin landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utforming av forskrift og verneplan. De skriver også at det vil være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltninga i arbeidet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Tårånli* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren har tatt innspill til etterretning og avgrensing av vernegrensa er etter justert noe i området der inntaksdammen til Merrdalså kraftverk ligger. Et areal på 6 dekar er grenset ut.

Verneforskrift

Under verneprosessen har forskrifta blitt endra på et punkt, jf. § 4 i.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Verneprosessen for Tårånli har pågått siden 2017 og har blitt satt på vent av ulike årsaker, sist i påvente av utvidelse av arealene mot vest og muligheten for å kjøre en felles hørings- og tilrådingsrunde på området. Det er inngått avtaler på den delen av området som ble tilbudt i 2017, men foreløpig ikke på utvidelsesarealene. Av hensyn til framdriften for de grunneierne som tilbød området først har Miljødirektoratet sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark vurdert det som hensiktsmessig å tilrå den opprinnelige delen av området. Statsforvalteren tilrådte området med to alternative vernekart. Det er den delen som er omtalt som Tårånli i beskrivelsen av verneverdiene som tilrås nå.

Merrdalsbekken som er nevnt i NVE sin uttalelse ligger innenfor det utvidede verneforslaget, men ikke innenfor den delen som tilrås fra Miljødirektoratet nå.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Tårånli:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og tilrår Statsforvalterens alternative avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Tårånli som naturreservat.

16. Skitnebufjellet og Kopslandsåsen, Notodden kommune - utvidelse

Nytt verneareal 11 455 daa, hvor 10 457 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 12 583 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et naturskogspreget område som representerer en bestemt type natur i form av kalk- og lågurtfuruskog og rik blandingsskog på høy bonitet i lavlandet. Videre er formålet å bevare et område som har særlig verdi for biologisk mangfold på grunn av forekomst av brannpåvirket gammel furuskog. I området finnes mange sjeldne og trua arter av insekter, karplanter, sopp og lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området som foreslås vernet er en utvidelse av eksisterende Skitnebufjellet naturreservat, som ble vedtatt vernet i statsråd 17. desember 2021. Her var det tilbud fra en grunneier som var utgangspunktet. Det er ni grunneiere som har kommet med utvidelsestilbud om frivillig vern av ca. 11455 daa skog, inkludert noe areal på eiendommen til Miljødirektoratet (Rugholt). Eksisterende Skitnebufjellet naturreservat fikk regional verdi (**) basert på Statsforvalterens egen sammenstilling av materiale i forbindelse med kartleggingen av kalkskog i området (Kopslandåsen-Raua) i 2018. Området som omfatter utvidelsesarealene har fått nasjonal verdi (***) i forbindelse med registrering av biologiske verdier (prosjekt Kalkskog 2018 og prosjekt Frivilligvern 2021).

I området Kopslandåsen og Raua ble det utført naturfaglige registreringer i forbindelse med kalkskogprosjektet i 2018. Området ligger med 5% i sørboreal og 95% i mellomboreal vegetasjonssone og innenfor 190-650 moh. Innenfor kartlagt areal ble det avgrenset 15 kjerneområder som har fått egen beskrivelse i kartleggers rapport. Flere av kjerneområdene har velutviklet naturskog med betydelig innslag av gamle trær og død ved. Det ble funnet 22 rødlistearter i området, der flere har sterke 5 bestander. Det er først og fremst gammel furuskog og dødvedrik blandingsskog (særlig skrenter med død osp) som huser et rikt artsmangfold og som videre har godt potensial for flere rødlistearter. Området fikk verdien 5 poeng av 6 mulige av kartlegger og oppnådde høy mangeloppfyllelse etter som det ville dekke inn flere mangler i skogvernet. Området fikk nasjonal verdi (***) på syv av 13 kriterier for verdisetting og regional verdi (**) på ytterligere fem kriterier. Skitnebufjellet naturreservat, vedtatt vernet i desember 2021, inngår med areal i tilknytning til det kartlagte arealet. BioFokus vurderte dette arealet på 1128 daa til å ha svak regional verneverdi (**).

I 2020 ble det i forbindelse med tilbud om frivillig vern av skog utført naturfaglige registreringer i området Tjågevatn. Området ligger med 80% i sørboreal og 20% i mellomboreal vegetasjonssone. Området ligger i høydelaget 321-567 moh. Fagrapporten for dette området beskriver to kartlagte delområder, hvor kun det vestre delområdet som omfatter kjerneområdene Niveliåsen og Niveliåsen nord inngår i verneforslaget for Skitnebufjellet og Kopslandåsen. Området Niveliåsen består av gammel lavereliggende furuskog, og er vurdert som svært viktig (A-verdi). Området har en rekke rødlistede arter, særlig lavarter. Her er strukturer som er skapt av skogbrann og naturlig utvikling etter branner. Området fikk nasjonal verdi (***) på fire av 13 kriterier for verdisetting og regional verdi (**) på ytterligere tre kriterier. Niveliåsen nord består av samme naturtype og fikk verdien viktig (B-verdi). Dette området fikk nasjonal verdi (***) på ett verdikriterium og regional (**) på ytterligere ett kriterium. I Tjågevatn som helhet ble det funnet 24 rødlistearter. Samlet sett fikk alt kartleggingsareal, inkludert Stormyråsen i øst, nasjonal verneverdi. Området gis høy mangeloppfyllelse for mangelnaturtyper (gammel furuskog) i Telemark. Det gis også høy mangeloppfyllelse for generelle mangler som lavlandsskog og biologisk gammel skog. Den totale mangeloppfyllelsen ved mangler i skogvernet er høy.

NINAs rapport omfattet kartlegging av Miljødirektoratets Rugholt-eiendom, som er splittet opp i flere teiger i Gransherad i Notodden. I det området som i rapporten kalles Rugholt N er det beskrevet tre kjerneområder. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone. Det arealet som kalles Hågåbekk-kåsa nord inngår i verneforslaget i denne tilrådingen. Dette arealet (lokalitet 1 i rapporten) gis verdien svært viktig (A-verdi) og utgjør det største arealet. Dette er gammel lavlandsfuruskog. Hågåbekk-kåsa sør (lokalitet 2) gis verdien lokalt viktig (C-verdi) og er en lavlandslauvskogsbekkekløft. Hågåbekk-kåsa sør 2 gis verdien viktig (B-verdi). Dette er også beskrevet som gammel lavlandsfuruskog. De to sistnevnte kjerneområdene utgjør bare mindre arealer. Innenfor kjerneområdene er det en rekke funn av rødlistede arter. De tre kjerneområdene ble av kartlegger foreslått til ett forvaltningsområde og gitt regional verneverdi (**). Området bidrar

til å dekke opp mangler i skogvernet ved at det er gammel furuskog her og noe gammel granskog som har underdekning i Telemark.

På eiendommene 128/1 og 127/19 foreligger det ikke naturfaglig kartlegging etter samme metodikk som øvrig areal. Eiendommene er imidlertid befart av biolog i oktober 2022 etter ønske fra Statsforvalteren. Det ble gjort spredte funn av rødlistede arter, bl.a. blanknål, 6 reliktbukk, rosenkjuke og rynkeskinn (alle NT på rødlista av 2020). I tillegg ble det gjort to funn av den tidligere antatt utrydda barkbillen *Orthotomicus longicollis* (regionalt utdødd; RE) som ble påvist for første gang på over 100 år i Notodden i 2019. Skogen her innehar for øvrig mye av de samme kvalitetene som kartlagte eiendommer utviser. Også på disse eiendommene er det gjort funn av naturverdier som kvalifiserer til vern. Funn av rødlistede arter her er tilgjengelig i Artskart. Arealet danner også et viktig sammenbindingsareal mellom Niveliåsen og Skitnebufjellet-Kopslandåsen. Verneforslaget, som inkluderer eksisterende Skitnebufjellet naturreservat, er samlet sett vurdert som nasjonalt verneverdig

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går noen traktorveger og stier inne i området. Det ligger to mindre hytter innenfor verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, Notodden kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Telemark bondelag, Notodden turlag, Bondelagets servicekontor AS, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Naturvernforbundet i Øst-Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Grenland, BirdLife Norge avd. Telemark (tidligere NOF Telemark), Telemark Energi AS, Statens Vegvesen Vegdirektoratet, Telemark Energi AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft AS, Stannum AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vasdrags Brugseierforening, Lede AS (tidligere Skagerak Nett), Everket AS, Vestfold og Telemark Orienteringskrets, Telemark bonde- og småbrukarlag, Nedre Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådenes Landsforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norges Bondelag, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Birdlife Norge, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, AT Skog SA, Norges skogeierforbund, NTNU Fakultet for naturvitenskap, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, WWF Norge.*

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF, Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Statnett SF skriver at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av det foreslåtte verneområdet og har derfor ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til sin uttalelse til melding om oppstart av verneplanprosess for Skitnebufjellet og Kopslandåsen naturreservat hvor de informerte om at forslag til verneområdene kom i nærheten av to kobberforekomster registrert i Norges geologiske undersøkelse sin ressursdatabase. DMF ba derfor om at det i arbeidet med verneplanen innhentes

informasjon om forekomstene, redegjøres for virkninger av vernet på forekomstene og om vernet tillater å drive letevirksomhet etter mineralressurser. I merknadsbehandlingen, under kapittel 4 om saksgang, står det at DMF i brev datert 20.12.2021 ikke har merknader til oppstarten av verneplanarbeidet. Denne uttalelsen gjaldt ikke Skitnebufjellet og Kopslandsåsen. DMFs uttalelse, datert 13.05.2022, til disse områdene er ikke gjengitt eller svart ut av Statsforvalteren, og det kan derfor se ut som feil uttalelse fra DMF er lagt til grunn. DMF sitt innspill er derfor ikke fulgt opp i det oversendte høringsforslaget. DMF kan ikke se at Statsforvalteren har innhentet informasjon eller gjort vurderinger av betydningen vern vil ha for tilgjengeligheten til mineralressursene. Dette gjør at det er et mangelfullt grunnlag for å kunne vurdere om vern bør tilrådes eller ikke.

Vern uten unntak i bestemmelser for undersøkelser vil kunne hindre muligheten for å kunne få tilgang til å undersøke, utnytte og mulig framtidig verdiskaping knyttet til eventuelle interessante mineralressurser. Mineralressurser er ikke-fornybare naturressurser og en langsiktig forvaltning av disse ressursene er derfor viktig. Dersom ressursene bygges ned eller gjøres utilgjengelig på en annen måte, er de i mange tilfeller utilgjengelig i overskuelig framtid. DMF er i denne sammenhengen opptatt av at mineralressurser som har eller kan ha verdi ved uttak og utnyttelse, blir hensyntatt i verneprosesser. På grunn av mulige interesser for mineralske ressurser som ligger innenfor eller nært det foreslåtte verneområdene mener DMF at vern bør avventes inntil det er innhentet kunnskap om de registrerte kobberforekomstene, og at dette brukes for å vurdere virkninger av vernet. Dersom det eksisterer kunnskap som kan utelukke at berggrunnen i disse områdene ikke kan gi grunnlag for funn av mineralressurser av vesentlig betydning, må dette gå fram av verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gjennom høringsforslaget for det foreslåtte verneområdet med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Det foreslåtte verneområdet ligger ved reguleringsmagasinet Tinnsjøen. NVE har i tidligere uttalelse informert om at det er to nettlinjor som ligger nært foreslåtte vernegrense. Statsforvalter informerer om at avstanden fra foreslåtte vernegrense til de nevnte kraftlinjene er 100-150 meter i terrenget. NVE er positive til at både Statnett SF, Skagerak Kraft AS, Everket AS, Lede AS og Øst-Telemarkens Brukseierforening (ØTB) er inkludert i adresselisten. Statnett SF informerer om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av det foreslåtte verneområdet og har derfor ingen merknader. Everket AS (tidligere Notodden Energi Nett AS) har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. NVE oppfordrer nettselskapet til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. Det er spesielt viktig at områdekonsesjonær og netteiere uttaler seg om aktuelle planer. NVE ber nettselskapene til å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt

NVE har tidligere informert om at det foreslåtte verneområdet ligger nært et 145 kV regionalnett eid av Lede AS og et 11 kV distribusjonsnett eid av Everket AS. For å sikre rett til drift og vedlikehold av eksisterende nettanlegg, samt nødvendig bruk av motorkjøretøy, ba NVE Statsforvalter i uttalelsen på oppstartsmeldingen at standardbestemmelsene for nettanlegg skulle inkluderes i verneforskriften. Statsforvalter informerer i høringsforslaget at avstanden fra foreslått vernegrense (sør i verneforslaget) til de nevnte kraftlinjene er 100-150 meter i terrenget. Deres vurdering er at det dermed ikke vil være grunnlag for å ta inn bestemmelser om unntak (§ 4) eller dispensasjon (§ 7) i tilknytning til kraftlinjene i forskriften for Skitnebufjellet og Kopslandsåsen naturreservat. NVE forutsetter at nettselskapene uttaler seg dersom de ikke er enig i Statsforvalter sin vurdering.

Det foreslåtte verneområdet ligger ved Tinnsjøen som er regulert til vannkraftproduksjon. Reguleringsmagasinet blir benyttet av vannkraftverket Årlifoss som eies av Skagerak Kraft AS. Øst-

Telemarkens Brukseierforening (ØTB) er regulant av Tinnsjøen. Allerede eksisterende vern grenser ned til høyeste regulerte vannstand (HRV). NVE vurderer det som lite sannsynlig at HRV vil øke i fremtiden. ØTB regulerer Tinnsjøen 4 meter mellom kote 187,62 og kote 191,62 (NN1954), jf. reguleringskonsesjon av 18. juli 1906, samt nytt manøvreringsreglement for Tinnsjøen, meddelt ved kgl. res. av 17. november 2006. Av reguleringsintervallet på 4,0 meter, skriver 3,78 meter seg fra oppdemming og 0,22 meter fra senkning. ØTB har ved tidligere anledning informert NVE om at de er opptatt av at vernegrensen ikke dras helt ned mot HRV, men legges i overkant av reguleringssonen/skvalpesonen rundt magasinet. Etter ØTBs oppfatning kan en passende rekkevidde for denne frisonen være: Høyeste regulerte vannstand (kote 191,62) + normal forsumpningsomfang, som ved reguleringsskjønn normalt vurderes å ligge rundt 1,5 meter over HRV. ØTB mener at en slik grense må formodes å ha en konfliktdempende effekt mellom verne- og reguleringsformål. Statsforvalteren informerer i høringsforslaget at de er åpne for at verneområdet ut mot Tinnsjøen avsluttes ved 1 meter over høyeste regulerte vannstand og at vernegrensen justeres i henhold til dette. Videre skriver Statsforvalter at det i kartet med forslag til vernegrenser følger grensen mot vannet høydekurve 192 moh. HRV er på 191,62 moh. Vernegrensen kan dermed måles inn på (avrundet) 193 moh. når Jordskifteretten i Telemark skal gjennomføre dette etter vernevedtak. NVE er positive til at Statsforvalter foreslår en vernegrense på 193 moh.

Everket AS er nettselskapet i Notodden kommune, og har konsesjon i området. De skriver at de ikke har eksisterende eller planlagte nettanlegg i det berørte området, og derfor ingen innvendinger mot det foreslåtte verneområdet.

Øst-Telemarkens Brukseierforening (ØTB) deler NVE sitt syn rundt det faktum at det i dette området er energi- og vassdragsinteresser og eksisterende reguleringsmagasin Tinnsjøen ligger nært det foreslåtte verneområdet. Regulanten er ansvarlig for blant annet drift av reguleringsmagasin og konsesjonsbestemmelser og et frivillig vern må ikke komme i konflikt med det handlingsrom regulanten kan måtte benytte seg av i aktuelle flomsituasjoner. Det foreslåtte frivillige vern av skog må dermed ikke legge begrensinger på riktig flomhåndtering i Skiensvassdraget. Frivillig vern av skog ned til HRV+1 meter er å foretrekke samt at den eventuelle allerede etablerte infrastruktur knyttet til eventuelle hydrologiske målestasjoner og modernisering av denne type installasjoner er mulig i fremtiden

Helge Nisi, grunneier på gnr/bnr. 125/18 har via AT Skog kommet med revidert avgrensing på sitt areal. Bakgrunnen er at neste generasjon ikke ønsker å verne hele eiendommen, men ønsker å ha muligheten til å drive litt skogbruk i fremtiden. I området sør og vest for Skitnebu ble det på 1960 og 70 tallet hogd en god del, og infrastrukturen med eksisterende traktorveger gjør det greit å komme til for drift i fremtiden, og man antar at det heller ikke er her man finner de viktigste miljøkvalitetene. Arealet som ønskes ut av verneplanene, utgjør ca. 426 daa totalt, 417 daa produktiv skog og 8422 m³.

Torjus Rostad viser til uttalelse fra Helge Nisi og skriver Nisi i sin uttalelse fra 04.05.22 forventer at leggeplass for tømmer ved Tjågestul skal være tilgjengelig. Rostad er eier av Tjågestul og veltplassen og har ingen kjennskap til at 125/18 har noen rettighet til bruk av denne. Bruk av Tjågestulvelta, den dagen det blir aktuelt, må baseres på en konkret avtale som omfatter relevant kompensasjon og krav til gjenoppretting av eventuelle skader.

Rogndokken skog sameie DA v/ Øyvind Mork uttaler at de ikke har innvendinger mot verneplanen slik den er presentert. De skriver at det imidlertid er nødvendig å korrigere deler av uttalelsen fra Helge Nisi fra 04.05.2022. Dette gjelder traktorveg en mellom Tjågestul og Skitnebu, Tjågestulvegen mellom Reisjå og Tjågestul samt bruk av arealer ved Diplevelta. Ingen av disse objektene ligger i

områder som er foreslått til vern. Kommentarene burde derfor ikke ha betydning for selve verneplanen. De ligger imidlertid i skogsområder som er foreslått til makeskifte og rettigheter/eierforhold kan bli relevant i den sammenhengen.

Veg en fra Tjågestul og frem til tomtegrensen mellom 127/19 og 125/18 ble i sin tid, så langt jeg vet, opparbeidet og bekostet av 127/19. Hensikten var å kunne transportere ut tømmer fra Rogndokken skog. Eier av 125/18 bygget veg en videre på egen eiendom. Det er aldri etablert noe formelt veglag for denne vegen. Helge Nisi og familie har i alle år benyttet vegen vederlagsfritt. Sameiet har ingen innvendinger mot at eiendom 125/18 har bruksrett til vegen. Dette er naturlig siden det er eneste tilkomst til hytta på Skitnebu. Det er imidlertid feil å hevde at de eier 50% av vegen på Rogndokkens eiendom. Bruksrett er noe annet enn eierskap. Det har aldri vært aktuelt å opprette noe sameie for denne vegen. For det andre har 125/18 heller ikke bidratt med finansieringen av den delen av vegen. Siden det i stor grad er eier av 125/18 som benytter denne vegen vil det være naturlig at de, for å opprettholde bruksretten, finansierer 50% av eventuelle utbedringer i fremtiden. Sameiet er for øvrig enige i at det, som en del av verneplanen må opprettholdes mulighet for rydding og vedlikehold langs vegen.

For Tjågestulvegen mellom Reisjå og Tjågestul er det i 1990 etablert et veglag med vedtekter. Bygging av bro og veg har pågått i flere etapper siden 1956 og 125/18 har dekket varierende andeler av kostnadene ved de forskjellige utbyggingene, fra 0% til 33%. I 1990 ble det gjennom et voldgiftsskjønn fastlagt at 125/18 skal dekke 19% av kostnadene ved fremtidig vedlikehold og oppgraderinger. Som følge av en konflikt mellom H. Nisi og resten av veglaget stod 125/18 i praksis utenfor veglaget i perioden 1992 til 2019. De har allikevel benyttet vegen fritt. Forholdet er nå normalisert med en andel av forpliktelsene i veglaget på 19% for 125/18.

Rogndokken sameie DA skriver videre at arealene ved Diplevelta ligger i grensen mellom 127/19 og 127/2. Bruk av velteplass er omtalt i vedtektene for Tjågestulvegen. Ut over det er de ikke kjent med at det foreligger noen avtale om rettigheter til bruk av dette området. Bruk av Diplevelta, den dagen det blir aktuelt, må baseres på en konkret avtale som omfatter relevant kompensasjon og krav til gjenoppretting av eventuelle skader.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren går ikke inn i uttalensene fra Torjus Rostad og Rogndokken sameie DA ettersom disse vurderes å gjelde privatrettslige forhold.

I forbindelse med uttalelsen fra Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) beklager Statsforvalteren at det i forbindelse med oppstartsmeldingen har blitt arkivert på feil saksnummer. Dette førte dessverre til at denne uttalelsen ikke ble referert riktig i Statsforvalterens høringsdokument. DMF viser i uttalelsen sin at verneforslaget ville ligge nær to forekomster av kobber, forekomstene Reisjåvatn1 og Nisi2, vurdert av Norges geologiske undersøkelse (NGU) til henholdsvis lokal og liten betydning. Begge forekomstene er registrert helt i kanten av, eller like ved verneområdet. DMF mener at basert på beskrivelsene kan man likevel forvente å finne spor etter geologisk arbeid innenfor verneområdet og forekomstene bør undersøkes nærmere for å få fram virkningene av vernet på forekomstene. DMF ba videre om at vern bør avvendes inntil det er innhentet kunnskap om de registrerte kobberforekomstene. DMF sier i sin uttalelse at forekomstene er kategorisert av NGU til "lokal" og "liten betydning". Statsforvalteren tar dette til etterretning og vektlegger i tillegg at DMF sier at forekomstene slik de er kjent i dag ikke ligger innenfor verneforslaget. DMF mener imidlertid at det kan være potensiale for at mineralske ressurser også kan ligge innenfor verneforslaget. Statsforvalteren finner at det ligger usikkerhet knyttet dette og har derfor ikke foretatt videre steg i retning av å få undersøkt forekomstene på nytt. Statsforvalteren vil derfor i

forbindelse med denne tilrådingen be Miljødirektoratet om å vurdere om forekomstene skal undersøkes nærmere, i dialog med DMF og NGU.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Skitnebufjellet og Kopslandsåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren har ingen innvendinger mot å legge vernegrensene til HRV + 1 meter, eller som nevnt i høringen at vernegrensen legges til 193 moh. Dette vil være aktuelt der vernegrensen går ned til Tinnsjøen på gnr./bnr. 125/18 og 125/48.

Innspillet fra AT Skog på vegne av grunneier Helge Nisi, som kom inn rett før tilråding om verneforslag skulle sendes Miljødirektoratet, reduserer det samlede arealet på verneforslaget med 426 daa. Nytt areal på verneforslaget blir etter dette 12 583 daa. Statsforvalteren registrerer at det er traktorveger og noe ungskog som utgår på gnr./bnr. 125/18, samt at det berører flere bestand av eldre furuskog. Det er få registrerte arter i området som tas ut, i Artskart ser det ut til bare å omfatte enkeltfunn av gubbeskjegg og furustokkjuke, begge nær truet (NT) på rødlista. Konsentrasjonen av artsfunn er langt mer omfattende i andre deler av verneforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren er ellers ikke kjent med at det befinner seg tekniske installasjoner innenfor verneforslaget tilhørende regulanten av Tinnsjøen. Tilgang til disse vil derfor ikke være nødvendig å ta inn i forskriften for naturreservatet. Arealet er endret etter høringen.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Skitnebufjellet og Kopslandsåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern utvidelse av Skitnefjellet under navnet Skitnebufjellet og Kopslandsåsen naturreservat.

17. Høsejuvet, Seljord kommune

Totalareal 1 631 daa, hvor 1 195 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit område som har særleg verdi for biologisk mangfald på

grunn av førekomst av ei større bekkekløft med stor økologisk variasjon i ein høgdegradient frå låglandet til fjellet, dominert av rike naturtypar som alm-lindeskog, lågurtlauvskog, gråor-almeskog, høgstaudeskog og lågurtgranskog, samt mykje død ved. Området har særskilt naturvitskapeleg verdi på grunn av førekomst av sjeldne og truga artar av karplantar, sopp, mose og lav. Det er ei målsetjing å behalde verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

Området ble kartlagt i forbindelse med bekkekløftprosjektet i 2008, og det ble gjennomført registreringer i to ulike områder, Almelid og Hønsejuvet. Det er samlet beskrivelse fra disse to områdene som er lagt til grunn for området.

Hønsejuvet er ei stor og svært velutvikla bekkekløft med betydelige naturverdier. Kløfta har tung topografi og preges av stor økologisk variasjon, noe den store lengde- og høgdeutstrekningen også bidrar til. Her er spennvidden fra svært fuktig bekkekløftmiljø i dalbunnen til tørr og varm edellauvskog oppe i lisen, og fra rik boreonemoral blandingsskog nederst til fjellgranskog og fjellbjørkeskog øverst. En betydelig kvalitet ligger i at lokaliteten omfatter hele strekningen fra flatlandet nederst til snaufjellet, over hele fire vegetasjonssoner. De største kvalitetene er knyttet til rik edellauvskog (alm-lindeskog, dels med kalkskogpreg) men også til bekkekløft som naturtype. I øvre deler dominerer (fuktig) granskog, høgstaudeskog langs elva, storbregne-, småbregne- og (i øvre deler) blåbærskog på sidene. Alm finnes opp til 600 moh. I nedre del, som har form av ei sørvendt dalgryte som magasinerer mye varme, dominerer rik lauvskog med stor treslagsblanding. Osp er vanlig, stedvis i form av sammenhengende bestand. Gran er sjeldnere her, og opptrer som dominant bare på en mindre strekning. Vegetasjonen er dominert av alm-lindeskog og lågurtlavuskg, men det finnes også noe gråor-almeskog, høgstaudeskog og lågurtgranskog. En del av arealet er svært rikt og har delvis kalkskogspeg. Den store lauvdominansen på bekostning av gran er trolig et resultat av tidligere tiders omfattende kulturpåvirkning.

Nesten hele området har eldre skog uten nyere inngrep, men tidligere påvirkning har vært betydelig. Skogstrukturen er, som følge av det opprevne terrenget, heterogent og variert, og preges blant annet av stor treslagsvariasjon og god sjiktning. Deler av skogen har et middelaldrende preg, med få biologisk gamle trær, men det er likevel mye død ved (delvis pga. rask omsetning og ustabilt terreng). En del steder er det likevel en del mosegrodde, relativt gamle lønn og alm, og det også et parti grove, styva alm. Granskogen i indre del er for en stor del aldersfaseskog, plukkhogst påvirket med lite død ved, men et lite felt med gammel naturskog ble også registrert.

Det er registrert 18 ulike rødlistearter i området. Artsmangfoldet er rikt og variert, med spesielle verdier for arter knyttet til rik og varm lauv- og edellauvskog, men også til fuktig bekkekløftmiljø.

Hønsejuvet ligger i et område med flere andre frivillig vern-tilbud med høge verneverdier og lignende naturtyper, og sammen vil disse områdene inngå i et økologisk nettverk. Hønsejuvet vil bidra til inndekning av mangelnaturtyper som bekkekløft med skog i boreonemoral og sørboreal sone. Av spesielt prioriterte skogtyper er edellauvskog (alm-lindeskog), lauvskog i form av ospeskog, høgstaudeskog og lågurtskog i lavlandet. Stedvis er det kalkskogspeg.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går traktorveger og en ATV-slepe innenfor verneforslaget. En hytte, Vårbulii, er grenset ut av verneforslaget, og det er lagt inn en ryddesone i forbindelse med denne.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på høring sammen med 11 andre områder i Vestfold og Telemark, og er sendt til: *Grunneiere, Seljord kommune, Vestfold og Telemark fylkeskommune, Drangedal skogeierlag,*

Drangedal JFF, Drangedal og Tørdal bondelag, DE Nett AS (tidl. Drangedal Everk AS), Fyresdal turlag, Fyresdal JFL, Fyresdal skogeigarlag, Fyresdal Bondelag ved Hans Christian Jørgensen, Grenland friluftsråd, Hjartdal Elverk AS, Holla bondelag, Holla JFF, Lunde JFF, Lunde og Flåbygd Bondelag, Kviteseid JFF, Kviteseid skogeigarlag, Kviteseid bondelag, Kviteseid turlag, Nome skogeigarlag, Seljord skogeigarlag, Seljord JFL, Seljord turlag, Naturvernforbundet i Midt-Telemark, Forum for natur og friluftsliv i Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, BirdLife Telemark (tidlegare NOF Telemark), Telemark Energi AS, Telemark turistforening, Vestfold og Telemark orienteringskrets, Tinn Energi, Statens Vegvesen Region Sør, Norges Vassdrags- og energidirektorat Region Sør, Føre AS, Skagerak Energi AS, Skagerak Kraft, Vest-Telemark Kraftlag AS, Øst-Telemarkens Brukseierforening, Arendal Vassdrags Brugseierforening, Lede AS (tidl. Skagerak Nett), Telemark Orienteringskrets, Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske Forening og Telemark Sau og Geit, AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådene Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Transition Elements AS, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet og WWF-Norge.

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor, Direktoratet for mineralforvaltning og Forsvarsbygg har avgitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at så langt NVE kjenner til ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor dette området. NVE skriver videre at Telemark Energi AS, DE Nett AS og Vest-Telemark Kraftlag Nett AS har områdekonsesjon i de ulike områdene som har blitt sendt på høring, og de oppfordrer nettselskapene til å uttale seg da NVE ikke har detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. NVE ber videre om at alle aktuelle nettselskap inkluderes på høringslista. Som følge av lovkrav har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslista. NVE påpeker også at Statnett SF har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen, og at de ikke har transmisjonsnettanlegg som blir berørt av planene.

Landbruksdirektoratet har kommet med en generell uttalelse om at det må komme tydelig fram av høringsdokumentene om, og i tilfelle hvordan, områder blir brukt til landbruksformål. Dersom det er landbruksinteresser i området som ikke blir tatt hensyn til gjennom forskriften, så ber Landbruksdirektoratet om at det blir begrunnet hvorfor. Videre skriver de at dersom det går veger gjennom området må Statsforvalteren vurdere om det kan bli gitt åpning for merking, rydding og vedlikehold av disse. De skriver videre at det bør bli lagt til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl- og seterområder og at det kan åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnytting av området. Landbruksdirektoratet ber videre om at det blir vurdert om

forskrifta kan åpne for beiting samt utsetting av saltstein og oppføring/vedlikehold av gjerde og sankekkeveer. De skriver videre at det må vurderes å gi unntak knyttet til motorferdsel i forbindelse med de nevnte tiltakene. Det forutsettes videre at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utformingen av forskrift og verneplan.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har tatt NVE sitt innspill til etterretning og har sørget for at alle aktuelle nettkonsesjonærer har mottatt høringsforslaget. Til Landbruksdirektoratets uttalelse, så bemerker Statsforvalteren at området ikke har støl/seterområder, men at verneforskriften tar høyde for at det kan bli aktuelt med beitedyr i området.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Hønsejuvet som i høringsforslaget. (Se kommentar under Miljødirektoratets tilråding),

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Kartverket har i navnesak 2022/38, datert 21.10.2022, gjort vedtak om navnet *Hønsejuvet*, uten g, skal brukes på naturområdet. Dette vedtaket ble fattet etter at Statsforvalteren leverte sin tilråding for området. I tråd med Stadnanmlova § 11 plikter offentlige organ å bruke vedtatt skrivemåte. Miljødirektoratet tilrår derfor å endre navnet på området fra Hønsejuvet til *Hønsejuvet* etter Statsforvalterens tilråding.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Hønsejuvet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Hønsejuvet som naturreservat.

8.6 VIKEN FYLKE

Det tilrås vern av 10 områder. 7 av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder, og tre områder innbefatter omgjøring fra annen verneform. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

18. Ramfoss, Modum kommune - utvidelse

Nytt verneareal 141 daa, hvor 141 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 559 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av høyproduktiv granskog rik på død ved og forekomster av kildegranskog. Videre er formålet å ivareta et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for flere truede lavarter, i tillegg til å bevare en spesiell geologisk forekomst i form av store grusavsetninger. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesarealet ved Ramfoss er i den naturfaglige registreringer vurdert til å ha regional verdi alene (**). I sammenheng med eksisterende reservat vurderes området som nasjonalt verneverdig (****). Området har høy bonitet granskog på tjuke breelv-sedimenter og ligger i samme type terreng som det eksisterende reservatet. Gran dominerer, men stedvis inngår også en del lauvtrær og noe furu. I midtpartiet er et område ungsog med stort restaureringspotensial. Området har et rikt artsmangfold, og huser flere rødlistede arter, særlig sørboreale vedlevende sopp knyttet til rik granskog. Isolert sett er de klart største kvalitetene knyttet til kjerneområdene 4 og 1. Disse har meget store naturverdier i kraft av å ha høyproduktiv gammel gran-naturskog på tjuke breelv-sedimenter, en skogtype som er det er svært sjelden å finne i så godt utviklet naturtilstand.

Området har et rikt artsmangfold, med et betydelig antall interessante og rødlistede arter, men i første rekke innen det spesielle elementet av sørboreale vedlevende sopp knyttet til rik granskog. Dette er godt utviklet i noen av kjerneområdene. Typiske-vanlige naturskogsarter som rosenkjuke (NT), granrustkjuke og rynkeskinn (NT) opptrer ganske vanlig, og i tillegg inngår sjeldnere og til dels kravfulle arter som gul snyltekjuke (NT), rustskinn (VU), sjokoladekjuke (VU), klengeskjuke (VU) og bølgekjuke. Av disse må spesielt rustskinn framheves, dette er en meget sjelden art med få funn i Norge. Vedsoppmangfoldet er likevel ikke like rikt som innenfor eksisterende Ramfoss naturreservat

Verneforslaget består av høyproduktiv lavlandsgranskog i naturskogtilstand. Det ligger i sørboreal sone og har gode forekomster av gammel granskog med naturtypekvalitet og et rikt artsmangfold.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en veg gjennom området ned til fiskeplassensom er inntegnet på vernekartet med tilhørende bestemmelse i verneforskriften. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Ramfoss naturreservat ble først vernet i 2002. Arbeidet med utvidelse av reservatet startet opp 31. mars 2017 da Statsforvalteren meldte oppstart av verneprosess sammen med seks andre områder. Videre ble et detaljert verneforslag for området, sammen med de seks øvrige områdene, sendt på høring den 21. mai 2017 med frist for å uttale seg til den 2. juli 2017. På bakgrunn av

høringsdokumentene og innkomne uttalelser, sendte Statsforvalteren sin tilrådning om vern til Miljødirektoratet den 10. august 2017. Grunneier trakk seg siden fra prosessen. Området ble igjen tilbudt den 14. juni 2021, med noe mindre areal enn tidligere. På grunnlag av den forrige verneprosessen godkjente Miljødirektoratet Statsforvalterens forespørsel om å sende området direkte til tilrådning. Området har derfor ikke vært på ny høringsrunde i 2021.

Det har kommet inn 2 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Disse kom fra grunneier og Landbruksdirektoratet. I tillegg kom det inn en del generelle høringsuttalelser som gjaldt også for andre områder i samme høring.

Ettersom området ble tilrådt i 2017 etter normal høringsprosess, ble det ikke gjennomført ny høringsrunde etter at området ble tilbudt på ny i 2021. Sammendrag av høringsuttalelsene fra høringsrunden i 2017 gjengis derfor under.

Grunneier ønsket at en gammel traktorveg ned til elva skulle kunne ryddes og vedlikeholdes og benyttes som sti og til å frakte ut felt storvilt. Videre ønsket grunneier at en traktorveg i det sørvestre hjørnet av verneforslaget skulle kunne benyttes som driftsveg for skogen sør for reservatet, og kunne opprustes til samme standard som resten av traktorvegen. Alternativt kunne grensa justeres slik at denne traktorvegen ble liggende utenfor reservatet.

Landbruksdirektoratet ba om at det ble inkludert et unntak for utsetting av saltsteiner og motorisert ferdsel i forbindelse med dette i forskriften for Ramfoss. Landbruksdirektoratet anser at landbruksinteressene er ivaretatt på en god måte gjennom de unntakene som finnes i verneforskriftene. De presiserer at det må være mulig å sende den pliktige meldingen til ansvarlig oppsyn om motorferdsel ved uttransport av syke og skadde dyr også utenom ordinær arbeidstid.

Språkrådet viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen og har ingen ytterligere merknader.

Kartverket forutsetter at kartdata over verneområdene utarbeides i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon da datasettet for naturvernområder inngår i det offentlige kartgrunnlag. Kartverket minner om at vernemyndigheten skal melde inn navnene på naturreservatene til Kartverket for registrering i Sentralt stadnamnregister.

Statens Vegvesen bemerker at verneforslagene ikke ligger inntil fylkes- eller riksveg og derfor ikke har noen merknader.

Jernbanedirektoratet har ingen merknader.

Buskerud fylkeskommune v/hovedutvalg for miljø, innovasjon og næring støtter forslaget til nye områder for frivillig vern av barskog. Fylkeskommunen er opptatt av bruk og vern av utmark, og forutsetter at vernebestemmelsene tilpasses brukerinteressene i omkringliggende områder og ikke utformes mer begrensende enn det som er nødvendig for å opprettholde verneformålet. Hovedutvalget ber spesielt om at det gis adgang til å opprettholde og utvikle friluftaktiviteter også innenfor verneområdene.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Avgrensningen av utvidelsesområdet er noe endret fra området som ble tilrådt i 2017. Det tilbudte arealet mottatt i juni 2021 er noe mindre, og grensen er i større grad tilpasset terrenget. I tillegg er

et mindre område langs Snarumselva tatt ut til fiskeplass. I tråd med det tilbudte utvidelsesarealet er det gjort noen små grensejusteringer i det eksisterende reservatet. Vedtak om vern av Ramfoss naturreservat ble fastsatt ved kgl.res. den 13. desember 2002, og inntegnet vernegrense ble liggende noe mindre intuitivt i terrenget. Enkelte grensejusteringer har derfor blitt gjort for å tilpasse avgrensningen til den bratte skrenten ned mot elva og til de faktiske bestandsgrensene i området. Arealmessig er det ingen endring i størrelsen på det eksisterende naturreservatet. Grensejusteringene er godkjent av Miljødirektoratet. I tilrådt kart fra 2017 var ikke bilvegen avtegnet på vernekartet til tross for at bestemmelsen i forskrift viste til denne. Bilvegen er nødvendig som snuplass i forbindelse med drift av skog tilgrensende reservatet, og er tegnet inn i nåværende forslag til vernekart. Når det gjelder traktorvegen i det sørvestre hjørnet anbefalte Statsforvalteren at denne ble justert ut av reservatet. I dagens verneforslag ligger denne utenfor reservatet.

Verneforskrift

Statsforvalteren var enig i at traktorvegen ned til elva burde kunne vedlikeholdes og benyttes til tursti og til uttransport av felt elg og hjort. Det ble inkludert en hjemmel for dette i forskrift før tilrådning 2017, og denne er videreført i foreslått forskrift i denne tilrådningsen. Det er inkludert en hjemmel for å kunne sette ut saltsteiner, og det åpnes for søknad om motorferdsel til dette i §7 bokstav i.

Det er gjort noen endringer i tilrådt forskrift fra 2017:

- *Ordlyden i formålsparagrafen, §1, er skrevet om i tråd med nyeste forskriftsmal. På denne måten synliggjøres kriteriene forvern i Naturmangfoldloven § 37 i større grad.*
- *Følgende standardbetingelser fra nyeste forskriftsmal er lagt til:*
 - *§ 4 k: Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og småbusker i skuddfeltet.*
 - *§ 6 h: Landing og start med Forsvarets luftfartøy.*
- *I § 6 er villsvinlagt til under bokstav b. og e.*
- *§7 bokstav f. merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, flyttes til §4 bokstav l.* Etter Statsforvalterens vurdering vil ikke en generell åpning for rydding av eksisterende stier påvirke verneverdiene negativt.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart etter høringsforslaget som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ramfoss:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Ramfoss naturreservat.

19. Klippa, Øvre Eiker kommune

Totalareal 268 daa, hvor 250 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av lite påvirket kalkfuruskog og kalkgranskog med mange gamle, grove trær og mye dødved, samt frodige, sesongfuktige kalkskogtyper. Videre er formålet å bevare et område som inneholder rike forekomster av flere truede og sårbare arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Klippa ligger på en høyproduktiv kalkås og er et stort område med lite påvirket kalkfuruskog og kalkgranskog. Det forekommer også forsenkninger med frodig, sesongfuktig kalkgranskog, og særlig langs den bratte skrenten står det flere barlinder. Området har godt utviklet naturskogpreg med mange gamle, grovvokste trær og betydelig grad av død ved. I området finnes dessuten små kalkknauser, rikmyr, og det er gjort funn av en rekke rødlistearter. Samlet vurdering fra naturkartlegging har gitt området nasjonal verdi (***).

Området har store arealer med de rødlistede naturtypene kalkfuruskog, kalkgranskog og frisk rik edellauvskog. Tilnærmet hele arealet kvalifiserer til kjerneområde med kalkskog med høy verdi. Hele området er på kalkrik grunn og med høy og middels bonitet i sørboreal sone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er ikke kartlagt noen bygninger eller installasjoner inne i området. Det går en traktorveg inn i den søndre delen av området. Denne er avmerket på vernekartet. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Den sørlige halvdel av området omfattes av radon-aktsomhetszone med særlig høy aktsomhetsgrad. Verneforslaget er ikke i konflikt med kjente energiresurser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Klippa har vært på felles høring med området Prestegarden, og er sendt til følgende: Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv – Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Glommens og Laagens Brukseierforening, Hafslund Eco Vannkraft AS, Indre Østfold kommune, Indre Østfold sopp og nyttevekstforening, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nannestad kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, NVE Region Øst, NVE Region Sør, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Rakkestad kommune, Sarpsborg idrettsråd, Sarpsborg kommune, Statens Vegvesen, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Trollskogen naturbarnehage, Varteig historielag, Viken Idrettskrets, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Østfold bondelag, Øvre Eiker kommune, Øvre Eiker Nett, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal

kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrenghopp, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog v/ Kjetil Syrstad, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 9 høringsuttalelser til verneforslaget.

BaneNor, Direktoratet for mineralforvaltning, Statnett, Statens Vegvesen har alle gitt høringsuttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i området. NVE er fornøyd med at både Elvia AS og Statnett SF er inkludert i adresselisten. Disse må også uttale seg om vern vil være i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggsplaner.

Elvia AS skriver at de ikke har anlegg som blir berørt.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. De har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Språkrådet viser til sin uttalelse ved varsel om oppstart. De ga den gang tilbakemelding om at de ikke hadde merknader til skrivemåten for Klippa, men siden høyden Klippa ligger til dels utenfor det foreslåtte verneområdet, bør Statsforvalteren vurdere om Hestås vil være et mer dekkende navn. I høringen svarte Statsforvalteren med at grunneierne og øvrige brukere av området ikke bruker navnene Hestås eller Klippa slik som de er avmerket i kartet. Språkrådet ber derfor Kartverket om å kontakte grunneierne i området slik at eventuelle feil i plasseringene på kartet kan rettes opp.

Kartverket har hatt kontakt med grunneier i området og fått forklart at de lokalt bruker navnet Klippa om den bratte skråningen som går sentralt gjennom hele verneforslaget. Kartverket har derfor endret plasseringen av navnet Klippa i Sentralt stedsnavnregister. Kartverket mener Klippa kan synes som et fornuftig valg av navn på verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Klippa* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Grensa er noe endret etter befaring, på bakgrunn av ønske fra grunneierne. Endringen medfører en reduksjon på til sammen 10 dekar.

Verneforskrift

Kun areal er endret i verneforskriften etter høringen.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Klippa er brukt i et prøveprosjekt hvor det er testet ut en midlertidig merking av området gjennomført av jordskifteretten i samråd med statsforvalteren og grunneier. Dette har medført noen mindre justeringer av grensen etter høringen. Justeringene gjenspeiler det grunneier faktisk er interessert i å tilby for frivillig vern, og er tilpasset de faktiske forholdene i felt. Totalt sett medførte endringene en reduksjon av verneforslaget på 10 dekar. Hensikten med å teste ut denne måten å avgrense området på er for å sikre at det er enighet om detaljene mht. grensepunkter før vernevedtak, og for å slippe grenseendringssaker i etterkant pga. feil i kartgrunnlag, eiendomsgrenser mv.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Klippa:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Klippa som naturreservat.

20. Rambergåsen, Moss kommune - utvidelse

Nytt verneareal 175 daa, hvor 175 daa er produktiv skog. Nytt totalareal

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur som har særlig betydning for biologisk mangfold, med varierte, rike skogtyper med mye lågurt-granskog, videre kalkfuruskog, blåbærfuru- og eikeskog, alm-lindeskog, bregneskog og rik sumpskog med tilhørende rik flora og fauna i det geologiske Oslo-feltet. Området representerer en spesiell naturtype i lavereliggende trakter under marin grense i Sørøst-Norge. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Eksisterende Orkerødskogen naturreservat ligger like nord for tettbebyggelse ved Orkerød på Jeløy, og nordøst for Jeløy kapell. Utvidelsesforslaget er en fortsettelse av naturreservatet nordover over

Rambergåsen. Utvidelsesforslaget utgjør et åsparti og noen bratte og utilgjengelige skrenter. Området inkluderer rik blandingsskog i lavlandet og rik sumpskog. Utvidelsesområdet ble kartlagt i 2020 og vurderes isolert sett som et regionalt viktig skogområde. Verdien styrkes ytterligere når utvidelsesforslaget sees i sammenheng med eksisterende verneområder i nord og sør, samt naturkvalitetene generelt på Jeløya.

Ut fra til dels kalkrik berggrunn med rike vegetasjonstyper og stor treslagsblanding, samt innslag av en del død ved med økende kontinuitet, vurderes områdets potensiale for truede og krevende arter som høyt.

Utvidelsesarealet har store naturverdier med rike, blandingsskogsarealer med edellauvtrær som eik, lind og hassel. Utvidelsesforslaget kan utfylle den generelle mangelen av vern av eldre granskog og rik blandingsskog i lavlandet. Skogområdet faller også inn i noen grad under den regionale mangelen med vern av "boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved" i boreonemoral sone i Øst-Norge, selv om dette ikke er en veldig dominerende skogutforming i området. Lavereliggende intakt granskog er viktig for en lang rekke rødlistearter og andre krevende arter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er registrert to bosettingsplasser fra yngre steinalder med navn Fuglevik nord i utvidelsesforslaget. Disse kulturminnene er automatisk fredet etter kulturminnelovverket. Det går enkelte stier gjennom området, og området er populært nærturterreng.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Rambergåsen har vært på felles høring med området Ramndalen og er sendt til: *DNT Vansjø, Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, DNT Oslo og Omegn, Gjerdrum kommune, Gjerdrum Statsallmenning, Moss kommune, Moss sopp- og nyttevekstforening, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet Follo-Moss, Naturvernforbundet i Nittedal, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Nittedal kommune, Naturvernforbundet i Lillestrøm, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Ullensaker kommune, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Østfold bonde- og småbrukerlag, Viken Natur og Ungdom, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Språkrådet,*

Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog v/ Kjetil Syrstad, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 11 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Statens Vegvesen har alle gitt uttalelse i forbindelse med høringen, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg anser at verneforslagene tar nødvendige hensyn til Forsvarets virksomhet. De har ellers ingen merknader.

Statens vegvesen har ingen merknader til Rambergåsen og Ramndalen verneforslag.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gjennom høringsforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser. De kjenner ikke til at det er noen konflikter knyttet til Rambergåsen og Ramndalen. De viser til at Elvia har områdekonsesjon og oppfordrer dem til å uttale seg dersom det er noen konflikter i områdene.

Viken fylkeskommune uttaler at vern av skog gagnar spesielt de friluftsbrukerne som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand. I de områdene som er foreslått er det imidlertid stor forskjell på folks bruk. Ramndalen har stor tilstrømming i sentrale deler og Rambergåsen er et nærturterreng for Jeløya. Det er også stor forskjell på jordbunnsforholdene, og fylkeskommunen undrer seg derfor over at verneforskriftene er relativt likelydende. De viser videre til kulturminnebestemmelsene og påpeker at disse også bør gjelde for området rundt selve kulturminnet. Fylkeskommunen henviser til tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem». En naturskog vil over tid endre seg. Det kan hende at verneverdiene etter hvert vil gå tapt. Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften. Fylkeskommunen mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og der det er fare for at verneverdiene vil gå tapt. Fylkeskommunen mener at det bør informeres med mer utdypende informasjonen enn en henvisning til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene. For eksempel med skilt med mer informasjon og en QR-kode.

Moss kommune er positive til forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat, og anser dette som et verdifullt supplement til verneverdiene. De har videre innspill om at kartet som følger verneprosessen bør inkludere avgrensninger og innhold for eksisterende naturreservat, slik at det blir tydelig hvilke angitte stier som videreføres i ny forskrift. De forutsetter at de angitte stiene i Orkerødslogen naturreservat videreføres. Moss kommune anser Rambergåsen som et godt forslag til områdenavn. Moss kommune gir også tilbakemelding på inkonsekvent bruk av stor/liten forbokstav og punktumsetting i forskriftsforslaget.

DNT Vansjø støtter forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat. De støtter forslaget om å endre navn til Rambergåsen. De nevner at området er et populært turområde og anbefaler tydelig merking av verneområdet og informasjon om vernebestemmelsene. De er videre fornøyd med at vernebestemmelsene tillater fjerning av vindfall over stier og generelt vedlikehold og merking av stier. De ser det som positivt at det etter særskilt søknad kan tillates å etablere og merke nye stier.

Naturvernforbundet Moss-Follo støtter forslaget om utvidelse av Orkerødslogen naturreservat, og mener at forslaget kvalifiserer for vern som naturreservat. Et vern her sammenfaller med forbundets

ønske om at store deler av Nordre Jeløy kommer innenfor kommunens Markagrense.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren tar utgangspunkt i gjeldende forskriftsmal for verneområder. Forskriftsmalen viser vanlig restriksjonsnivå og standardformuleringer, som skal legges til grunn for verneforslag. Det gjøres imidlertid tilpasninger med tanke på verneformål og brukerinteresser i hvert enkelt område. Verneforskriftene blir dermed noe like, men med lokale tilpassinger. Når det gjelder Rambergåsen og Ramndalen, er dette utvidelser av eksisterende naturreservater. For disse områdene er det tatt utgangspunkt i dagens verneforskrifter, som i all hovedsak foreslås videreført.

Uttrykket «Standard/tilstand som på vernetidspunktet» er relativt til det som blir omtalt. Det er som regel brukt på eksisterende inngrep i naturområdet – slik som skiløypetraséer, stier, veger, bygninger eller andre innretninger. Formuleringen gjenspeiler at slike inngrep og innretninger, som det knytter seg en interesse til, kan vedlikeholdes og videreføres som på vernetidspunktet. Som oftest er dette ikke søknadspliktig, mens for eksempel utvidelser og oppgraderinger vil måtte omsøkes. Målsettingen om å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand og eventuelt videreutvikle dem, er knyttet til naturverdiene. Ved å beholde verneverdiene i en mest mulig urørt tilstand, menes det at skogen skal få utvikle seg naturlig (uten inngrep og hogst). I de fleste barskogreservatene vil en slik naturlig utvikling bevare og øke verneverdiene, I reservater med eksempelvis edellauvskog eller innslag av kulturbetingede naturtyper, kan forvaltningsmyndigheten iverksette skjøtsel for å opprettholde eller videreutvikle verneverdiene. Formuleringen i formålet setter ingen begrensning på slik skjøtsel, men ofte vil verneformålet i mer skjøtelsavhengige reservater gjenspeile dette. I noen områder er det krav om å utarbeide forvaltningsplaner, f.eks. nasjonalparker, Ramsarområder og i noen naturreservater hvor forskriften viser til forvaltningsplan. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel, og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. Alle verneområder skal minimum merkes med skilt som angir at området er vernet. Informasjon utover dette kan utarbeides ut fra verneverdier i området, bruksintensitet og behovet for å informere brukerne av området. Dette kan beskrives i en besøksstrategi, og kan bli en del av forvaltningsarbeidet etter et eventuelt vern av området.

Navn

Da det ble varslet oppstart av verneprosess ble området omtalt som utvidelse av Orkerødskogen og Fuglevik naturreservater og Rambergåsen ble foreslått som nytt områdenavn. Språkrådet hadde ingen merknader til dette. Forslaget til områdenavn for eksisterende og utvidelsesområde ble dermed endret til Rambergåsen.

Avgrensing

I Rambergåsen ble det gjort justeringer av grensen etter varsel om oppstart og før høring. Grenseendringen skyldtes at det var tinglyste hogstrettigheter på eiendommen. Den delen av eiendommen som var omfattet av denne hogstretten ble da grenset ut. Det medførte at verneforslaget ble en utvidelse av Orkerødskogen, og ikke lenger en sammenbinding av Orkerødskogen og Fuglevik naturreservater.

Avgrensingen er foretatt etter dialog mellom Statsforvalteren og grunneierrepresentanter, og gjenspeiler det arealet grunneier er interessert i å tilby for frivillig vern. Grensene følger i stor grad eiendomsgrenser. Deler av utvidelsesforslaget i syd er dårlig arrondert, men det er valgt å gå videre

med verneforslaget ut fra naturverdiene som finnes i området og mulig utvidelse på senere tidspunkt.

Etter høring er det gjort en mindre justering i foreslått utvidelse ved jordekant, for å sikre at innmark er utenfor vernet. I forslag til vernekart fremgår også andre justeringer av eksisterende naturreservat. Dette er justeringer som følge av grensemerking foretatt av jordskifteretten i jordskiftesak avsluttet i 2020. Tilrådning for å endre gjeldende vernegrense og -kart for eksisterende naturreservat avventer eventuelt vedtak av utvidelsen.

Verneforskrift

Bestemmelser om stier i eksisterende Orkerødslogen naturreservat skal videreføres. Det vil si at betegnelsen på vernekartet for eksisterende naturreservat også skal videreføres. Ved høringen var det sendt ut et kart som kun omfattet utvidelsesforslaget. Hvilke stier som skal komme fram på vernekartet kommer tydeligere fram på vedlagte tilrådningskart, som omfatter både eksisterende naturreservat og området som tilrås vernet. Bestemmelsene om stier for hele området samlet er ikke til hinder for å rydde vindfall eller greiner over etablerte stier. Det er tillatt å vedlikeholde de stiene som er merket på vernekartet i den standard de har på vernetidspunktet, det er tillatt å ri og sykle på stier som er merket på vernekartet og det er anledning til å merke etablert stier. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til merking og rydding av nye stier. Det er også tillatt å bruke området til turorientering med faste sesongposter, samt terrengløp på etablerte stier.

Det er gjennomført mindre endringer med tanke på konsekvent bruk av punktum og liten/stor forbokstav i bestemmelsene.

Statsforvalterens tilrådning:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilrådning:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilrådning Rambergåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilrådning og tilrår vern av Rambergåsen som naturreservat.

21. Reierskogen, Moss kommune - utvidelse

Nytt verneareal 198 daa, hvor 196 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 279 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område med truet, sjelden og sårbar natur i form av en ås med variert edelløvskog og gammel barskog. Området har en særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av rikt arts mangfold.

Utvidelsesforslaget ligger øst og sør for det eksisterende naturreservatet *Reieråsen*, inne i Søndre Jeløy landskapsvernområde i Moss kommune. Området er innenfor boreonemoral vegetasjonssone, i lavlandet på ca. 0-65 moh.

Jeløya ligger i det geologiske *Oslofeltet*, og utvidelsesforslaget ligger i et felt med rombeporfyr lava som gir opphav til et næringsrikt jordsmonn. Klimaet i området gir relativt milde vintre og varme somre. Boniteten i området er middels og høy. Dette jordsmonnet og klimaet i området gir grunnlag for frodig vegetasjon med gode vekstforhold.

Skogen i utvidelsesområdet består stort sett av gammel barskog. I deler av området er det også registrert høstingsskog/lågurthasselskog og frisk lågurtedellauvskog (NT). Sør i utvidelsesforslaget er det registrert truede treslag som ask (EN), villeple (VU) og alm (EN). Av andre truede arter er det registrert marianøkleblom (VU) og barlind (VU) i utvidelsesområdet.

Verneforslaget vil kunne bidra til å dekke mangler i skogvernet knyttet til høyproduktiv, biologisk gammel skog i lavlandet, og vil bidra med et større areal og mer variasjon til eksisterende naturreservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Søndre Jeløy tilbyr rike muligheter for et variert friluftsliv i kort avstand fra Moss byområde, og både lokalbefolkningen og tilreisende benytter seg av området. Det er mange etablerte stier på Rødsåsen, og enkelte brukes svært mye av turgåere. Andre deler av det eksisterende reservatet er mer utilgjengelige og er derfor mer skjermet for ferdsel og slitasje. Det er ønskelig å opprettholde slike "lommer" av skjermede områder, og det skal ikke legges opp til økt ferdsel her. Moss kommune har vedtatt egne ferdselsregler for Søndre Jeløy landskapsvernområde. Disse ferdselsreglene tillater ikke ridning eller annen bruk av hest i landskapsvernområde og Rødsåsen (unntatt for grunneiers egen virksomhet og den grunneier tillater). Sykling er tillatt på turveger som er merket gang-/sykkelveg. Det er ingen aktuelle stier innenfor verneforslaget hvor det er tillatt med sykling per i dag. Det foreslås derfor å videreføre bestemmelse fra eksisterende reservat der bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er i utgangspunktet forbudt.

Statsforvalteren foreslår forbud mot bålbrekking, da det er ønskelig at død ved skal bli liggende i reservatet og utvikle seg naturlig

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 6 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen*

Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Forsvarsbygg registrerer at generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og at unntak om avgang og landing med Forsvarets luftfartøyer er tatt med i nye verneforskrifter.

Norges Televisjon har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, dette er også en del av den nasjonale sikkerhets- og beredskapsstrukturen i Norge. Vern av skog kan derfor ikke være til hinder for at dette skal fungere etter sin hensikt. På det nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si noe om hvorvidt det blir forstyrrelser som følge av verneplanen, men foreløpig tilbakemelding tyder på at det ikke er stor sannsynlighet for forstyrrelser. NTV forbeholder seg retten til å komme med krav om kompensasjon for nødvendige tiltak for å sikre fortsatt gode mottaksforhold om det skulle bli problemer.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Riksantikvaren viser til uttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune og behandler ikke saken.

Språkrådet har ingen merknader til navn eller skrivemåte på verneforslaget.

Statnett SF skriver at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanforslagene og har derfor ikke merknader.

Viken fylkeskommune er positive til etablering av naturreservater. Områdene kan gi grunnlag for varierte og gode naturopplevelser. Det er viktig at det kun settes begrensninger på aktiviteter som ikke samstemmer med verneformålet. Viken fylkeskommune anser formidling til brukere av områdene som viktig. Nødvendig informasjon bør settes opp ved innfallsporter til områdene. Viken fylkeskommune ønsker at det i forbindelse med skjøtsel kan være mer forpliktende bestemmelser, for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet. Ordene «kan» bør i flere paragrafer erstattes med «bør».

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at de forholder seg til Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn ved utarbeidelse av forskriftene for områdene. I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdiene i området. Det fremgår videre at det ut fra en konkret vurdering kan være aktuelt med andre forbud, presisering av noen av forbudene, eller særskilte unntaksbestemmelser, men at dette må vurderes konkret i hvert område.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtelsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtelsplan eller besøksstrategi

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Reierskogen* som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensingen med noen små justeringer av grense til vannkant. I tillegg er grense i nord trukket 1-2 meter sørover for å holde stien mot skolen utenfor verneforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endring i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Reierskogen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd utvidelse av Reieråsen naturreservat med navnet Reierskogen naturreservat.

22. Rødsåsen, Moss kommune - utvidelse

Nytt verneareal 113 daa, hvor 112 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 427 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et skogområde på permiske bergarter i de mest sommervarme strøk av landet, med eksponert beliggenhet inntil Oslofjorden. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelsesforslaget ligger øst for det eksisterende naturreservatet *Rødsåsen*, inne i Søndre Jeløy landskapsvernområde i Moss kommune. Området er innenfor boreonemoral vegetasjonssone, i lavlandet på ca. 0-60 moh.

Jeløya ligger i det geologiske *Oslofeltet*, og utvidelsesforslaget ligger i et felt med rombeporfyrlava og basalt med marine avsetninger som gir opphav til et næringsrikt jordsmonn. Klimaet i området gir relativt milde vintre og varme somre. Boniteten i området er middels og høy. Dette jordsmonnet og klimaet i området gir grunnlag for frodig vegetasjon med gode vekstforhold.

Skogen i utvidelsesområdet er variert med en høy treslagsvariasjon. Skogtypene spenner fra furuskog, edellauvskog og høybonitet barskog. Deler av skogen er biologisk gammel, men andre deler av skogen er yngre og påvirket av tidligere lukkede hogstformer. Skogen vil kunne restaureres gjennom en fri utvikling. På grunn av det næringsrike jordsmonnet forventes det at det tar relativt kort tid før skogen oppnår en naturlig tilstand. Av truede arter er det registrert barlind (VU), eseltraktsopp (VU), ask (EN), marianøkleblom (VU) og strandhinne (VU) i utvidelsesområdet.

Verneforslaget vil kunne bidra til å dekke mangler i skogvernet knyttet til høyproduktiv, biologisk gammel skog i lavlandet, og vil bidra med et større areal og mer variasjon til eksisterende naturreservat.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er registrert et automatisk fredet gravminne innenfor utvidelsesforslaget. Det er også registrert en røys som sannsynligvis er en rydningsrøys av uviss alder. Denne har et uavklart vern som kulturminne.

Søndre Jeløy tilbyr rike muligheter for et variert friluftsliv i kort avstand fra Moss byområde, og både lokalbefolkningen og tilreisende benytter seg av området. Det er mange etablerte stier på Rødsåsen, og enkelte brukes svært mye av turgåere. Andre deler av det eksisterende reservatet er mer utilgjengelige og er derfor mer skjermet for ferdsel og slitasje. Det er ønskelig å opprettholde slike

"lommer" av skjermede områder, og det skal ikke legges opp til økt ferdsel her. Moss kommune har vedtatt egne ferdselsregler for Søndre Jeløy landskapsvernområde. Disse ferdselsreglene tillater ikke ridning eller annen bruk av hest i landskapsvernområde og Rødsåsen (unntatt for grunneiers egen virksomhet og den grunneier tillater). Sykling er tillatt på turveger som er merket gang-/sykkelveg. Det er ingen aktuelle stier innenfor verneforslaget hvor det er tillatt med sykling per i dag. Det foreslås derfor å videreføre bestemmelse fra eksisterende reservat der bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er i utgangspunktet forbudt.

Statsforvalteren foreslår begrensninger av beite i utvidelsesarealet på grunn av slitasjesvak vegetasjon. Dette er i tråd med tilsvarende vurderinger i regionen. Tråkk av husdyr under slike forhold kan føre til alvorlig skade på vegetasjonen, noe som vil være i strid med verneformålet. Av denne grunn er beiting ikke tillatt i reservater i regionen med tilsvarende jordsmonn/ vegetasjon. Beiting er tillatt i barskogreservatene på morene/grunnfjell som har vegetasjon som er mer robust mot tråkk og slitasjeskader. Dette gjelder det store flertallet av skogreservatene

Statsforvalteren foreslår forbud mot bålbrekking, da det er ønskelig at død ved skal bli liggende i reservatet og utvikle seg naturlig

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring med 6 andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Natur og Ungdom, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, Buskerud sopp- og nyttevekstforening, DNT Drammen og Omegn, DNT Hadeland, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, DNT Vansjø, Elvia AS, Flå bondelag, Flå kommune, Flå sankelag, Flå turlag, Fortidsminneforeningen i Hallingdal, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for natur og friluftsliv – Østfold, Glitre Energi Nett, Glommen Mjøsen Skog, Hadeland O-lag, Haga idrettsforening, Indre Østfold kommune, Interessegruppa Mer Villmark Nå, IL Flåværingen, Lunner kommune, Moss kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nes historielag, Nes fjellheim løypelag, Nes jakt- og fiskeforening, Nes Nordmark Friluftslag, Nes Østmark Sti og løypeforening, Nesbyen idrettslag, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde kors, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norgesnett AS, Norsk ornitologisk forening Buskerud, Norsk ornitologisk forening Oppland, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk forening Østfold, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Ringerike klatreklubb, Ringerike O-lag, Ringerikskraft nett, Romerike sopp- og nyttevekstforening, Skiforeningen, Statens vegvesen Region Sør, Statens Vegvesen Region Øst, Stiftelsen Norges flotteste sykkelopplevelse, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukarlag, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold entomologiske forening, Østfold O-krets, Østmarkas Venner, Ål IL Orientering, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådenes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges*

Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges klatreforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 8 høringsuttalelser til verneforslaget.

Moss kommune er positiv til verneforslaget. Det bør være tillatt å drive skjøtsel i skogen langs ferdselsårene av hensyn til friluftslivet. Moss kommune foreslår at det settes av en 15 meter bred sone langs stiene hvor det vil være mulig å tynne skogen. Dette er hovedsakelig av hensyn til sikkerhet for de som benytter seg av området.

Forsvarsbygg registrerer at generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet, og at unntak om avgang og landing med Forsvarets luftfartøyer er tatt med i nye verneforskrifter.

Norges Televisjon har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, dette er også en del av den nasjonale sikkerhets- og beredskapsstrukturen i Norge. Vern av skog kan derfor ikke være til hinder for at dette skal fungere etter sin hensikt. På det nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si noe om hvorvidt det blir forstyrrelser som følge av verneplanen, men foreløpig tilbakemelding tyder på at det ikke er stor sannsynlighet for forstyrrelser. NTV forbeholder seg retten til å komme med krav om kompensasjon for nødvendige tiltak for å sikre fortsatt gode mottaksforhold om det skulle bli problemer.

Norsk Orientering anmoder om at orientering tillates i verneområdene og viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Riksantikvaren viser til uttalelse fra kulturminneforvaltningen i Viken fylkeskommune og behandler ikke saken.

Språkrådet har ingen merknader til navn eller skrivemåte på verneforslaget.

Statnett SF skriver at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneplanforslagene og har derfor ikke merknader.

Viken fylkeskommune er positive til etablering av naturreservater. Områdene kan gi grunnlag for varierte og gode naturopplevelser. Det er viktig at det kun settes begrensninger på aktiviteter som ikke samstemmer med verneformålet. Viken fylkeskommune anser formidling til brukere av områdene som viktig. Nødvendig informasjon bør settes opp ved innfallsporter til områdene. Viken fylkeskommune ønsker at det i forbindelse med skjøtsel kan være mer forpliktende bestemmelser, for å oppnå den natur- eller kulturtilstand som ligger i verneformålet. Ordene "kan" bør i flere paragrafer erstattes med "bør".

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren skriver at de forholder seg til Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater er lagt til grunn ved utarbeidelse av forskriftene for områdene. I gjeldende forskriftsmal for naturreservater fremgår det at det skal tas hensyn til brukerinteresser i tillegg til verneverdiene i området. Det fremgår videre at det ut fra en konkret vurdering kan være aktuelt med andre forbud, presisering av noen av forbudene, eller særskilte unntaksbestemmelser, men at dette må vurderes konkret i hvert område.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtelsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut ifra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets nasjonale mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her (som i å gi adgang til noe). Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtelsplan eller besøksstrategi.

Innenfor verneforslaget er det flere etablerte stier. Forslaget til verneforskrift gir tillatelse til vedlikehold av eksisterende stier i henhold til standard som på vernetidspunktet. Statsforvalteren mener at en sone på 15 meter ved de aktuelle stiene ikke vil fremme verneverdiene, da det er ønskelig med mest mulig fri utvikling i naturreservatene

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Rødsåsen* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen med noen små justeringer av grense til vannkant og jordekant. Et engareal som ligger inntil eksisterende verneområde er tatt ut av verneforslaget etter ønske fra grunneier.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endringer i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Rødsåsen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Rødsåsen naturreservat.

23. Ramndalen, Nittedal og Gjerdrum kommuner - utvidelse

Nytt verneareal 604 daa, hvor 600 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2160 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en velutviklet og til dels grovvokst gammelskog med dens biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter, samt områdets naturlige økologiske prosesser. Området inneholder rike liskoger med rasmark og innslag av varmekjære elementer. Området har en særskilt naturvitenskapelig og pedagogisk betydning som et eksempel på denne type sørboreal skog i lavlandet på Østlandet.

Ramndalen ligger i den sørlige delen av Romeriksåsen, nordøst for Hakadal sentrum. Det foreslås utvidelse av eksisterende naturreservat mot sør og vest. Utvidelsesarealet ligger kun i Nittedal kommune, men eksisterende naturreservat ligger både i Nittedal og Gjerdrum.

Det foreslås en utvidelse på ca. 604 dekar som vil tilføre verneverdier i form av et variert område med mye gammel skog. Skogen spenner fra fattig barskog, til kalkfuruskog og rik sumpskog. Det store artsmangfoldet av karplanter er særlig knyttet til kalkfuruskog i den sørvestvendte lia mot Hakadal. Området har stedvis godt med død ved, og det er også gjort funn av flere rødlistede vedboende sopp i den midtre delen av tilbudsområdet.

Området vil bidra til å fylle mangler i skogvernet knyttet til lavereliggende gammel skog, og anses som regionalt viktig (**).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Eksisterende naturreservat grenser mot en kraftledning i øst. Eksisterende vernegrense går delvis innenfor ryddebeltet. Gjennom jordskiftesaken er grensen justert utenfor ryddebeltet. Justeringene er tatt med i denne tilrådingen, slik at nytt vernekart og Naturbase blir oppdatert i henhold til dette. Utvidelsen ligger i god avstand fra ledningen.

I NGUs kartdatabase er det ikke registrert forekomst av grus og pukk eller av mineraler.

Området er et svært viktig friluftsområde i henhold til de kommunale kartleggingene av friluftsverdier. Det drives også orienteringsaktivitet i området. Det går rester av en traktorveg fra sør inn i det sørøstre utvidelsesforslaget.

Planstatus:

Området ligger innenfor markalovens geografiske virkeområde.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Ramndalen har vært på felles høring med området Rambergåsen og er sendt til: *DNT Vansjø, Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, DNT Oslo og Omegn, Gjerdrum kommune, Gjerdrum Statsallmenning, Moss kommune, Moss sopp- og nyttevekstforening, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Elvia AS, Forum for Natur og friluftsliv Østfold, Interessegruppaa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet Follo-Moss, Naturvernforbundet i Nittedal, Naturvernforbundet i Oslo og*

Akershus, Nittedal kommune, Naturvernforbundet i Lillestrøm, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Sopp og nyttevekstforening Indre Østfold, Ullensaker kommune, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Østfold bonde- og småbrukerlag, Viken Natur og Ungdom, Østfold bondelag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog v/ Kjetil Syrstad, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget.

Språkrådet, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane Nor, Statens Vegvesen har alle gitt uttalelse i forbindelse med høringen, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Forsvarsbygg anser at verneforslagene tar nødvendige hensyn til Forsvarets virksomhet. De har ellers ingen merknader.

Statens Vegvesen har ingen merknader til Rambergåsen og Ramndalen verneforslag.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gjennom høringsforslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser. De kjenner ikke til at det er noen konflikter knyttet til Rambergåsen og Ramndalen. De viser til at Elvia har områdekonsesjon og oppfordrer dem til å uttale seg dersom det er noen konflikter i områdene.

Viken fylkeskommune uttaler at vern av skog gagnar spesielt de friluftsbrukerne som setter pris på å oppleve natur i «urørt» tilstand. I de områdene som er foreslått er det imidlertid stor forskjell på folks bruk. Ramndalen har stor tilstrømming i sentrale deler og Rambergåsen er et nærturterreng for Jeløya. Det er også stor forskjell på jordbunnsforholdene, og fylkeskommunen undrer seg derfor over at ulike verneforskrifter som er på høring er relativt likelydende. De viser videre til kulturminnebestemmelsene og påpeker at disse også bør gjelde for området rundt selve kulturminnet. Fylkeskommunen henviser til tilstanden på vernetidspunktet og målsetting om å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem». En naturskog vil over tid endre seg. Det kan hende at verneverdiene etter hvert vil gå tapt. Opplysninger om tilstanden ved vernetidspunktet bør være med som en innledning til forskriften. Fylkeskommunen

mener det bør utarbeides forvaltningsplaner når det er nødvendig å kanalisere ferdsel for å bevare verneverdiene og der det er fare for at verneverdiene vil gå tapt. Fylkeskommunen mener at det bør informeres med mer utdypende informasjonen enn en henvisning til verneforskriften ved inngangsporter til verneområdene. For eksempel med skilt med mer informasjon og en QR-kode.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus viser til sin uttalelse ved varsel om oppstart av verneplanen der de peker på verneforslagets arrondering og store verneverdier som finnes på tilgrensende arealer. De registrerer at høringsforslagets avgrensning er den samme som ved oppstart, og synes det er synd at naboarealene ikke kunne inkluderes i verneforslaget. De mener likevel at den foreslåtte utvidelsen vil styrke verdien av naturreservatet og støtter forslaget som er lagt ut til høring.

Naturvernforbundet i Nittedal støtter forslaget om utvidelse. De har ingen bemerkninger til at navnet endres til Ramndalen naturreservat. De er enige med Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, om at utvidelsen burde inkludere området i sør, inklusivt hele Ramndalen med naturtypen Nordre Ravndalstjern S, ned til Ramndalstjerna.

Akershus og Oslo Orienteringskrets er positiv til verneforslaget, under forutsetning av at vernebestemmelsene justeres til at orientering uten søknad. Det har vært orienteringsaktivitet i området siden 60-tallet. Siden vernet av Ravndalen har orienteringskretsen hatt årlige møter med Statsforvalteren om plassering av orienteringsposter. De viser også til at området er brukt i forbindelse med andre aktiviteter knyttet til hytter, jakt og friluftsliv. Bruken ser ikke ut til å ha negativ effekt på verneverdiene. Orienteringskretsen ber derfor om at området kan få justerte bestemmelser knyttet til orienteringsaktivitet, slik som det f.eks. er gjort i nyere naturreservater i Oslomarka. De påpeker videre at området omtales som Ravndalen lokalt, og anbefaler å ikke endre navnet på området. De setter også spørsmåltegn ved om det er nødvendig med en unntaksbestemmelse knyttet til kraftlinjen som ligger utenfor verneforslaget.

Statnett viser til grensene for eksisterende Ravndalen naturreservat. Naturreservatet ligger omtrent 10 meter innenfor 300kV-ledningen Røykås-Fåberg sitt ryddebelte. Statnett ber om at vernegrensen endres og legges slik at den grenser til skogryddebelte for ledningen. Bestemmelsen som gir adgang til drift og vedlikehold mv. kun inntil verneområdet, gir uheldige begrensninger for rydding av de deler av skogryddebeltet som ligger innenfor naturreservatet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Orienteringskretsen påpeker at områdenavnet Ravndalen brukes lokalt. Statsforvalteren forholder seg her til Språkrådet sin anmodning om *Ramndalen*, som er godkjent i SSR. Områdenavnet Ravndalen på eksisterende naturreservat foreslås endret til *Ramndalen* i henhold til Språkrådet sin uttalelse.

Avgrensning

Det er kun gjort mindre justeringer i foreslått utvidelse for tilpassing til eiendomsgrense og reduksjon i antall knekkpunkt. Dette gir ikke utslag i totalarealet. I forslag til vernekart fremgår også andre justeringer av eksisterende naturreservat. Dette er justeringer som følge av grensemerkingen foretatt av jordskifteretten i sak 0200-2011-0042. Saken ble avsluttet i 2018. Grensen er justert slik at vernet ikke lenger går innenfor ryddebeltet slik Statnett påpeker.

Akershus og Oslo Orienteringskrets stiller spørsmål ved om det er nødvendig med unntaksbestemmelse knyttet til kraftledningen som ligger utenfor verneforslaget. Statsforvalteren viser til at det er brukt standardbestemmelser for tilfeller der vernet grenser til kraftledninger.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår at det tas inn følgende bestemmelse i § 4, 12:

- Orienteringsløp og turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt. 2.2. i «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere» av 3. desember 1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.

Dette er en vanlig bestemmelse for mange nyere reservater innenfor markalovens virkeområde. Gjennom det årlige møtet kan det formidles hvilke partier og verneverdier som det må tas særskilt hensyn til ved utplassering av poster.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og med endringer i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Tilråding Ramndalen:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår av utvidelse av Ravndalen naturreservat med navnet Ramndalen naturreservat.

24. Munkerudevja, Nes kommune

Totalareal 141 daa, hvor 132 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal på marine avsetninger. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Munkerudevja ligger ved Haga nord for Auli i Nes kommune, og utgjør deler av et større ravinesystem i marin leire. Verneforslaget ligger på begge sider av evja. Området inngikk i ravinekartleggingen i Nes kommune i 2016.

Området utgjør deler av et større ravinesystem i marin leire. Leirravine er en sårbar (VU) naturtype som landskapsform, og er sjeldent i internasjonal sammenheng. Det har også innslag av våtmarkskvaliteter med evja. Forøvrig er arealet i hovedsak skogdekt, med innslag av rik og forholdsvis fuktig eldre ensjiktet granskog i dels sammenbruddfase, samt parti med noe eldre boreal

løvskog. Hogstspor finnes og i øst inngår beiteareal. Området anses som et restaureringsareal med prioriterte skogtyper for vern, som relativt raskt vil kunne få økt kvalitet og med potensiale for utvidelse/ytterligere vern i ravinedalen på sikt.

Munkerudevja dekker mangler i dagens skogvern knyttet til lavereliggende og høyproduktiv ravineskog i boreonemoral sone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Arealet i øst beites i dag, og det er foreslått åpnet for skånsom beiting i forskriften. Her er det også lysløyper, som benyttes både sommer og vinter. Denne prepareres per i dag med snøskuter. I øst går det også en traktorveg. Samtlige traséer er avmerket på vernekartet. Hele den østlige delen er kategorisert som et viktig friluftslivsområde, nærturterreng, i kommunens kartlegging.

En 22 kV distribusjonslinje og regionallinjen Årnes-Rånåsfoss på 66 kV krysser det foreslåtte verneområdet.

Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak, bergrettigheter eller gamle gruver som berøres av verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området har vært på felles høring sammen med fire andre områder og er sendt til: *Grunneiere, Nes kommune, Akershus Bondelag, Akershus Idrettskrets, Akershus og Oslo orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Bærum kommune, DNT Oslo og Omegn, Drammen kommune, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Akershus, Gjerdrum kommune, Glommen Mjøsen Skog v/ Lars Ole Rundfloen, Haga Idrettsforening, Lørenskog kommune, Nannestad kommune, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Orienteringsforbund, Norgesnett AS, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, NOTS Bærum, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norskog, NVE Region Øst, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Oslomarkas Fiskeadministrasjon, Skiforeningen, Statens Vegvesen Region Øst, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken fylkeskommune, Viken Skog SA, Østmarkas Venner, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.*

Det har kommet inn 5 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane NOR SF sine interesser berøres ikke av verneforslaget.

Nes kommune ber om at verneområdet gis stedsnavnet Munkerudevja. Hagaevju er ikke godkjent skrivemåte i sentralt stedsnavnregister. Dette påpeker også Språkrådet i uttalelsen til oppstartsmeldingen. Navnene Hagaevja og Munkerudevja er begge godkjente navn. Munkerudevja er imidlertid brukt for det aktuelle området som skal vernes. Utover dette har kommunen ingen andre merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ba i oppstartsmeldingen om at standardbestemmelsene for nettanlegg ble inkludert i verneforskriften, og er positive til at dette er gjort. Ber om at § 4 e presiseres med «... energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet». Behovene til Elvia i stor grad er ivaretatt i standardbestemmelsene for nettanlegg. Elvia ber om at nødvendig bruk av motorkjøretøy skal utføres uten at det må søkes dispensasjon. For å få unntak til en slik motorferdsel må nettselskapet sørge for at kravene er oppfylt, dvs. at det brukes etablerte traséer som må være tydelig avmerket på kartet. Dette ble besluttet i kgl.res. av 20.12.2019. NVE forventer at Elvia vil ettersende det nødvendige.

Elvia viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de påpeker at verneforslaget krysses av 66 kV kraftledningen Rånåsfoss – Årnes (regionalnett) og en høyspenningsluftledning (distribusjonsnett). I bestemmelsene må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Det må også kunne utføres nødvendig skogrydding. Alle slike arbeider må kunne utføres uten at det må søkes dispensasjon.

Viken fylkeskommune viser til at området allerede er underlagt et vern som kulturlandskap med lokal verdi, se Grøntstruktur Romerike, sluttrapport 2002. Det bør tas inn i forskriften § 3 at Vedlikehold eller skjøtsel av registrerte kulturminner og verneverdig kulturlandskap innenfor verneområdet (f.eks. skogskoier, slåttenger, gjerder e.l.), samt arkeologiske kulturminner, er tillatt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om drift, vedlikehold, oppgradering m.m. av ledninger som krysser verneområder, og har i henhold til dette tatt inn standardbestemmelser i verneforskriften for området. Etter innspillet fra NVE tilrår Statsforvalteren å ta inn «[...] eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet» i forskriften § 4 e, jf. også nyeste vernevedtak. Elvia har ikke lagt frem dokumentasjon på etablerte traséer for motorferdsel i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftledningene.

Statsforvalteren viser til at istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av eventuelle kulturminner er ivaretatt av verneforskriften § 7. Arealet i øst beites i dag, og det er foreslått åpnet for skånsom beiting i forskriften. Oppsetting og vedlikehold av gjerder er også ivaretatt i § 7. Det er imidlertid ingen registrerte naturbeitemarker, slåtteenger, hagemarker eller lignende innenfor verneforslaget.

Navn

Statsforvalteren tilrår å endre områdenavnet fra *Hagaevju* til *Munkerudevja* i henhold til Nes kommune sitt innspill og Språkrådets uttalelse ved oppstart.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår en mindre endring i grensen ved at gbnr. 196/50 tas ut av verneforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften med følgende justering i av § 4 e:

Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Munkerudevja:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Munkerudevja som naturreservat.

25. Prestegarden, Nannestad kommune

Nytt verneareal 95 daa, hvor 94 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 309 dekar.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som består av en særegen ravine med dets biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer og arter. Ravinelandskap og ravineskog er naturtyper som i en nasjonal målestokk er artsrike, truede og sjeldne.

Eksisterende naturreservat ble opprettet i 2010. Det foreslås nå en utvidelse mot syd, slik at en større del av den svært viktige ravinedalen med kvaliteter knyttet til gammel gråor-heggeskog inkluderes i naturreservatet. Ravinedynamikken er aktiv med stedvis sammenbrudd i tresjiktet, eksponerte leirflater og med sumpmark/kildefremspring i bunnen. Grensen er lagt ca. 5-6 meter fra vegkant i sør (3 meter fra eiendomsgrense), og følger ellers vannkant langs Leira, eiendomsgrenser eller jordekant.

Utvidelsen vurderes å være et viktig supplement til eksisterende vern. Ved å utgjøre et lavereliggende og høyproduktivt ravineskogareal i sørboreal vegetasjonssone, dekker området mangler i skogvernet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området brukes lite, men noe, som nærfriluftsområde. Det er enkelte mindre stitråkk i området.

Hensynet til driften av tilgrensende jordbruksarealer er ivaretatt i gjeldende verneforskrift, som foreslås videreført. Dette gjelder både vedlikehold av dreneringsgrøfter som munner ut i ravinen og mulighet for uttak av enkelttrær som utgjør et uakseptabelt skyggeproblem på dyrket mark. Gjeldende bestemmelser kom frem etter en spesiell verneplanprosess for dette området, og har en ordlyd som etter Statsforvalterens vurdering er lite aktuell å overføre til andre reservater. Det går ingen traktorveger eller lignende gjennom området som er nødvendig for jordbruksdriften. Det beites ikke i området i dag, men beite er tillatt etter gjeldene verneforskrift. Beitingen skal være skånsom, og tilpasses områdets fuktige og slitasjesvake bakke og vegetasjon. Tråkk av husdyr under slike forhold kan føre til skade på vegetasjonen, noe som vil være i strid med verneformålet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Prestegarden har vært på felles høring med området Klippa, og er sendt til følgende: Akershus Bondelag, Akershus og Oslo Orienteringskrets, Akershus Skikrets, Akershus sau og geit, Birdlife Oslo og Akershus, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud Skikrets, DNT Drammen og omegn, DNT Indre Østfold, DNT Oslo og Omegn, Elvia AS, Forum for natur og friluftsliv – Buskerud, Forum for Natur og friluftsliv – Østfold, Forum for Natur og friluftsliv – Akershus, Glommens og Laagens Brukseierforening, Hafslund Eco Vannkraft AS, Indre Østfold kommune, Indre Østfold sopp og nyttevekstforening, Interessegruppa Mer Villmark Nå, Nannestad turlag DNT, Naturvernforbundet i Buskerud, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Naturvernforbundet i Østfold, Nannestad kommune, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Østfold, Norsk Ornitologisk Forening Østfold, Norsk Ornitologisk forening Oslo og Akershus, NVE Region Øst, NVE Region Sør, Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag v/ Svein Kåre Eggbø, Oslo og Omland Friluftsråd, Rakkestad kommune, Sarpsborg idrettsråd, Sarpsborg kommune, Statens Vegvesen, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Trollskogen naturbarnehage, Varteig historielag, Viken Idrettskrets, Viken fylkeskommune, Viken Idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Viken Skog, Østfold bonde- og småbrukerlag, Østfold Botaniske Forening, Østfold Entomologiske Forening, Østfold O-krets, Østfold bondelag, Øvre Eiker kommune, Øvre Eiker Nett, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Hafslund nett, Hallingdal kraftnett AS, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, NVE, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Statskog v/ Kjetil Syrstad, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Oslo, Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

Det har kommet inn 7 høringsuttalelser til verneforslaget.

Bane Nor, Direktoratet for mineralforvaltning, Statnett, Statens Vegvesen har alle avgitt høringsuttalelse, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjør oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet. Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i området. NVE er fornøyd med at både Elvia AS og Statnett SF er inkludert i adresselisten. Disse må også uttale seg om vern vil være i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggplaner.

Elvia AS skriver at de ikke har anlegg som blir berørt.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy. De har ingen ytterligere merknader til verneforslagene.

Språkrådet uttalte til høringen at navnet «Nannestad kapellangård» er ikke registrert i SSR hverken som gårdsnavn eller som navn på naturreservat. Navnet finnes heller ikke i herredsregisteret eller i bygdeboken for Nannestad. Språkrådet lurte på navnets opphav. Nannestad kirke ligger et stykke unna, og Holter er den nærmeste kirken. Prestegarden (Holter prestegård) er navn på bruket som ligger rett sydvest for reservatet.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren kommenterte til Språkrådets innspill at Kongen i statsråd vedtok Nannestad kapellangård som navn på naturreservatet da det ble vernet i 2010. Statsforvalteren har etter de leverte sin tilråding hatt dialog med Språkrådet. Prestegarden står som prioritert form i SSR og anbefales som navn fra Språkrådet. Statsforvalteren tilrår derfor å endre navnet til *Prestegarden*.

Avgrensing

Tilråding om utvidelse av Nannestad kapellangård ble sendt Miljødirektoratet i august 2022. I etterkant har en grunneier ønsket sin eiendom (gnr.61 bnr. 1) tatt ut av verneforslaget. Statsforvalteren har derfor sendt ny tilråding uten dette arealet. Det er ikke gjort andre endringer. Grensen er lagt ca. 5-6 meter fra vegkant i syd (3 meter fra eiendomsgrense), og følger ellers vannkant langs Leira, eiendomsgrenser eller jordekant

Verneforskrift

Med unntak av retting av gnr./bnr. og areal som følge av endret avgrensing er det ikke gjort endringer i verneforskriften etter høring.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet viser til innspill Språkrådet med anbefaling om å bruke navnet Prestegarden på området. Statsforvalteren har tatt dette til etterretning og bedt om at dette blir endret etter at tilrådingen ble sendt.

Området grenser til dyrket mark, noe som ikke er uvanlig for skog i leirraviner i denne delen av landet. Verneforskriften har en noe videre åpning for blant annet rydding mht. landbruksdrift enn hva som er normalt å ta inn i verneforskrifter for tilsvarende områder i dag. Verneforskriften er en videreføring av vedtatt forskrift fra 2010 og er ikke tenkt å gi noe signal om hvordan forskrifter for ravineskoger utformes. Forslått forskrift for utvidelsen av Kringler naturreservat i Nannestad samsvarer bedre med den praksisen Miljødirektoratet ønsker å ligge på per i dag.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Prestegarden:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Prestegarden som naturreservat.

26. Kringler, Nannestad kommune – utvidelse

Nytt verneareal 143 daa, hvor 134 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 292 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer et ravinelandskap på marin leire, der deler av arealet har godt utviklet og høyproduktiv skog og flommarkarealer langs Leira. Området har særskilt betydning for biologisk mangfold med truede og sjeldne naturtyper og godt potensiale for sjeldne arter knyttet til død ved, naken leire, flommark og flommarkskog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ble kartlagt i forbindelse med fuktskogprosjektet i regi av Miljødirektoratet i oktober 2019. Det ble også registrert gjennom ravinekartleggingen i Nannestad i 2012-2013.

Regjeringen vedtok i desember 2022 vern av nordre del (Skjennum) av verneforslaget Kringler. I denne tilrådingen inngår den sydlige delen (Sø-Kringler). De to delområdene ligger nære hverandre, og omfatter mindre skogkledte og aktive ravinedaler langs begge sider av Leira i Kringlerdalen i Nannestad kommune.

Ravinedalene har gravd seg ned gjennom dype marine avsetninger med leire. Vegetasjonen domineres av rike vegetasjonstyper i skog med variasjon i grad av fuktighet (lågurt-, høgstaude- og flommarkskog). Tresjiktet er variert med gran, mange forskjellige boreale løvtrær, og noe innslag av edellauvtrær.

Området har variasjon i topografi, vegetasjon og treslag. Det er få gjenværende intakte ravinedaler langs Leira, grunnet planering og oppdyrking. Leirravine er en sårbar (VU) naturtype som landform, og er sjeldent i internasjonal sammenheng. De største kvalitetene ved området er knyttet til forekomsten av godt utviklede og produktive skogtyper. En betydelig del av arealet har kvaliteter på naturtypenivå. I den nordre delen, som ble vernet i desember 2022, er det gammel grandominert rik blandingsskog, med både stående og liggende død ved. Biologisk gamle bartrær finnes spredt i hele området, men med høyest konsentrasjon i denne delen. Sørvest for Leira er det både gammel skog

og skog som i dag fremstår som eldre, men som ble gjennomhogd ca. 80 år tilbake. Det er satt igjen osp ved tidligere hogster, slik at det spredt står svært grove osper i dag. Det er også død ved av osp, i tillegg til andre grove løvtrær. Det inngår arealer med stormfelling av gran. Arealer langs Leira, utgjør flomskogsmark (VU) i mosaikk med åpen flomfastmark (NT).

Det er gjort funn av og er et godt potensial for sjeldne arter som er knyttet til død ved og naken leire. Området er vurdert til regionalt verneverdig (**), og bidrar til å dekke mangler i skogvernet knyttet til høyproduktiv og lavereliggende ravine- og flommarkskog.

I ettertid har Statsforvalteren sett at det er behov for enkelte endringer i forslaget av hensyn til landbruksdrift i området, både når det gjelder grenser og forskriftsbestemmelser. I endringstilråding av oktober 2022 ble det derfor anbefalt justeringer av forslaget. I sluttbehandling av verneforslaget skriver Klima- og miljødepartementet i foredraget til kongelig resolusjon at «det er behov for nærmere vurderinger av grenser og enkelte vernebestemmelser i det sørlige delområdet. Vern av det sørlige delområdet utsettes derfor, slik at dette foreslåtte vernevedtaket kun vil omfatte det nordlige delområdet». Statsforvalteren har med utgangspunkt i dette og dialog med Miljødirektoratet, gjort en ny vurdering av forholdet mellom verneforslaget og landbruksinteresser. I samråd med Statsforvalterens landbruksavdeling, er det nå utarbeidet et revidert verneforslag. Endringene krever ny tilråding.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området krysses av 22 kV-linjer, noe som er hensyntatt i verneforskriften. Det er ingen kjente forekomster av mineralske ressurser, masseuttak eller bergrettigheter som berøres av verneforslaget, jf. uttalelsen fra DMF. Noe rødhyll finnes spredt.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 6 høringsuttalelser til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at det går flere 22 kV-linjer eid av Elvia gjennom og nært til området. Det bes om å presisere i verneforskriften § 4 e at standardbestemmelser gjelder for energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet. Det mangler generelle unntak fra ferdselsbestemmelsen § 6 for ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Dette er en del av standardbestemmelsene og det bes om at dette tas inn.

Nannestad kommune ser positivt på verneforslaget, men ber Statsforvalteren vurdere grenseendring i nord og i sør på det søndre området Sør-Kringler. Dette for å ivareta begge sider av bekkedragene som går her. Grensene bør følge grensene for ravinedal naturtypen BN 00088501 Kringler. Det vil være ett noe merkelig signal om grensene går i bekkene uten at begge sider av kantsonene og hele ravinedalen tas med. Nannestad kommune ser også positivt på at det nordre området Skjennum er tatt med inn i vernet. Det stilles spørsmål ved om det ikke er mulig å binde områdene (Sør-Kringler og Skjennum) sammen. Ravinedalene naturtypene BN 00088501 Kringler og BN00093526 Nordre Kringler-Skjennum går over i hverandre, så her er det verneverdier mellom de foreslåtte områdene som tilsier at disse burde henge sammen.

Forsvarsbygg finner at Forsvarets interesser er tilstrekkelig ivaretatt i de foreslåtte verneforskriftene og har ingen ytterligere bemerkning til verneforslagene.

Bane Nor har ingen merknader da de foreslåtte verneområdene ikke berører jernbanens interesser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) svarte på varsel om oppstart, og vurderte da at området ikke berøre de interesser DMF er satt til å ivareta. Det er ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden disse uttalelsene, og DMF har dermed ikke hatt merknader til høringen.

Norsk Orientering gjør oppmerksom på Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet 22. april 2020 med forslag til endringer i forskriftsmal for naturreservater. Inntil verneprosess og forskriftsmal er justert i henhold til disse anbefalingene, ber Norsk Orientering om at alle verneprosesser stoppes.

Statsforvalterens kommentarer:

Som det går frem av Statsforvalterens tidligere tilråding, var det arealer klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i verneforslaget i sødvest. Verneforslaget grenser også til fulldyrka jord. I ettertid så Statsforvalteren at det var behov for enkelte endringer i forslaget av hensyn til landbruksdrift i området, både når det gjaldt grenser og forskriftsbestemmelser. Det er en viktig målsetning å holde dyrket jord i hevd.

Forholdet til fulldyrket mark:

I tidligere forslag var det inkludert noen små arealer med fulldyrka jord. Dette skyldtes unøyaktigheter i grensen, og var ikke Statsforvalterens hensikt. Dette er rettet opp i justert forslag, ved at alt som er klassifisert som fulldyrka jord i FKB AR5 er lagt utenfor.

En del av grensen blir dermed liggende langs kanten av fulldyrka jord. Grense langs dyrka marka kan gi utfordringer for driften. Der den fulldyrka jorda ligger nord og øst for reservatet, kan det gi omfattende skyggevirking. Greiner og annen vegetasjon som henger ut over den fulldyrka jorda kan også vanskeliggjøre maskinell drift. I endringstilrådingen av oktober 2022 ble det foreslått bestemmelser for å ut fra landbruksinteressene hensynta forholdene knyttet til skyggevirking og maskinell drift.

Forholdet til innmarksbeite:

I tidligere forslag var areal klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i avgrensingen. Arealene med innmarksbeite var i utgangspunktet inkludert av arronderingsmessige hensyn og for bevaring av leirravinen som landform (sårbar naturtype, VU). Arealene er delvis i ferd med å gro igjen. For landbruksinteressene er det viktig å kunne rydde og holde arealene oppe, både nå og i fremtiden. I endringstilrådingen ble dette søkt løst gjennom egne bestemmelser

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Kringler* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjort endringer i avgrensing. Ved høringen og tidligere tilråding, var areal klassifisert som innmarksbeite (jf. AR5) inkludert i avgrensingen. Dette var i utgangspunktet gjort av arronderingsmessige hensyn og for bevaring av leirravinen som landform (sårbar naturtype, VU). Arealer med innmarksbeite er nå tatt ut av hensyn til landbruksinteressene. En buffer med flatere flommarksareal langs Leira inngår fortsatt i verneforslaget.

Verneforskrift

Standard formuleringer knyttet til kraftledninger mv. er tatt inn i forskriften.

Statsforvalteren forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder, og kan ikke på generelt grunnlag stanse alle prosesser. Statsforvalteren kjenner heller ikke til orienteringsinteresser i Kringler.

Det er gjort endringer i forskriften etter høringen og tidligere tilråding av hensyn til driften av den fulldyrka jorda som grenser til verneforslaget. Med unntak av en buffer langs Leira med flatere flommarksareal, er innmarksbeitene grenset ut av verneforslaget. Det er dermed heller ikke behov for at forskriften åpner for vegetasjonsrydding for å opprettholde disse. Bestemmelsen som omhandler og angir sone som kan ryddes for trær og greiner som utgjør et alvorlig skyggeproblem på fulldyrket jord, er også justert. Nytt punkt i § 4 er:

- *g: Fjerning av vegetasjon og greiner langs eksisterende jordekanter som hindrer maskinell drift av fulldyrket jord.*
- *h: Fjerning av trær og greiner i en sone på 5 meter fra jordekantens beliggenhet på vernetidspunktet, dersom trærne og greinene utgjør et alvorlig skyggeproblem for fulldyrket jord. Felt virke skal bli liggende som dødved i reservatet.*

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

I etterkant av Statsforvalterenes opprinnelige tilråding ble det sett behov for enkelte endringer i forslaget av hensyn til landbruksdrift i området, både når det gjelder grenser og forskriftsbestemmelser. Statsforvalteren sendte en endringstilråding i oktober 2022 hvor det derfor anbefalt justeringer av forslaget. I sluttbehandling av verneforslaget skriver Klima- og miljødepartementet i foredraget til kongelig resolusjon at «det er behov for nærmere vurderinger av grenser og enkelte vernebestemmelser i det sørlige delområdet. Vern av det sørlige delområdet utsettes derfor, slik at dette foreslåtte vernevedtaket kun vil omfatte det nordlige delområdet».

Statsforvalteren har med utgangspunkt i dette og i dialog med Miljødirektoratet, gjort en ny vurdering av forholdet mellom verneforslaget og landbruksinteresser. I samråd med Statsforvalterens landbruksavdeling, er det nå utarbeidet et revidert verneforslag. Endringene er så pass vesentlige at de krever ny tilråding av det sørlige delområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kringler:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Kringler naturreservat.

27. Vassfaret, Flå og Nesbyen kommuner i Viken fylke og Sør-Aurdal kommune i Innlandet fylke – utvidelse og omgjøring fra annen verneform

Totalareal 21 419 daa, hvor 8 839 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en stor, variert og velavgrenset skogdal med hele tverrsnittet av dalføret, inkludert det gjennomgående hovedvassdraget. Skogen i området er representativ for høyereliggende skog på sentrale deler av Østlandet, og deler av området har innslag av gammel naturskog med referanseverdier for slik skog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter og er viktig for arter som er avhengig av store arealer eldre skog. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Vassfaret er en skog- og fjelldal mellom Valdres og Hallingdal, typisk for det indre Østlandet. Området har i mange hundre år vært knyttet til skog- og jordbruk, beite, jakt, fiske og friluftsliv. Det var fast bosetning i Vassfaret fra midten av 1700-tallet fram til 1921. Det finnes rester etter 12 gårdsbruk, og 20-30 setre har vært i drift. Mange historier og sagn er knyttet til Vassfaret, og forfatteren Mikkjel Fønhus har hentet mange av motivene sine fra området.

I Vassfaret som helhet har det vært drevet aktivt skogbruk i mer enn 300 år, så det er egentlig ikke et villmarksområde. Deler av verneforslaget har likevel fortsatt et preg av naturskog, og en god del interessante og rødlistede arter, herunder truede arter, er påvist. Reservatet har viktige naturverdier, og de gamle boplassene, setrene og fløtningsinnretningene har viktig verdi som kulturminner.

Verneforslaget består av to separate delområder. Hoveddelen ligger øst og sør for Bringen naturreservat og omfatter dalen mellom Domfet i vest og Fjellvatnet i øst samt den vestvendte lisa nordover til Strøslidammen. Det favner høydespennt fra Vassfardalens bunn rundt 575 moh. opp til skoggrensa mot Slafjellet. Nord for Bringen naturreservat foreslås det en mindre utvidelse i lisa på østsiden av Strøslifjell og nord til Trytetjern. Her inkluderes Strøslifjell på 1107 moh. som er verneforslagets høyeste punkt. Verneforslaget ligger i mellom-og nordboreal sone og på fattig berggrunn. Vegetasjonen domineres helt av fattige gran- og furuskogssamfunn, med gran som det vanligste treslaget. Fattig myr og våtmark dekker små arealer. Hovedvassdraget i Vassfaret sin øvre del med Strøselva, Suluvatnet, Øvre og Nedre Grunntjern ligger innenfor verneforslaget. Sør for Bringen naturreservat er det nordøstvendte lisider med flere dypt nedskårne bekker samt flere mindre koller. Området er sterkt preget av omfattende gjennomhogster opp gjennom tidene, og det er også noen småflatehogster fra nyere tid. Storparten er derfor ganske ordinær eldre skog med få biologisk gamle trær og lite død ved. Det er hogd helt opp til skoggrensa, men i de øvre delene og i enkelte partier ellers i området finnes arealer som er mindre påvirket og med naturskogpreg, for eksempel nordvest for Slafjellet og lia opp mot Kvilarhaugen. I det tilgrensende Bringen naturreservat er skogen i liten grad berørt av moderne skogsdrift.

Isolert sett har verneforslaget begrensede naturverdier (svak regional verneverdi). Den viktigste verdien ligger i at dette kan bli et storområde-reservat med relativt liten grad av nyere påvirkning. Selv om storparten av arealet vil trenge lang tid på å nå fram til en naturskogsnær tilstand, så vil naturskogarter og arealkrevende gammelskogarter gradvis få bedre livsvilkår dersom arealet vernes. Flere slike arter finnes i eksisterende naturreservat, noe som gir grunnlag for spredning til nye områder. Og på tross av fattig berggrunn og langvarig, hard hogstpåvirkning er det påvist flere rødlistearter, herunder truede arter. Storområder er definert som en mangel i skogvernarbeidet.

Dette er en stor skogdal med for det meste naturskog som favner en hel dalgang med et stort vassdrag og et tverrsnitt av Vassfardalen. Området vil ha en klar storområdeverdi. Verneforslaget er vurdert som regionalt verneverdig (**). Det eksisterende Bringen naturreservat har stedegen naturskog. Her er det et rikt biologisk mangfold og store naturverdiers om på sikt vil kunne spre seg inn i nytt reservatareal.

Vassfaret har også en spesiell historie og identitet som "sagnomsust" dalføre. Sett i sammenheng med de eksisterende naturreservatene vil det foreslåtte naturreservatet ha nasjonal verdi.

I Sør-Aurdal er storparten av arealet i Indre Vassfaret landskapsvernområde foreslått omgjort til naturreservat. Unntaket er et areal rundt Vassfarplassen og Amundheimen, høyereliggende arealer på Slafjellet og i tillegg eiendommen Slasetra i nord. For verneverdiene ville det vært positivt om ytterligereareal i Sør-Aurdal kunne blitt inkludert. Det vil også være positivt om det nye verneområdet på sikt kan bindes sammen med Nevlingkollen naturreservat slik at storområdekvalitetene kan utvikles enda bedre. I Flå og Nesbyen ligger verneforslaget sør og nord for det eksisterende Bringen naturreservat, men her er store areal i Indre Vassfaret landskapsvernområde ikke med i verneforslaget. Området Heimansetran –Trytettjennåsen er betydelig hogstpåvirket og er ikke tilbudt til vern. Dette området mangler biologiske verdier, men av hensyn til arronderingen burde deler av dette vært inkludert. En kantsone langs hovedvassdraget er inkludert i høringsforslaget. På vest -og nordsiden av Bringen er areal med fjellskog heller ikke er tilbudt til frivillig vern.

Det er et ønske om vesentlig utvidet skogvern i Norge, og stor-områder (over 10 km²) er pekt på som en mangel. Med dette verneforslaget kan man få et stort naturreservat med en kjerne i eksisterende reservat med store biologiske verdier som gir grunnlag for spredning inn i de nye arealene. Av særlig betydning er at vernet vil omfatte et tverrsnitt med hele dalgangen av en nokså stor dal (Vassfardalen).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Bygninger

Det er noen setre, buer og eldre hytter i verneforslaget. De fleste av disse ligger langs vassdraget, men det er også enkelte lenger oppe i liene.

Spesielt om boplassene Vassfarplassen, Amundheimen og Olsonheimen

Det er tre tidligere boplasser i denne delen av Vassfaret. Vassfarplassen og Olsonheimen var bebodd fram til 1914-1915, mens Amundheimen ble fraflyttet på 1860-tallet. Olsonheimen ligger i dagens Bringen naturreservat, mens Vassfarplassen og Amundheimen ligger i Indre Vassfaret landskapsvernområde. I dette verneforslaget foreslås et areal rundt Olsonheimen tatt ut av reservatet slik at alle de tre boplassene med et areal rundt holdes utenfor naturreservatet og foreslås vernet som en del av Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde. Disse arealene skal kunne skjøttes som kulturlandskap.

Vassfarplassen ligger i den varme, sørvendte lia nord for Nevlingen. Her har det vært aktiv restaurering av kulturlandskapet og gjenoppbygging av i alt 7 bygninger etter dispensasjon fra verneforskriften for landskapsvernområdet. Gjenoppbyggingen er det grunneier som har stått for, og bygningene er for det meste gamle bygninger som er tilflyttet plassen og oppført på de gamle tuftene etter tilsvarende hus som har stått der tidligere. Statsforvalteren har stått for årlig rydding og slått av tidligere innmark på vel 5 dekar siden 2002. I dag framstår plassen som et godt bevart kulturlandskap med gamle bygninger og en artsrik og svært viktig slåttemark i god hevd. Vassfarplassen representerer et verdifullt kulturlandskap både mht. kulturhistoriske og biologiske

verdier. Arealet fra like ovenfor tunet og ned til vassdraget foreslås videreført som landskapsvernområde.

Amundheimen ligger øst for Vassfarplassen, og tunet består av 4 bygninger. Bygningene på plassen er i god hevd. Det er ikke registrert store naturverdier i det som tidligere var innmark, men det er potensiale for flere kulturbetingede arter på plassen. Statsforvalteren har igangsatt rydding og slått av dette arealet. Sammen med Vassfarplassen utgjør Amundheimen et viktig kulturlandskapselement i den indre delen av Vassfaret. Den øvre delen av skogeiendommen, fra cirka 680 moh. og oppover, er inkludert i verneforslaget. Den nederste delen inkludert selve boplassen er tatt ut av verneforslaget og foreslås videreført som landskapsvernområde.

Olsonheimen ligger i det eksisterende Bringen naturreservat. Cirka 26 dekar på den gamle boplassen foreslås tatt ut av naturreservatet og omgjort til landskapsvernområde. Den tidligere innmarka rundt Olsonheimen har ligget i lang tid uten skjøtsel, og de kulturbetingede biologiske verdiene er små, men det er noen naturengplanter og mulig potensiale for beitemarksarter på den tørre enga nord for husene. Både bygninger og marka rundt bærer preg av liten aktivitet gjennom de seinere år.

Veger og andre tekniske inngrep

Eksisterende bilveger og traktorveger er avmerket på vernekartet.

Landbruk

Det går sau på beite i Vassfaret, men det er for tida ikke beite av storfe. Statsforvalteren er ikke kjent med at det er faste gjerder eller sankekkeveer i forbindelse med beitedrift i området, men i de foreslåtte forskriftene kan det gis tillatelse til oppsetting av gjerde. Deler av arealet benyttes til vinterbeite for Filefjell Reinlag fra midten av desember til slutten av april. Sommerstid beiter reinen lengre nord. Vinterstid blir det vanligvis brukt snøscooter i gjetinga, nede i Vassfaret skjer det som regel på islagte vann og veger, men enkelte ganger må det hentes rein som går inne i skogen. Det går ei flyttelei for rein over Vassfaret mellom Hedalsfjella og Sørbølfjellet, sør for verneforslaget.

Friluftsliv

Det foregår mange ulike typer friluftsliv i Vassfaret. En merket tursti følger vassdraget, og det er en rekke umerkede stier. I tillegg til fotturer er området godt egnet for sykling på skogsbilvegene, samt ridning og padling. Det går en skuterkjørt skiløype (Eventyrløypa) som så vidt kommer innenfor verneforslaget i sørvest ved Likkistefjellet. Også på Slafjellet går det ei skuterkjørt skiløype, men den ligger i det fjellarealet som foreslås videreført som landskapsvernområde. Det er flere turisthytter i og rundt Vassfaret, men ingen innenfor verneforslaget. Noen overnatter i telt inne i verneområdet. I tillegg kommer folk på dagstur fra bygdene eller fra hytter i nærheten. På Dagali og Domfet er det en del hytter innenfor og like utenfor grensa for Indre Vassfaret landskapsvernområde. Lenger sør på Hallingdal-siden er det større hyttefelt like utenfor grensa for Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde.

Mineralforekomster, grus og pukk

I NGU sin kartdatabase er det ikke registrert grus- og pukkforekomster innenfor verneforslaget, og heller ingen mineralforekomster.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring til: *Grunneiere, hytteeiere i Indre Vassfaret landskapsvernområde, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag v/ Kjetil Jørstad, Buskerud Bondelag, Buskerud botaniske forening, Buskerud Orienteringskrets, Buskerud ornitologiske forening, Buskerud Sau og Geit, Buskerud skikrets, DNT Drammen og Omegn, Flå kommune, Forum for natur og friluftsliv-Buskerud,*

Hallingdal kraftnett AS, Naturvernforbundet i Buskerud, Nesbyen kommune, Nesbyen Røde Kors, NOF Buskerud, NJFF Buskerud, Vassfarfjellet løypelag, Viken fylkeskommune, Viken idrettskrets, Viken Natur og Ungdom, Viken Skog, Gunnar Nergaard, Knut Nergaard, Terje Bøhler, Kari Bøhler, Gro Bøhler, Gro Kristoffersen, John Erling Helle, Staale Johnsen, Merete Næss, Thor Erik Næss, Sørvestre Vassfaret Vel v/ Pål Nordmark, Svein Erik Nergaard, DNT Valdres, Eidsiva Energi, Foreningen for Bægnavassdragets Regulering, Forum for Natur og Friluftsliv-Innlandet, Hedalen idrettslag, Hedalen fjellsameie v/ Henning Perlestenbakken, Hedalen Jeger- og fiskerforening, Hedalen Røde Kors hjelpekorps, Innlandet bondelag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Kraftrikt AS, Naturvernforbundet i Innlandet, Naturvernforbundet i Valdres, Norges vassdrags- og energidirektorat-Region Øst, Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland, Norsk Landbruksrådgivning Innlandet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Energi AS, Oppland Sau og Geit v/Pål Kjørstad, Oppland skikrets, Skogselskapet i Oppland, Sør-Aurdal Energi, Sør-Aurdal Idrettsråd, Sør-Aurdal kommune, Valdres energi, Valdresmusea, Vassfaret Elvekasse v/ Elling Fekjær, Arbeids- og sosialdepartementet, Avinor AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Jernbanedirektoratet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges Televisjon, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norgesnett AS, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrengeysykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Statens Vegvesen Region Sør, Vegvesen region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Vegdirektoratet, WWF-Norge, Telenor Servicesenter for nettutbygging, Viken Skog.

Det har kommet inn 12 høringsuttalelser til verneforslaget.

Riksantikvaren viser til uttalelser fra kulturminneforvaltningen i Viken og Innlandet fylkeskommune og behandler ikke saken.

BaneNor har vurdert forslaget og har ingen merknader.

Jernbanedirektoratet har ingen merknader til verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpeker at mineralressurser er ikke-fornybare naturressurser, og en langsiktig forvaltning er viktig. DMF er opptatt av at mineralressurser som har eller kan ha verdi ved uttak og utnyttelser blir hensyntatt i verneprosessen. De kan ikke se at det foreslåtte verneområdet kommer i konflikt med registrerte mineralske ressurser, bergrettigheter, gamle gruver, aktive uttaksområder eller andre mineralske interesser som DMF skal ivareta, og de har derfor ingen merknader til forslaget.

Forsvarsbygg registrerer at de generelle unntakene fra ferdselsbestemmelsene inkluderer hensynet til militær operativ virksomhet og avgang og landing med Forsvarets luftfartøy, og de har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. De gjør oppmerksom på at Hallingdal Kraftnett AS og Kraftriket AS har områdekonsesjon innenfor verneforslaget, og at Kraftriket AS ikke er på adresselista for høringen. NVE kjenner ingen planer knyttet til nettanlegg i området, men de har ikke full oversikt over nettkomponenter og -planer for distribusjonsnett. De forventer at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner.

Innlandet fylkeskommune stiller seg positiv til naturreservat som verneform for å sikre biologisk mangfold, men samtidig ikke være til hinder for utøvelse av tradisjonell jakt, fiske og friluftsliv. De foreslår at bestemmelsen om nødvendig uttransport av felt vilt endres til også å inkludere villsvin og øvrige store rovdyr. Dette for å være tilrettelagt for eventuelt fremtidig behov for effektiv jaktutøvelse eller skadefelling.

Viken fylkeskommune har vurdert tiltaket ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesveg, fagmyndighet for kulturminnevern og prosessmyndighet etter vannforskriften. Friluftsliv: Fylkeskommunen påpeker at mesteparten av det foreslåtte naturreservatet i Flå kommune er kartlagt som svært viktig friluftsområde, og det er derfor viktig at det ikke gjøres unødvendige innskrenkninger i allemannsretten. Muligheten til å kunne lage bål er viktig, og det er positivt at det foreslås at det skal være tillatt. Det er også viktig at verneforskriften tillater rydding og vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper samt skilting og merking av disse, og at det kan være mulig å få dispensasjon til å etablere nye stier. I forslaget til verneforskrift er det som hovedregel kun tillatt å sykle på eksisterende veger (§ 5b). Stisykling er en populær friluftslivsaktivitet, og fylkeskommunen ber derfor om at det vurderes om stisykling vil være til hinder for å innfri formålet med vernet, eller om det kan tillates stisykling i tråd med friluftslovens bestemmelser. Nyere tids kulturminner: Nytt foreslått naturreservat ligger innenfor et område registrert som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA Vassfarete). Fylkeskommunen kan ikke se at høringsforslaget er i motstrid til de interesser fylkeskommunen skal ivareta i forbindelse med KULA-området. Fordi de ikke har fullstendig oversikt over tilstanden for eventuelle verneverdige bygninger innenfor forskriftens virkeområde på vernetidspunktet, ber de likevel om at det tas inn i bestemmelsene § 4 at vernebestemmelsene i § 3 annet ledd ikke er til hinder for tilbakeføring av verneverdige bygninger på dokumentert grunnlag. Arkeologi – automatisk fredete kulturminner: Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder innenfor reservatforslaget. Dette skyldes trolig for en stor del at det er foretatt få eller ingen arkeologiske registreringer innenfor området. Imidlertid er det funnet en flintflekke fra steinalder ved stranden i nordvestre del av vannet Strøen og to boplasser med steinalderfunn ved sørøstenden av vannet. Dette viser at det er potensiale for liknende funn også ved Trytjern og ved vestenden av vannet Nevlingen. Det er også sannsynlig at det fins spor etter fangst og fiske, samt jernutvinning fra jernalder og middelalder i områdene. Slike kulturminner kan for eksempel dukke opp ved rotvelt, endringer av bekkeløp, ved flom eller ved vedlikehold av bygninger, veger mm. De ber derfor om at det legges inn i verneforskriften for Vassfarete at ved funn av gjenstander og kulturminner fra forhistorisk tid eller middelalder må kulturminnevernet i fylkeskommunen kontaktes, jf. kulturminneloven § 8. Avdeling for samferdsel, avdeling for miljø og avdeling for kommunale planer har ikke merknader til saken.

BirdLife Norge avdeling Oppland påpeker at i ornitologisk sammenheng har Vassfarete betydelige kvaliteter som leveområde for arter knyttet til eldre barskog, og eksempler på dette er hønsehauk (VU), granmeis (VU), tretåspett (NT), storfugl, lavskrike og spurveugle. I et framtidig naturreservat vil andelen av gammelskog gradvis øke og ytterligere styrke disse kvalitetene. Flere av de store vatna som ligger på rad og rekke i Vassfardalen inngår i verneforslaget, og disse er viktige som hekke- og

matletingsområder for vannfuglarter som storlom, sangsvane, strandsnipe, siland og kvinand. I tillegg har flere arealkrevende og sårbare rovfuglarter viktige jakt- og hekkeområder i Vassfaret, og det foreslåtte naturreservatet representerer sentrale deler av disse leveområdene. Da Vassfaret er mye brukt som tur- og friluftsområde, støtter de forslaget om forbud mot større arrangement og teltleirer av hensyn til bl.a. sårbart fugleliv. Også det foreslåtte forbudet mot oppkjøring av faste skiløyper er viktig, da slike løyper gjerne bidrar til økt ferdsel i den sårbare etableringsfasen på sein vinter/tidlig vår. Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde har betydelige arealer som kan brukes til denne typen aktiviteter, men også her er det behov for konkrete sårbarhetsvurderinger knyttet til rovfugl. De ber derfor om at det utarbeides en helhetlig sårbarhetsvurdering for verneområdene i Vassfaret og Vidalen, der hensynet til sårbart fugleliv vektlegges spesielt. BirdLife Norge avd. Oppland påpeker også behovet for ytterligere utvidelse av det foreslåtte naturreservatet. Av stor verdi har en utvidelse som innlemmer Nevlingkollen naturreservat og Aurdalsæterberga naturreservat i det foreslåtte Vassfaret naturreservat. En slik utvidelse vil bidra til sterkere sikring av viktige leveområder for true og arealkrevende fuglearter i Vassfaret. På motsatt side av vassdraget er det også betydelige arealer med naturskogs nær barskog som kan knyttes sammen med nåværende verneforslag. Dette omfatter bl.a. de små naturreservatene og den fjellnære barskogen øverst i lia på sørsida av Nevlingen og Aurdalsfjorden. På sørsida av Aurdalsfjorden finnes også kompakt og gammel granskog som dekker hele høydegradienten fra hovedvassdraget og opp til tregrensa.

Vassfarfjellet løypelag har de siste 10 årene kjørt skiløype i en liten del av verneområdet og ønsker å fortsette med det.

Raz Kleiven lurte på hvor langt en er villig til å gå for å ødelegge naturen.

Tor Einar Fekjær og Ketil Skogen skriver at de fram til 2014 var deleiere i tre skogsameier i nordre del av Vassfaret. Deler av dette arealet ligger innenfor verneforslaget. Sameiene ble oppløst 2014 gjennom en sak for jordskifteretten. Raskt etter dette tilbød den tredje sameieren areal til vern som naturreservat. Innsenderne er kritiske til at de ikke fikk informasjon om hverken verneplanen eller den naturfaglige kartleggingen. De ble heller ikke invitert til grunneiermøte om verneplanen som ble holdt i 2013. Innsenderne mener at delingssaken i jordskifteretten ville blitt annerledes dersom de hadde vært klar over planene for omgjøring fra landskapsvernområde til naturreservat. Innsenderne har fått tilgang til brev om verneplanen fra 2013 og 2014 og ber om en forklaring om hva som skjedde med verneplanen særlig i tiden februar til september 2014. Fekjær og Skogen var deleiere i eiendommen gbnr. 78/4 fram til februar 2014, og deler av den eiendommen tatt inn i den naturfaglige rapporten for Vassfaret som kom i mai 2014. De ber om dokumentasjon på den kontakten som var med grunneierne, hvem som kom med forslag om utredning av areal på denne eiendommen og kopi av aksept for naturfaglig kartlegging og rapport. På grunn av de kritikkverdige forhold de mener saken har, ber de om en utførlig utredning rundt hele verneprosessen, og de velger også å sende saken til sivilombudet.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har ettersendt høringsforslaget til Kraftriket AS og gitt dem mulighet for å komme med uttalelse.

Statsforvalterne merker seg innspillene om sårbarhetsvurdering og mener dette bør inn i det kommende arbeidet med forvaltningsplan. Når det gjelder mulige utvidelse er Statsforvalteren enig i at ytterligere utvidelse av reservatet er ønskelig. Dette er også noe det er jobbet for gjennom verneprosessen. Det forutsetter imidlertid at man får tilbud om vern fra grunneierne. Statsforvalteren ser at det er flere arealer i landskapsvernområdene i Vassfaret som har kvaliteter

som kvalifiserer for vern som naturreservat, og vil fortsette dette arbeidet innenfor rammen av frivillig vern.

Stisykling

Et viktig formål med vernet er å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand. Dette området har en lang tradisjon for et enkelt og naturtilpasset friluftsliv uten sterk tilrettelegging, og Statsforvalteren mener det er verdifullt at et slikt preg bevares innenfor naturreservatet. Sykling på stier kan gi uønsket slitasje og det blir ofte behov for tiltak og tilrettelegging, noe Statsforvalteren ønsker å holde på et begrenset nivå. Vassfaret er også leveområde for flere arter som er avhengig av intakte arealer med lite forstyrrelse, særlig sårbare rovfugler. Det er flere skogsbilveger i Vassfaret der sykling kan foregå, samt på stier utenfor reservatet, så Statsforvalteren mener det fortsatt vil være gode muligheter for sykling. Høringsforslaget åpner for at det kan gis tillatelse til sykling og ridning på stier i spesielle tilfeller. Det kan da gjøres en konkret vurdering ut ifra omfang og lokalisering, og Statsforvalteren tilrår derfor ingen endringer i forskriften på dette punktet.

Verneverdige bygninger

Statsforvalteren antar at det gjelder restaurering eller istandsetting av bygninger som går ut over vanlig vedlikehold. I dagens Indre Vassfaret landskapsvernområde kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til gjenoppbygging av gamle husvære. Den foreslåtte verneforskriften for Vassfaret naturreservat åpner for vanlig vedlikehold av eksisterende bygninger, og det kan gis tillatelse til gjenoppføring av bygninger som er blitt ødelagt ved brann eller naturskade, men det er ikke åpnet for oppsetting av bygninger som ikke står der ved vernetidspunktet. Dette vil også være i strid med formålet med vernet, som er å bevare et mest mulig urørt preg. Statsforvalteren gjør imidlertid oppmerksom på at § 7 bokstav b i utkast til verneforskrift gir hjemmel til å istandsette, dvs. også til en viss grad tilbakeføre, kulturminner. Dersom bygninger kan anses som verneverdige kulturminner, gir altså verneforskriften, innenfor visse rammer, rom for tilbakeføring av eksisterende bygninger etter søknad. Statsforvalteren mener derfor det ikke er aktuelt å ta inn en slik paragraf i forskriften som foreslått av fylkeskommunen. Kulturminner og kulturhistorie er viktig i hele Vassfaret, og det er tradisjon for å ta kontakt med kulturminnemyndighetene i alle saker som angår kulturminner innenfor verneområdene. Kulturminneloven vil gjelde også innenfor et fremtidig naturreservat, og kulturminnene vil derfor være ivaretatt på en god måte også når verneformen endres fra landskapsvernområde til naturreservat. I et naturreservat kan imidlertid ikke kulturminnene være en del av verneformålet, og kan derfor ikke tas inn den foreslåtte bestemmelsen i forskriften.

Eierne på Olsonheimen opplever at skjøtsel og vedlikehold av boplassen er vanskelig fordi det ikke er veg fram til plassen. De har derfor i verneprosessen stilt krav om å få en kjørbar adkomst til stedet. Hensikten er å komme inn med traktor eller gravemaskin i forbindelse med nødvendig arbeid på bygningene og rundt disse der bekken til tider tar nye løp helt inn til bygningene. Videre ønsker de å kunne bruke ATV for frakt av utstyr og materialer. Statsforvalterne og Miljødirektoratet har i forhandlingene med eierne åpnet for at det kan opparbeides en trase inn til Olsonheimen som skal ha preg av å være en forsterket sti med bredde inntil 1,3 meter som også kan benyttes til enkelte turer med ATV. Traseen skal opparbeides med gravemaskin, og det vil være nødvendig å flytte enkelte steiner og fjerne mindre trær. Det vurderes å ikke være behov for å hogge større trær. Det er lite behov for skjæring/fylling, og traseen skal ikke gruses. Bekkekantene kan jevnes slik at ATV kan krysse bekken uten bru, og eventuell bru over bekken skal kun være dimensjonert for gående. Den samme traseen skal også kunne tilrettelegges slik at den kan benyttes med traktor eller gravemaskin i forbindelse med spesielle tyngre arbeider på plassen slik som restaurering av bygningene. Det vil sannsynligvis være svært begrenset behov og gå mange år mellom hver gang dette er aktuelt. Denne ekstra bredden tilbakeføres og får gro igjen naturlig etter bruk slik at permanent bredde kun er ca.

1,3 meter. Motorferdsel på traseen vil være søknadspliktig. Det kan gis tillatelse til bruk av snøskuter eller ATV for frakt av ved, materialer og utstyr til Olsonheimen, ikke persontransport.

Veger

Veger, inkludert opparbeidete snuplasser og parkeringsplasser kan vedlikeholdes i henhold til standard på vernetidspunktet. Motorferdsel er generelt forbudt, med noen unntak som er listet opp i verneforskriften. Det foreslås at motorferdsel på bilvegene skal være tillatt i forbindelse med bruk og tilsyn av eiendommer, hytter og boplasser samt dam ved Øvre Grunntjern. Den innerste delen av vegen inn mot Olsonheimen i Flå kommune er omsøkt og bygd som traktorveg, men den har standard som en enkel bilveg. Denne delen foreslås i verneplanen definert som bilveg. Vegen inn mot Øvre Grunntjern er stengt med bom ved grensa til Indre Vassfaret landskapsvernområde. Vegen fra Flå som kommer ned ved Nevlingen er stengt med bom litt innenfor grensa til Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde. Det bør fortsatt være bommer på disse to stedene slik at det blir begrenset motorferdsel og lettere å føre kontroll med den motoriserte ferdsele på vegene. Eksisterende traktorveger er avmerket på vernekartet, og de kan vedlikeholdes i henhold til standard på vernetidspunktet. Det foreslås at motorferdsel på traktorvegene skal være tillatt i forbindelse med uttransport av felt elg og hjort. Landing og start med Forsvarets luftfartøy er generelt tillatt i verneforslaget, men dette gjelder altså kun for forsvarsaktivitet.

I det eksisterende Bringen naturreservat og Indre Vassfaret landskapsvernområde er organisert friluftsliv forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette. I forslaget til revidert forskrift er denne bestemmelsen endret til at bruk av naturreservatet til teltleirer og andre større arrangementer er forbudt. På dette punktet har forvaltningen av verneområder generelt endret seg, og det er nå større vekt på at verneområdene skal kunne benyttes til friluftsliv og gode naturopplevelser. Praksis nå er at arrangementer med færre enn cirka 30 deltakere (en skoleklasse) kan skje uten særskilt søknad, mens større arrangementer trenger tillatelse. Dersom et arrangement vurderes til å ikke være til skade for verneverdiene, vil det normalt bli tillatt. Uorganisert teltslaging er tillatt, men det er forbud mot teltleirer. Noe av bakgrunnen for dette er et sårbart fugleliv. Teltleirer har så langt ikke vært et problem i Vassfaret, men området har potensiale til å få en del besøk og slitasje på de mest attraktive plassene langs vassdraget. Ved å skjerme naturreservatet kan slike leirer kanaliseres til Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde. I den foreslåtte forskriften er det generelt tillatt å rydde eksisterende stier og skiløype i reservatet. Det kan også gis tillatelse til å etablere nye stier. Det er et ønske å beholde et preg av villmark med begrenset motorferdsel og tilrettelegging i naturreservatet, og derfor åpnes det ikke i forskriften for å etablere nye skiløyper. På bilveger og traktorveger er bruk av sykkel og hest og kjerre og riding tillatt. Det foregår noe sykling på stier i området, og enkelte steder er det problemer med slitasje i stiene. Statsforvalteren ser at det kan være en interesse for å sykle på stier i Vassfaret for å få en rundtur, men ønsker imidlertid å beholde et mest mulig uberørt preg, og åpner derfor ikke for sykling på stier i naturreservatet. Det er mange muligheter for sykling på skogsbilveger samt på stier utenfor naturreservatene. I forskriften § 7 er det tatt inn en mulighet for å få tillatelse til å ri eller sykle på stier etter søknad. Det nordvestligste arealet rundt Strøslifjellet er registrert i Naturbase som del av et større svært viktig friluftsområde med verdi som et stort turområde uten tilrettelegging.

Statsforvalteren er kjent med den nevnte jordskiftesaken for Valdres jordskifterett som ble avsluttet i 2014. Hovedtrekkene i saksgangen i denne verneprosessen framgår av kapittelet om saksgang foran i dette dokumentet. Tilbudet som ble mottatt av Fylkesmannen i Oppland i august 2011 omfattet søndre del av Indre Vassfaret landskapsvernområde, og ingen av de eiendommene som var gjenstand for ovennevnte jordskiftesak. Dette arealet ble naturfaglig kartlagt i 2013. I mars 2014, før rapporten foreslå, fikk Fylkesmannen i Oppland og Viken Skog beskjed fra kartleggerne om at det

fantes tilgrensende arealer med viktige naturverdier, og med spørsmål om de var interessert i å få disse inkludert i rapporten. Kartlegger hadde tilstrekkelige data fra feltsesongen 2013 og naturfaglige data fra kontakt med oppsyn og forvaltning til å kunne rapportere også fra disse områdene. Fylkesmannen i Oppland bekreftet at dette var interessant. I tråd med hvordan frivillig vern-ordningen fungerer, var det Viken Skog som undersøkte med skogeierne om de aksepterte at disse arealene ble inkludert i rapporten. Viken Skog bekreftet overfor kartleggerne og Fylkesmannen at de hadde fått aksept fra skogeierne, og at området for rapportering kunne utvides. Denne aksepten ble gitt muntlig. Utvidelsen omfatter øvre del av eiendommen 78/4. I juni 2015 kom det et nytt tilbud om frivillig vern. Dette omfattet blant annet resten av eiendommen gnr./bnr. 78/4 i Sør-Aurdal. Denne eiendommen var en del av nevnte jordskiftesak. Ut over dette har Statsforvalteren ingen spesiell informasjon om verneprosessen fra 2011 til 2015 i arkivet, og da heller ikke for perioden februar til september 2014. Mye av informasjonsutvekslingen i verneprosessen har her, som i tilsvarende verneprosesser ellers, gått mellom grunneierne og deres skogeierandelslag/Viken Skog SA som bistår grunneierne i slike saker. Den aktuelle jordskiftesaken er dessuten et privatrettslig forhold som ikke har betydning for saken om frivillig vern av skog i Vassfaret.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Vassfaret* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Det er gjort følgende endringer i grensa etter høringen som følge av forhandlinger med skogeierne:

- Ved Trytetjern, gbnr. 39/17 og 39/31 i Nesbyen: Høringsforslaget omfattet en seter og en gjennomgående bilveg samt noen traktorveger, og dette arealet er nå trukket ut av verneforslaget av skogeierne. Arealet omfattet skog uten spesielle naturverdier registrert, blant annet en del yngre skog.
- Ved Fjellsetra, gbnr. 84/6 i Sør-Aurdal: I høringsutkastet var et areal rundt Fjellsetra trukket ut av verneforslaget slik at det ble et «hull» i naturreservatet. Nå har skogeierne trukket ut ytterligere areal med hovedsakelig fjell og glissen fjellskog langs den foreslåtte vernegrensa.
- Ved Vassfarplassen, gbnr. 84/6 i Sør-Aurdal er det gjort en mindre justering slik at nederste del av stien mellom Vassfarplassen og Fjellsetra blir liggende utenfor naturreservatet.
- Ved Strøsdammen gbnr. 76/3 i Sør-Aurdal var en liten flik av landskapsvernområdet ikke tatt med i høringsforslaget. Her foreslås det at naturreservatet utvides med litt mer skogareal, men at demning, bru, veg og parkeringsplass fortsatt blir liggende i landskapsvernområdet. Det er i tillegg gjort noen helt små grensejusteringer.

Verneforskrift

I naturreservater er det et mål å holde motorferdselen på et minimum. Verneforskriften åpner derfor normalt kun for motorferdsel som er helt nødvendig og som har et nytteformål.

Statsforvalteren ser at det kan være behov for å inkludere villsvin i forskriften for Vassfaret. Det er sannsynlig at villsvin vil komme hit i fremtiden, og uttransport vil være vanskelig uten motorisert kjøretøy. Uttransport av bjørn er med høringsforslaget til forskrift, men man ser ikke at det er tilsvarende behov for andre større rovdyr.

Dagens skiløypetrase går så vidt inn i foreslått naturreservat, og det er tatt høyde for at dette kan videreføres ved at det er generelt tillatt å vedlikeholde skiløypa, og at det kan gis tillatelse til motorferdsel for oppkjøring av skiløype.

Det er gjort enkelte endringer i forslag til verneforskrift etter høringen, som følge av høringsinnspill og forhandlinger med skogeierne. Statsforvalteren har vurdert at disse er lite problematiske av hensyn til verneverdiene.

- Flere skogeiere har båt liggende ved vann i området, og de ønsker mulighet for å bygge enkle skjul for båtene. Statsforvalterne tilrår at dette tas inn som et søknadspliktig tiltak.
- Mulighet for midlertidig opplag av masser for vedlikehold av veger. I og med at det ikke vil være tillatt å ta ut grus innenfor naturreservatet til vedlikehold av vegene, kan det bli behov for midlertidig opplag av slike masser i forbindelse med vedlikeholdsarbeid. Statsforvalterne tilrår at dette tas inn som et søknadspliktig tiltak.
- Enkelte av skogeierne ønsker mulighet for å kjøre ut felt storvilt med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy. Dette er åpnet for tilsvarende i flere andre naturreservater, og Statsforvalteren tilrår at det tas inn som et søknadspliktig tiltak.
- På en lang strekning på gbnr. 32/1 i Nesbyen kommune er vernegrensa lagt langs en skogsbilveg, her ligger grensa 5 meter fra vegkant. Dette sikrer at vanlig vedlikehold ikke kommer i konflikt med vernet. I spesielle tilfeller kan det imidlertid bli behov for tiltak ut over 5 meter for å holde vegen i tilfredsstillende stand i henhold til dagens vegklasse. Statsforvalterne tar inn dette som et søknadspliktig tiltak.
- Eierne av Olsonheimen, gbnr. 13/13 i Flå, ønsker mulighet for å transportere ut tømmer som blir hogd på arealet rundt den gamle boplassen som foreslås omgjort til landskapsvernområde. I forbindelse med restaurering av plassen vil eierne åpne opp rundt husene, og større virke bør kunne fraktes ut. Statsforvalterne ser at det kan være et behov for slik transport, men at det vil være av begrenset omfang. Statsforvalteren legger til grunn at det vil være tilstrekkelig med traktor og henger eller lignende, og forutsetter at et slikt arbeid samordnes med andre restaureringstiltak på plassen. Dette for å unngå terrengskader i skogen og ved kryssing av bekken. Statsforvalteren tilrår å ta uttransport av tømmer inn som et søknadspliktig tiltak i § 7.

Forskriftens § 6 b, c og d omhandler transport av felt vilt. Her er villsvinn tatt inn i tillegg til elg, hjort og bjørn.

Nye bokstaver i § 7

o: Oppsetting av båtskjul

r: Midlertidig opplag av tilkjørte masser for vedlikehold av veier.

s: Nødvendige tiltak innenfor naturreservatet for vedlikehold av tilgrensende veier.

u: Nødvendig uttransport av felt elg, hjort, villsvinn og bjørn med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy som nevnt i § 6 annet ledd bokstav b.

v: Motorferdsel for uttransport av tømmer fra landskapsvernområdet rundt Olsonheimen til bilvei.

w: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 7 n og o.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Vassfarete:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Vassfarete som naturreservat.

8.7 INNLANDET FYLKE

Det tilrås vern av 12 områder. Tre av områdene er utvidelse av eksisterende verneområder, mens et område er omgjøring fra annen verneform. Alle områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Alle områdene i Innlandet har vært på felles høring og er sendt til: Grunneiere, Etnedal kommune, Søndre Land kommune, Nordre Land kommune, Gjøvik kommune, Gran kommune, Grue kommune, Nord-Fron kommune, Ringeby kommune, Ringsaker kommune, Stor-Elvdal kommune, Sør-Aurdal kommune, Avinor AS, Bane NOR SF, BirdLife avd. Hedmark, BirdLife avd. Oppland, BirdLife Norge, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, DNT Finnskogen og Omegn, DNT Gudbrandsdalen, DNT Hadeland, DNT Valdres, DNT Åmot og Stor-Elvdal, Eidsiva Energi, Elvia AS, Etna Nett AS, Foreningen til Randsfjords regulering c/o Ringerikskraft AS, Forsvarsbygg, Forum for natur og friluftsliv – Innlandet, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Glitre Energi Nett, Griug AS, Grue idrettslag v/ orienteringsgruppa, Gudbrandsdal Energi Nett, Hafslund Eco, Hamar og Hedemarken Turistforening, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Sau og Geit, Hedmark skikrets, Innlandet bondelag, Innlandet fylkeskommune, Innlandet idrettskrets, Innlandet orienteringskrets, Institutt for biovitenskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, KS, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Mjøsski, Natur og Ungdom, Naturhistorisk museum og botanisk hage, Naturvernforbundet i Innlandet, NHO Reiseliv Innlandet v/regionansvarlig, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges jeger- og fiskerforbund – Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Norges Luftsportforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges vassdrags- og energidirektorat -Region øst, Norsk Bergindustri, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk Institutt for Bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for Terrenghyking, Norsk Landbruksrådgiving Innlandet, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Oppland Energi AS, Oppland Sau og Geit v/Pål Kjørstad, Oppland skikrets, Sabima, Ringsaker idrettslag v/ Skistyret, Sjusjøen og omegn skiforening, Skogselskapet i Hedmark, Skogselskapet i Oppland, Statens Kartverk, Statens vegvesen Region øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog SF, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Sør-Aurdal Energi AS, Universitetet i

Oslo Institutt for biovitenskap, Universitetet i Oslo Naturhistorisk museum og botanisk hage, ValdresEnergi, Vegdirektoratet, Vevig, Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten, Vokks Kraft AS, VOKKS Nett AS, WWF-Norge, Miljødirektoratet Norges Skogeierforbund, Glommen Mjøsen Skog, Norskog, Viken Skog.

Det har kommet inn 25 høringsuttalelser til verneforslagene som var på høring. De generelle høringsuttalelsene er gjengitt her, mens de områdespesifikke uttalelsene er gjengitt og kommentert under hvert område.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sett gjennom høringsforslaget for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. NVE gjør videre oppmerksom på at Elvia AS, Vevig AS, Sør Aurdal Energi AS, Glitre Energi Nett AS og Etna Nett AS (tidligere Vokks Nett AS) har områdekonsesjon i de ulike verneforslagene. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i områdene Turrind, Liberget, og Bjønndalen, og Kompåsmyra. Så langt NVE kjenner til er det nettanlegg i områdene Breie, Eiksrud, Høkleberget, Viertjenna/Rotnedalen og Korpekløvet. I områdene Kjøremslia og Årneslia ligger nettanlegg nært foreslått vernegrense. De foreslåtte verneområdene Høkleberget og Ånes ligger nært/grenser til reguleringsmagasinet Randsfjorden.

Elvia AS skriver at de har gått gjennom høringsforslaget, og ut fra det de kan se er deres interesser ivarettatt for deres elnett i og nær verneforslagene. De har dermed ingen øvrige kommentarer til høringsutkastet.

Hafslund E-CO Vannkraft skriver at ingen av områdene berører Hafslund Eco Vannkraft AS sine kraftverksinteresser, og de har derfor ingen innvendinger.

Direktoratet for mineralforvaltning har nevnt området Kjøremslia spesielt, men har ingen merknader til de øvrige verneforslagene.

Bane NOR SF har gått igjennom høringsdokumentet og har ingen merknader.

Statens vegvesen har vurdert eventuelle implikasjoner knyttet til vegforvaltning og utvikling av eksisterende hovedvegtraseer i forbindelse med skogsarealer som foreslås vernet. Det er kun utvidelse av Eiksrud naturreservat i Gjøvik kommune som de i denne sammenheng har merknader til.

Birdlife Norge avd. Oppland støtter det framlagte høringsforslaget, og anser verneverdiene i de respektive områdene som godt dokumentert. De vil påpeke at flere av de framlagte verneområdene innehar hekkelokaliteter for sårbare rovfuglarter. De ber om at det i framtidig forvaltning av verneområdene tas tilstrekkelig hensyn til disse artene. Eventuell tilrettelegging for friluftsliv/ferdsel må gjøres på en slik måte at hekkelokaliteter ikke utsettes for forstyrrelser i etableringsfasen og hekkesesongen forøvrig. Flere rovfuglarter er spesielt sårbare i etableringsfasen på ettermøte/ tidlig vår. I ornitologisk sammenheng er det viktig å sikre større sammenhengende skogområder. Flere skoglevende fuglearter har store arealkrav, og storområder (> 10km²) er spesielt viktige for disse artene. Det framlagte høringsforslaget inneholder slike områder og Birdlife Oppland ser svært positivt på dette.

Statsforvalterens generelle kommentarer:

Statsforvalteren bemerker at de har sendt høringen til Elvia AS, Vevig AS, Sør-Aurdal Energi AS, Glitre

Energi Nett AS og Vokks Nett AS (Etna Nett AS). Der hvor det er kraftlinjer i eller inntil det foreslåtte verneområdet er standard bestemmelser for vedlikehold mv. tatt inn i verneforskriftene.

Det er i de verneforslagene der det er kjente forekomster av sårbare, hekkende rovfugl tatt inn en bestemmelse i verneforskriften om forbud mot telteleirer i tillegg til større arrangementer. Dette er kommentert under hvert enkelt område.

28. Korpekløvet, Sør-Aurdal kommune

Totalareal 342 daa, hvor 173 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en til dels rik og gammel naturbarskog i lavlandet som er dominert av tørre vegetasjonstyper i et varmt mikroklima, der det stedvis også er en god del dødved i form av læger og gadd. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for sjeldne og sårbare arter i flere organismegrupper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Korpekløvet ligger i "solsidelia" rett vest for Hedalsvegen, en halv kilometer sør fra der Vestsidevegen tar av fra Hedalsvegen. Området ligger i høydelaget 360 – 665 moh., i sørboreal vegetasjonssone. Området anses som middels godt arrondert på grunn av liten størrelse, men med godt utforma grenser.

Området har fattig berggrunn og mye av arealet dekkes av morenemateriale, mens det i de høyereliggende områdene er bart fjell og et tynt løsmassedekke. Det meste av arealet er på impediment, men det finnes også arealer på lav bonitet, og der det er noe bedre jordsmonn er det også middels og så vidt høy bonitet. Vegetasjonen er middels variert og viser hovedsakelig stor variasjon innenfor gradientene fattig-rik. Rike vegetasjonstyper er vanlig, særlig på bedre jordsmonn eller der det er sigevannspåvirkning, men mye av vegetasjonen er også fattig.

Tresjiktet domineres av gran og furu, og det er innslag av osp, selje, bjørk og rogn samt så vidt noe spisslønn, lind og hassel. Større arealer er skog i hogstklasse 4, men det er også partier med gammel skog. Det er avgrenset tre kjerneområder/naturtypelokaliteter innenfor verneforslaget og disse utgjør til sammen ca. 35% av totalarealet (i tillegg kommer areal som ikke er naturfaglig kartlagt, se nederst i dette avsnittet). Innenfor kjerneområdene er skogen eldre, og i kjerneområde i sørøstre del av verneforslaget er det en del død ved, særlig av gran, men også av osp, selje og bjørk. Gamle trær og død ved er ellers svært spredt i området og skogen utenfor kjerneområdene er forholdsvis triviell og strukturfattig gran- og furuskog. Av naturtyper er det avgrenset to lokaliteter med rik barskog, hvor én med utforming lågurtfuruskog (B-verdi), og én med utforming lågurtgranskog (A-verdi), samt gammel furuskog med utforming lavlandsfuruskog (C-verdi). Det er funnet noen få signalarter og rødlistede arter knyttet til gammelskogstrukturer. Foreløpig er det til sammen registrert 5 rødlistede arter, hvor alle er NT-arter. Artene er knyttet til kontinuitet i gamle trær og død ved av både bartrær og boreale trær og det er et visst potensiale for flere relativt kravfulle arter knyttet til særlig gran og osp. I de rike furu- og granskogene er det også middels potensiale for kravfulle mykorrhizasopper. Av rødlistede naturtyper finnes høgstaudegranskog (NT) og kalk- og lågurtfuruskog (VU).

Området har forholdsvis stor grad av urørthet de siste tiårene (for det meste skog i hogstklasse 4 og 5). Områdets største naturverdier er knyttet til de rikere gran- og furuskogene, samt partiene med

forholdsvis mye død ved av gran og andre treslag. Verdifulle tilleggskvaliteter er de spredte forekomstene av elementer som gamle trær og død ved av furu, gran, osp og bjørk også i de mer trivielle områdene utenfor de tre kjerneområdene. Området er forholdsvis lite, men det er (svært) få tilsvarende rike barskoger i regionen, ut fra dagens kunnskap.

Etter at området ble kartlagt er det tatt inn ytterligere ca. 25 daa helt i sør for å bedre arronderingen og øke høydegradienten og størrelsen. Denne delen må ses på som en utvidelse av den tilgrensende naturtypen rik barskog med utforming lågurtgranskog, verdi svært viktig (A). Skogen er høyproduktiv (bonitet 17/20) i hogstklasse IV/V. Gran dominerer, men det er også en del furu og lauvtrær.

Verneforslaget vil i middels grad bidra til inndekning av mangler i skogvernet. Området dekker i første rekke opp viktige mangler knyttet til inndekning av viktige mangelnaturtyper (gammel granskog og muligens kalkfuruskog), men også til generelle mangler (lavlandsskog, høybonitetsskog og biologisk gammel skog).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Sør-Aurdal Energi AS har en 22 kV kraftlinje som krysser området i sørlige del, og ligger helt inntil grensa videre nord-vest over. Drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av denne er ivaretatt med standard bestemmelser i verneforskriften, se omtale ovenfor i dette dokumentet.

Det går flere traktorveger inn i området. Vedlikehold av disse og andre innretninger er ivaretatt i verneforskriften. Dette inkluderer brønn og vannledning som ligger ved den vestre traktorvegen i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 områdespesifikk høringsuttalelse til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Korpekløvet naturreservat*.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Navnet *Korpekløvet/Korpeklyvet/Korpeklovet* er del av en pågående navnesak, jamfør omtale tidligere i dokumentet om dette. Inntil Kartverket har fattet vedtak i saken opprettholdes navnet *Korpekløvet*. Statsforvalteren tilrår navnet som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Verneforslaget grenser til fylkesveg 243. Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som hjemler tiltak mot ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs vegen og nødvendige tiltak innenfor verneområdet for vedlikehold av denne.

Det hekker en art i området som er svært sårbar for forstyrrelser. Det er derfor i verneforskriften § 3 bokstav d satt et forbud mot teltleirer.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i

samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Korpekløvet:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Korpekløvet som naturreservat.

29. Breie, Etnedal kommune - utvidelse

Totalareal 303 daa, hvor 145 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 2 953 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av et relativt stort naturskogsområde med en god økologisk variasjon, med rike skogtyper, andre rike naturtyper og næringskrevende vegetasjonsutforminger, samt med stordimensjonert gammel granskog og rikelig med hengslav og andre sjeldne arter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger nord for Tonsåsen ved Nordfjellstølen og Fjellskinnberget, og er en utvidelse av eksisterende Breie naturreservat. Arealet utgjøres av høyereliggende skog- og myrområde opp til og med tregrensa av Fjellskinnberget. Området ligger i høydelaget 895-970 moh. i nordboreal sone, og vil sammen med eksisterende naturreservat på ca. 2650 daa bli et godt arrondert område.

Arealet har relativt stor topografisk variasjon i form av skogkledte koller, bekkedaler, flate myrområder og bratte bergskrenter og rasmarker. Området har middels rik til rik berggrunn og tynne til middels tykke løsmassedekker. Området domineres av skogarealer med lav til middels bonitet. Vegetasjonen er ganske variert med innslag av både rike og fattige skogtyper og myrtyper samt rik rasmarksvegetasjon. Gran og bjørk er dominerende treslag mens rogn, osp, selje og furu forekommer i svært sparsomme mengder. Berggrunnen og topografien gir et rikt innslag av karplanter, særlig i de beitepåvirkede rasmarkene og bergskrentene nedenfor Fjellskinnberget.

Skogen i området varierer en del i alder, fra halvgammel til gammel skog med middels til tydelig sjiktning. Skogen er ganske lysåpen og har et grasdominert feltsjikt som vitner om gammel beitepåvirkning. Det er generelt lite dødved i skogen, men enkelte grove læger i forskjellige nedbrytningsstadier finnes spredt. Den eldste og mest sjiktede granskogen står under Fjellskinnberget. Lenger sør er skogen yngre og mer homogen, og med kun spredt, dødved i mestedels små dimensjoner og lite nedbrutt. Skogen er ikke påvirket av moderne skogsdrift, men granskogen har tidligere blitt plukk- og gjennomhogget.

Det er avgrensa to kjerneområder/naturtyper med rik barskog med utformingen lågurtgranskog med verdi C, og sørvendt berg- og rasmark med verdi B. Dette utgjør ca. 20 % av den foreslåtte utvidelsen, som nesten i sin helhet likevel er vurdert som verneverdig i kartleggingen. Det er registrert tre rødlistearter i området (alle NT, to hengelav og en karplante) samt enkelte kravfulle kulturmarksarter.

Når det gjelder mangeloppfyllelse i skogvernet scorer arealet isolert sett nok så lavt. Området er i stor grad urørt de siste tiårene, men scorer lavt som gammelskog på grunn av gamle gjennomhogster og seterdrift. Det scorer i stedet ganske høyt på rikhet, topografisk variasjon og vegetasjonsvariasjon, men artsmangfoldet er ikke særlig rikt. De største verdiene er knyttet til kjerneområdene med høgstaudegranskog og raseng sør for Fjellskinnberget. Arealet må imidlertid sees i sammenheng med eksisterende Breie naturreservat, og vil her tilføre rike skogtyper, myrtyper og beitepåvirkede rasmarktyper som ikke finnes fra før. Det vil også øke størrelsen, robustheten og både høyde- og rikhetsgradienten av det eksisterende naturreservat, som allerede er et viktig bidrag til representativiteten av skogen i denne regionen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Etna Nett AS (tidligere Vokks Nett AS) har områdekonsesjon i området, og eier et 22 kV distribusjonsnett som går inn i den foreslåtte utvidelsen. Drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av denne er ivarettatt med standard bestemmelser i verneforskriften, se omtale ovenfor i dette dokumentet.

En gammel traktorveg/skiløype krysser området fra øst-vest nord for Fjellstølmyre. Traseen er avmerka på vernekartet som traktorveg. Vedlikehold av denne samt merking, rydding, vedlikehold og oppkjøring av skiløyper er ivarettatt gjennom bestemmelser i verneforskriften.

Fjellstølmyre er berørt av noen få, eldre grøfter. Grøftene er godt synlige på LIDAR-kart, og statsforvalteren mener disse bør vurderes restaurert gjennom det pågående nasjonale myr- og våtmarksrestaureringsprosjektet i regi av Miljødirektoratet.

Planstatus:

Området ligger i LNFR-område i gjeldende kommuneplan for Etnedal kommune. En liten del i vest ligger innenfor ras- og skredfare område. Området berøres så vidt av reguleringsplan for Nordfjellstølen vedtatt i 2015. Foreslått vernegrense sammenfaller med en grense for en hyttetomt, men arealet som overlapper med foreslått verneområde er avmerka som LNFR-område i reguleringsplan, og skulle sånn sett være uproblematisk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Breie naturreservat*.

Etnedal kommune har uttalt seg til utvidelsen av Breie naturreservat og skriver at utvidelsen ikke vil være i konflikt med skogbruket på omkringliggende arealer. De ønsker at eksisterende skiløyper skal kunne vedlikeholdes, også med fremtidens krav til utforming av skiløyper. De ønsker at det tas inn en mulighet for å legge om skiløypetraséene i § 7 i verneforskriften. Den foreslåtte utvidelsen av reservatet strekker seg inn på en hyttetomt som er regulert til fritidsbebyggelse. Kommuner ønsker at vernegrensa justeres inntil hyttetomten, slik at det ikke blir et sterkt vern inne i det regulerte området for fritidsbebyggelse. Siden verneområdet vil ligge mellom to hyttefelt og i et område som

er klassifisert som et svært viktig friluftsområde, er det viktig at verneforskriften åpner for at det kan gis tillatelse til enkel tilrettelegging for friluftslivet. Kommunen ønsker en presisering av hva denne bestemmelsen betyr. Kommunen stiller spørsmål til om det er fornuftig å verne områder med lav mangeloppfyllelse fremfor andre områder med høyere verneverdier når det er så lite midler tilgjengelig for skogvern.

Kjetil Fjeld ønsker at det tas inn muligheter for å lage nye skiløypetraséer i verneområdet, jf. 3 kart han har lagt ved uttalelsen sin.

Statsforvalterens kommentarer:

Etter det statsforvalteren har fått opplyst, går det én skiløype gjennom eksisterende naturreservat som fortsetter inn i den foreslåtte utvidelsen. Denne skiløypa er det inngått avtale med grunneierne om. Innenfor forslag til utvidelse går det i tillegg en annen skiløype som det ikke er inngått avtale med grunneier i utvidelsen om. Verneforskriften for eksisterende verneområde har en bestemmelse om at det kan gis tillatelse til etablering av nye skiløyper etter søknad i tillegg til vedlikehold av eksisterende skiløype. Anleggelse av skiløyper er imidlertid også avhengig av en tillatelse fra grunneier. Grunneier i forslag til utvidelse har signalisert at han ikke ønsker flere skiløyper i dette området, og forutsatt dette i avtalen med Miljødirektoratet om frivillig vern. Det er hjemmel for motorisert ferdsel for oppkjøring av skiløyper i verneforskriften. I utkast til verneforskrift er det hjemmel for enkel tilrettelegging for friluftsliv ut over stier og skiløyper. Igjen er dette avhengig av grunneiers tillatelse. Utvidelsen av Breie naturreservat har ikke de høyeste naturverdiene, men det framgår av høringsdokumentet at området har tilstrekkelige verneverdier til at statsforvalteren ønsker å fremme et verneforslag. Statsforvalteren har forståelse for at høringsdokumentene kan være vanskelige å sette seg inn i. Disse dokumentene og selve høringsprosessen er imidlertid utformet på denne måten for å effektivisere verneprosessen for vernemyndighetene, men også for mange av høringsinstansene.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Breie som i høringsforslaget.

Avgrensing

Ca. 2 dekar av verneforslaget ligger innenfor reguleringsplanen for Nordfjellstølen. Det er ikke hensiktsmessig at verneområdet skal berøre dette regulerte området, og det er heller ikke registrert spesielle arter eller naturtyper på dette arealet. Statsforvalteren tilrår derfor at grensa for verneforslaget blir endret og lagt inntil grensa for denne reguleringsplanen. På denne måten vil heller ikke hytteeiendommen, gnr./bnr. 137/36, bli berørt. Her ble forslag til vernegrense unøynaktig lagt inn i kartet før høring.

Verneforskrift

Ved en feil ble bestemmelsen om nye skiløyper ikke tatt inn i utkast til verneforskrift som gikk på høring. Denne er tatt inn i statsforvalterens tilråding til Miljødirektoratet. Dette innebærer at det er hjemmel for å kunne tillate endrede traseer og nye skiløyper.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Restaurering av grøfter i myr vil det bli tatt stilling til etter et ev. vernevedtak for området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Breie:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Breie naturreservat.

30. Turrind, Nordre Land kommune - utvidelse

Totalareal 7 484 daa, hvor 5 364 daa er produktiv skog. Nytt totalareal 16 814 daa.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av et stort og forholdsvis urørt skogområde med gammel barskog med gran som det dominerende treslaget, og der det finnes en del svært fuktige skogmiljøer. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for sjeldne, sårbare og truede arter i flere organismegrupper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Turrind naturreservat med foreslått utvidelse ligger på åsen nordvest for Dokka, sør for Synnfjell. Utvidelse av Turrind naturreservat mot nord ble kartlagt med navnet Langeråk-Stygghaugen. Området har i verneprosessen også blitt kalt Oalen. Utvidelsen strekker seg fra eksisterende reservat sin nordgrense, oppover langs kommunegrensa til Etnedal frem til Fellesetra og Oalen. Arealet domineres av høyreliggende gammel granskog med innslag av fuktige skogmiljøer, myr og innsjøer/tjern. Arealet ligger i høydelaget ca. 670-850 moh. i nordboreal vegetasjonssone. Området ansees som godt arrondert. Selv om det smalner inn sør for elva Gjerda og det ligger to arealer uten vern innenfor verneforslaget (et hytteområde og et hyttetun), veges dette opp av størrelsen på området.

Fem kartlagte kjerneområder/avgrensa naturtyper ligger i høringsområdet. Kjerneområdene i høringsområdet utgjøres av to arealer med rikmyr verdi C, og tre arealer med høyreliggende gammel granskog verdi B og C. Det finnes 7 rødlistearter i høringsområdet. Disse er i kategorien nær truet, og utgjøres av 6 lav og 1 vedboende sopp. Det videre potensialet for sjeldne og trua arter vurderes som middels høyt.

Omtrent halvparten av høringsområdet inngår i verneverdig areal i kartleggingsrapporten. Resterende areal ligger inn mot vernegrensa og sør for Haugsjøen. Her er skogen yngre og mer hogstpåvirket, også med noen nyere hogstflater. Arealet domineres nærmest totalt av gran, men en del bjørk finnes i partier, særlig i myrområder, på grunnlendt mark og i mer hogstpåvirkete deler av

området. I tillegg inngår litt furu spredt på grunnlendte hauger og langs myrer. Rogn og selje finnes spredt, men for det meste svært sparsomt. Skogarealet er nærmest utelukkende kategorisert som lav bonitet eller uproduktiv. Berggrunnen i området er noe varierende hva angår rikhet, men det meste arealet på fastmark er fattig til svakt rikt. I myrområdene finnes større innslag av rike typer, særlig langs myrkantene. Blåbærskog og bærlyngskog dominerer i området, men blåbærskogen går ofte over til svak-lågurtskog i partier med bratt topografi. Ren lågurtskog finnes i mindre mengder. På de skrinneste kollene dominerer lyngskog. Små innslag av høgstaudedominert mark finnes spredt langs enkelte vassdrag i området. Mer eller mindre hele området består av gammel granskog med få eller ingen spor etter hogst av nyere dato. Mengden dødved og høgstubber varierer nokså mye gjennom området med helhetsinntrykket er at det finnes nokså lite av disse strukturene, noe som tyder på sterkt, historisk hogstpåvirkning.

Området skårer høyt på mangeloppfyllelsen for mangelnaturtypen gammel granskog og middels på den generelle mangeloppfyllelsen biologisk gammel skog. Dette gir totalt en middels mangeloppfyllelse i skogvernsammenheng. Den aller største verdien i er likevel knyttet størrelsen på den foreslåtte utvidelsen sammen med eksisterende naturreservat (se også omtale ovenfor i dokumentet om dette). Det er på bakgrunn av verdien som storområde og arrondering som det også er akseptert en del arealer med yngre og mer hogstpåvirket skog. Dette betraktes som restaureringsareal som på sikt vil få de samme kvalitetene som den mer urørte skogen i området. Denne tilstanden vil ta middels lang tid å oppnå i skogvernsammenheng. I tillegg representerer området godt skogen i denne regionen.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Noen av myrene i området er grøftet. Grøftene er godt synlige på LIDAR-kart, og statsforvalteren mener disse bør vurderes restaurert gjennom det pågående nasjonale myr- og våtmarksrestaureringsprosjektet i regi av Miljødirektoratet. Slik restaurering er forøvrig allerede gjennomført i eksisterende reservat. Det går flere skogsbilveger og traktorveger innenfor verneforslaget. Det vises til vedlagte kart. Flere av disse traktorvegene er under sterk gjengroing.

På eiendommen gnr./bnr. 65/6 rett på nordsida av elva Gjerda og øst i utvidelsesforslaget, langs en veg i området, ligger det et lite restlager av grus (knust og sortert). Dette vil bli fjernet i løpet av våren, og grusuttaket vil bli naturlig revegetert.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet Turrind naturreservat. Skrivemåten er i samsvar med SSR, og navnevalget er godt begrunnet i Statsforvalterens kommentar til Språkrådets forrige uttalelse til oppstartsmeldingen.

Etnedal kommune har uttalt seg til utvidelsen av Turrind naturreservat som grenser inn til Etnedal kommune. En eventuell utvidelse har antagelig liten påvirkning for driften av den tilgrensende skogen i Etnedal. Unntaket kan være gbnr. 121/6 hvor vegdekningen er dårlig. De gjør oppmerksom på at det blir preparert skiløype med utgangspunkt fra Etnedal som går i ei sløyfe inn i Nordre Land. Løypa går rundt vannet Langeråk/Øyangen.

Nordre Land kommune har uttalt seg til utvidelsen av Turrind naturreservat. De skriver generelt at skogvernet i deres kommune er på over 10 % og at det bør utredes bedre hvordan vernet påvirker fremtidig næringsgrunnlag for og struktur på landbrukseiendommene. Konkret for området Turrind

ber kommunen om at dersom området vernes må det sees på en annen type verneforskrift der det må kunne legges til rette for blant annet friluftaktiviteter. Det vil si blant annet etablering av nye skiløyper, turruter, samt hundekjøring. Eksisterende vegnett må vedlikeholdes siden dette er viktige adkomstmuligheter for bruken av området til friluftslivsaktiviteter. Kommunen ber også om at økonomiske konsekvenser for naboeiendommer vurderes. Det tenkes da på konsekvensene for vegsamarbeid ved bortfall av deler av det økonomiske grunnlaget. Det må spesielt tas stilling til hvem og hvordan den vernede skogens andel i fellesanlegg skal ivaretas.

Statsforvalterens kommentarer:

Det opprinnelige tilbudet og arealet som var på oppstart, var på nesten 18 000 daa. Etter at en grunneier med eiendom som går på tvers av og omtrent midt i dette tilbudsområdet, har trukket sitt tilbud, er området som nå går på høring kun det som ligger nærmest eksisterende naturreservat, mellom reservatgrensa og vegen mellom Fellesætra og Osvollen/Oalen. Dette utgjør omtrent 40 % av det opprinnelige tilbudet. Det har i den videre prosessen vært tvil om arealene tilhørende de fire eiendommene nord for den eiendommen som har blitt trukket, skulle være med på denne høringen. Statsforvalteren har foreløpig valgt å ikke gå videre med et verneforslag for disse eiendommene. Dette vil kunne bli vurdere nærmere senere.

På forslag til vernekart er eksisterende bilveger og traktorveger inntegnet. Statsforvalteren ønsker å ha en gjennomgang med grunneierne for å kvalitetssikre at det er de riktige vegene som gjengis.

Innenfor utvidelsesforslaget blir det benyttet ei hundekjøringsløype som ligger på eksisterende bilveg. Etter regelverket for motorisert ferdsel i utmark, i dette tilfellet den nasjonale forskriften § 3 bokstav e, er det ikke tillatt med bruk av snøskuter med formål kun å kjøre opp hundespennløyper. Idrettslag i form av bl.a. hundekjøringslag kan imidlertid kjøre opp skiløyper for allmennheten uten å søke tillatelse etter denne bestemmelsen i den nasjonale forskriften, for så å bruke de samme løypene til hundekjøring. Dersom det ikke er snakk om skispor, med kun en løypetrase for hundekjøring, vil dette ikke være å anse som oppkjøring av skiløyper etter forskriftens § 3 bokstav e, og dette vil dermed ikke være tillatt. Kommunen har også en svært begrenset mulighet til å gi dispensasjon til slike hundekjøringsløyper etter den nasjonale forskriften § 6. I utkast til verneforskrift er det tatt inn «skiløyper» under § 7 bokstav f. Dette åpner for at det kan gis tillatelse til oppkjøring av skiløyper med snøskuter som da kan benyttes til hundekjøringsløyper.

Uttalelsen fra Nordre Land kommune samsvarer i stor grad med tidligere innspill ved oppstartsmelding for de to områdene som ligger i kommunen, Åsli og utvidelse av Turrind naturreservat. Statsforvalteren hadde i tillegg et møte med Nordre Land kommune den 7. februar 2023 hvor de gikk gjennom skogvernet mer generelt, inkludert retningslinjene for det nye systematiske opplegget for avveining mellom områders verneverdier og skogbruksmessig betydning, skogvernet i kommunen og konsekvensene for eiendommer, næringsutvikling og lokalsamfunn. I møtet viste kommunen bl.a. til hensynet til jordlova i slike saker. Dette er et mer prinsipielt spørsmål som Statsforvalteren ikke kan se er vurdert nærmere i skogvernsammenheng.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Turrind som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Oppdraget med avveining mellom skogvernet og skogbruksinteressene kommer ikke til anvendelse ettersom området er tilbudt for frivillig vern før 1.2.2022.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Turtind:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Turtind naturreservat.

31. Åsli, Nordre Land kommune

Totalareal 872 daa, hvor 849 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av et område med i hovedsak gammel, fuktig til dels lavereliggende og høgproduktiv granskog med forholdsvis store arealer med død ved som i tillegg har humide og til dels rike bergvegger. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for truede arter innenfor flere artsgrupper, særlig lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Åsli ligger i den nordvendte lia på Nordsinni, ca. 10 km vest for Dokka. De øvre delene er til dels svært bratte. Enkelte bergvegger og skrenter finnes spredt. De nedre delene mindre bratte, delvis svakt ravinert. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone i høgdelaget ca. 320-725 moh. Området er godt arrondert.

Området preges av ulike former for humide vegetasjonstyper typiske for barskogområder i regionen. Særlig de nedre delene av området skiller seg ut gjennom nokså mye areal med høgstaudegranskog. Området preges for en stor del av gammel skog. Innen i området er det en lomme med yngre skog. Øvre del av området har for det meste eldre, humid og nokså godt sjiktet granskog på middels bonitet med mange gamle trær. Nedover i lia blir det rikere, og det finnes stedvis store mengder dødved i en grovvokst, høgproduktiv og lavtliggende grandominert skog i sammenbrudd. Mye av dødveden er nokså nydannet, men det er stedvis også gode forekomster med middels til godt nedbrutt dødved.

Det er påvist et nokså rikt mangfold med sjeldne og trua arter i området. Det er hovedsakelig knyttet til to typer miljøelementer, dødved eller gamle trær av gran og berg/trær i område med høy luftfuktighet. I deler av området er det påvist store bestander av flere nær truede arter, og det er et godt potensial for å finne flere og mer sjeldne arter vedboende sopp. I alt er det registrert ca. 12 rødlistearter i området.

Åsli har en høy grad av mangeloppfyllelse for mangelnaturtypen biologisk gammel høgbonitetsskog av gran i lavlandet der de største verdiene er knyttet til et lavtliggende kjerneområde ned mot 350 moh. Områdets humiditet og høge produktivitet oppfyller regionale mangler ved skogvernet. Området er dessuten viktig som en del av et økologisk nettverk av flere verneområder i distriktet, samtidig som området utfyller vernekravene i dette nettverket.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Nedenfor området går det en skogsbilveg gjennom området, og området grenser her til den gamle Valdresbanen. Det er flere traktorveger i området. Det finnes også hesteveger i området som har kulturhistorisk interesse.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet skriver at de regner med at Statsforvalteren i løpet av høringen greier ut hvilket navn som skal brukes på området, jf. Statsforvalterens kommentar til Språkrådets uttalelse til oppstartsmeldingen.

Nordre Land kommune har uttalt seg til opprettelsen av Åsli naturreservat. De skriver generelt at skogvernet i deres kommune er på over 10 % og at det bør utredes bedre hvordan vernet påvirker fremtidig næringsgrunnlag for og struktur på landbrukseiendommene. Konkret for området Åsli ber kommunen om at det gjøres en vurdering av rasfaren som vil oppstå når arealet vernes. På et tidspunkt vil det bli en monokultur av gran med stort innslag av døde og døende trær. Bekymringen er da at en får kombinasjonen av stor kubikkmasse (stor tyngde), lite innslag av lauvskog med dypere rotsystem og redusert jordbindingsevne fra gamle trær som igjen vil øke rasfaren.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at den 31. oktober 2022 fastsatte NVE utredningsprogram for Elvias planer om nye 132 kV kraftledninger mellom Åbjøra, Bagn, Dokka og Gjøvik transformatorstasjoner. Tiltaket vil berøre Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Søndre Land og Gjøvik kommuner i Innlandet fylke. Dette berører det foreslåtte verneområdet Åsli. Etna Nett AS (tidligere Vokks Nett AS) har områdekonsesjon. Det er planlagt av Elvia AS å bygge to nye 132 kV kraftledninger som vil erstatte dagens om lag 75 km lange ledning. Den ene linjen berører Åsli i nord. Dette må hensyntas. NVE ber Statsforvalter å ta kontakt med Elvia AS og ber nettselskapet å uttale om de har behov for bestemmelser eller har andre behov i forbindelse med kraftledningen som det må tilrettelegges for.

Statsforvalterens kommentarer:

Uttalelsen fra Nordre Land kommune samsvarer i stor grad med tidligere innspill ved oppstartsmelding for de to områdene som ligger i kommunen, Åsli og utvidelse av Turrind naturreservat. Statsforvalteren hadde i tillegg et møte med Nordre Land kommune den 7. februar 2023 hvor de gikk gjennom skogvernet mer generelt, inkludert retningslinjene for det nye systematiske opplegget for avveining mellom områders verneverdier og skogbruksmessig betydning, skogvernet i kommunen og konsekvensene for eiendommer, næringsutvikling og lokalsamfunn. I

møtet viste kommunen bl.a. til hensynet til jordlova i slike saker. Dette er et mer prinsipielt spørsmål som Statsforvalteren ikke kan se er vurdert nærmere i skogvernsammenheng. Når det gjelder rasfaren i området Åsli, så viser Statsforvalteren til kommentar om dette i høringsdokumentet.

Ett av alternativene i forslag til utredningsprogram for nye 132 kV kraftledninger mellom Åbjøra og Gjøvik berører den nordre/nedre delen av verneforslaget for Åsli. Det foreslås flere alternative traseer for hvor ledningene kan gå som ikke berører verneforslaget. I sin uttalelse til forslag til utredningsprogram forutsatte Statsforvalteren at alternativene som ble utredet, ikke skulle berøre dette verneforslaget. Den delen av verneforslaget som ser ut til å bli berørt av forslag til utredningsprogram, ligger inntil en stor lokalitet med gammel, dødvedrik og høgproduktiv granskog på høgstaudemark i høgdelaget ca. 320 moh. Det er i denne naturtypen påvist store bestander av flere nær truede arter, og det er gode muligheter for å finne flere og mer sjeldne arter ved grundigere undersøkelser. De delene av verneforslaget som ikke har registret store naturverdier per i dag, har et stort restaureringspotensial for slike naturverdier. Statsforvalteren mener det er små justeringer av traseen for luftledningene, slik disse er tegnet inn i forslag til utredningsprogram, som skal til for ikke å berøre verneforslaget. I vedtak fra NVE av 31.10.2022 om utredningsprogram er det fastsatt at det skal utredes luftledningsalternativer som går utenom det foreslåtte Åsli naturreservat. Elvia AS har forøvrig ikke uttalt seg til verneforslaget.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Åsli* som i høringsforslaget.

Avgrensing

I dialog med grunneierne er det gjort noen endringer i forslag til vernegrense sammenlignet med den naturfaglige rapporten og kartet som fulgte oppstartsmeldingen. Det er gjort utvidelser ned til Valdresbanen og i de øvre, sørvestre delene av området. Dette gjør at en får med mer lavereliggende og rik skog, og høgdegradienten og arronderingen blir bedre. Det er ikke gjort endringer etter høringen. Statsforvalteren foreslår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren har tatt inn nye bestemmelser i utkast til verneforskrift som ivaretar både akutte behov for sikkerhetstiltak og planlagte slike tiltak mot flom, ras og skred.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Oppdraget med avveining mellom skogvernet og skogbruksinteressene kommer ikke til anvendelse ettersom området er tilbudt for frivillig vern før 1.2.2022.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Åsli:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Åsli som naturreservat.

32. Ånes, Søndre Land kommune

Totalareal 55 daa, hvor 50 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en til dels gammel, grov og rik lågurtgranskog med en god del læger som har innslag også av storvokst og gammel furuskog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et viktig leveområde for en svært rik og sjelden jordboende soppflora med forekomst av mange sårbare og truede arter, i tillegg til en rik karplanteflora samt at det i området forekommer flere rødlistede og sårbare fuglearter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området grenser til og ligger ved Randsfjorden på nordsida av denne der Kronborgelva munner ut i fjorden. Verneforslaget omfatter kun arealer på vestsida av elva. Området er en løsmasseavsetning i elveutløpet som påvirkes av vannstanden både i elva og i fjorden. Berggrunnen i området rundt er relativt mineralrikt og gir grunnlag for kalkkrevende vegetasjon. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone i høgdelaget ca. 135-140 moh. Området er godt arrondert.

Skogen i området er produktiv med høg bonitet. Skogen er kartlagt som en rik lågurtgranskog. Skogbildet er varierende og bestod på kartleggingstidspunktet i 2019 av eldre granskog med litt læger. Flere av grantrærne er grove og svært høyvokste. I den ytre sona mot Randsfjorden og elveoset dominerer imidlertid furu med flere grove og høyvokste trær med innslag av lauvtrær i forsenkninger. Skogen har tidligere vært beitepåvirket (beiteskog).

Karplantefloraen har innslag av lågurt-arter. I tillegg er det flere rødlistede karplanter knyttet til kantsona mot Randsfjorden. Det er en rik flora av jordstjerner, bl.a. rødlistede arter, rødlistede arter knyttet til død ved og en svært stor forekomst av den sterkt truede arten svartgubbe. Dette aktuelle distriktet synes å være et kjerneområde for denne arten nasjonalt der forekomsten i Ånes er en av de aller største. I tillegg er det påvist flere hekkende rødlistede arter av fugl, herunder rovfugl.

Ånes fyller viktige mangler i skogvernarbeidet med forekomst av rødlistede og truede arter, rike barskoger og biologisk gammel skog i låglandet, samt at restaureringspotensialet for arealer på høg bonitet er stort over en kort til middels lang tidshorisont. Området er dessuten viktig som en del av et økologisk nettverk og for representativitet for skogområder langs Randsfjorden.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Et kommunalt vannverk med grunnvannsbrønn ligger inntil og delvis inne i verneforslaget. Her ligger det også en kloakkpumpestasjon. Dette er hensyntatt i verneforskriften der det også er lagt til rette for at det kan gis tillatelse til en ny grunnvannsbrønn. Det går en felles atkomstveg gjennom området til en boligeiendom og til grunnvannsbrønnen. Bruk og vedlikehold av denne vegen er også hensyntatt i verneforskriften.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Ånes naturreservat*. Navnet er dekkende for naturreservatet, og Ånes er tilrådd skrivemåte for naturnavnet i SSR.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de foreslåtte verneområdene Høkleberget og Ånes ligger nært reguleringsmagasinet Randsfjorden som blir brukt til kraftproduksjon og tilhører vannkraftverket Bergerfoss. Kraftverket eies av Ringerikskraft AS, mens Foreningen til Randsfjords regulering har konsesjon til reguleringen av Randsfjorden. I Høkleberget ligger vernet område ca. 15 meter fra høyeste regulerte vannstand (HRV). Det går en veg mellom magasinet og vernet område. Verneforslaget for dette området kommer ikke i konflikt med reguleringen. NVE oppfordrer Statsforvalter til å be skogeieren(e) til Høkleberget og Ånes om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i de foreslåtte verneområdene, som vil kunne få betydning for vern. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skjønnsavgjørelser eller avtaler.

Søndre Land kommune har uttalt seg til forslag om vern av Ånes. Rådmannen motsetter seg ikke verneforslaget. Teknisk drift har påpekt at det er tre eksisterende borehull (ikke ett) og det påpekes at kommunen må ha mulighet til å utvide med to nye borehull. Det er også behov for motorisert ferdsel på vegen inntil kommunens brønner. De stiller spørsmål til om det er foretatt risikovurderinger knyttet til vindfelling og verneverdier på kort og mellomlang sikt.

Statsforvalterens kommentarer:

Under stormen som gikk over deler av indre Østlandet i november 2021, ble det i deler av verneforslaget svært mye vindfall. Av hensyn til verneverdiene knyttet til soppfloraen i området ble det meste av dette ryddet opp. Det vil over tid kunne være behov for vedvarende skjøtsel av hensyn til den spesielle soppfloraen i området. Dette må avklares gjennom utarbeiding av en forvaltning-/skjøtelsesplan for området. Skjøtsel i form av hogst/tynninger vil det etter all sannsynlighet ikke være behov for på lang tid.

Den brede flersjiktete og fleraldrede skogkanten mot Randsfjorden bestående bl.a. av mye furu og lauv gir etter Statsforvalteren sin vurdering en relativt god beskyttelse av den mer ensjiktete granskogen innenfor. Statsforvalteren er imidlertid enige med kommunen i at stormfellingene høsten 2021 gir utfordringer med å overholde skogen i de sentrale delene av området. Ved gjennomført planting, den gjenveksten man nå får og aktiv skjøtsel av verneforvaltningen, regner statsforvalteren likevel med at det er et godt grunnlag for å ivareta naturverdiene over tid. Statsforvalteren har noterer seg at det er tre borehull innenfor området med grunnvannsbrønn. Det er hjemmelsgrunnlag i verneforskriften for å kunne etablere flere borehull i området, og motorisert ferdsel på vegen i området til brønnene er ivaretatt, jf. hhv. § 7 bokstav i og § 5 bokstav a.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Ånes* som i høringsforslaget.

Avgrensing

I dialog og etter ønske fra grunneier ble det gjort noen mindre endringer i forslag til vernegrense sammenlignet med det anbefalte forvaltningsområdet i den naturfaglige rapporten. Disse endringene ble gjort tidlig i verneprosessen. Dette gjelder arealer som er tatt ut. Østsida av utløpet av Kronborgselva, som også er en del av naturtypen, er ikke en del av verneforslaget fordi grunneier ikke ønsket å tilby denne delen. Statsforvalteren tilrår området som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Siden det hekker rovfugl i området som er spesielt sårbar for forstyrrelser i hekketida, er det i tillegg til et forbud mot større arrangementer også satt et forbud mot telteleirer. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Verneforslaget grenser til tre grunnvannsbrønner for Søndre Land kommune i kanten av, og delvis innenfor området. Det er tatt inn mulighet for å søke om etablering av nye borehull innenfor området. Et slikt tiltak vil kunne medføre enkelte fysiske inngrep i området, og eventuelt også tekniske anlegg i form av et lite bygg (per i dag er eksisterende bygg på 6 m²) og vannledning. Tiltaket er søknadspliktig, og Miljødirektoratet forutsetter at hvis det blir behov for nye brønner i framtiden, så må man forsøke å finne løsninger i tilknytning til eksisterende anlegg utenfor det foreslåtte verneområdet før man vurderer tiltak innenfor.

Det er i verneforskriften tatt inn muligheten for å søke om hogst av ved for grunneier i området. Slik Miljødirektoratet har forstått bakgrunnen for denne formuleringen er at den er tenkt å være knyttet til ordinær skjøtsel av området. Ifølge Statsforvalteren er ikke dette aktuelt før om mange år, og grunneier skal være innforstått med dette. Sammenhengen mellom skjøtsel og vedhogst må presiseres i forvaltningsplan og/eller skjøtselsplan for området. For å tydeliggjøre denne sammenhenger tilrår Miljødirektoratet å endre fra "hogst av ved til eiendommen gnr./bnr. 18/17" til *skjøtselshogst på eiendommen gnr./bnr. 18/17*. I det ligger det at hogst skal skje som et ledd i skjøtsel av området, men at biomasse som skal tas ut av området kan benyttes til ved for grunneier på 18/17 som foreslått av Statsforvalteren.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Ånes:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Ånes som naturreservat.

33. Høkleberget, Gran kommune

Totalareal 1 074 daa, hvor 1069 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en til dels rik og gammel

naturbarskog i lavlandet som er dominert av tørre vegetasjonstyper i et varmt mikroklima, der det stedvis også er en god del dødved i form av læger og gadd. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er og har potensialet som et leveområde for sjeldne og sårbare arter i flere organismegrupper. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området ligger ved Horn på østsida av Randsfjorden på grensa til Søndre Land kommune. Store deler av området er sørvendt. Lisidene er for det meste nokså slake, men med flere innslag av små berg og knauser i tillegg til høye bergvegger på ca. 25-30 meter. Den topografiske variasjonen vurderes som nokså høy. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone i høgdelaget ca. 150-430 moh. Området er godt arrondert. Arealer med yngre skog er tatt med for å bedre arronderingen.

Skogen i store deler av området er nokså produktiv med betydelige arealer med middels og til dels høy bonitet. Hele området er dominert av tørre vegetasjonstyper, men med innslag av myr i de øvre deler. Lyngskog med furu dominerer i de grunnlendte øvre delene, mens rikere granskog, til dels lågurtgranskog, dominerer i midtre og nedre deler. Eldre furu- og granskog utgjør kjernen i området der det er en del furu eldre enn 250 år. I furuskogene er det noe dødved og gadd i partier. I granskogene finnes mer dødved og skogen har begynt å gå i sammenbrudd. Kontinuiteten vurderes som låg. Prosessen mot naturskogpreg er ganske framskreden i partier, og noen deler må betraktes som naturskog allerede i dag.

Det er påvist et relativt beskjedent mangfold av sjeldne og trua arter i området. Dette skyldes bl.a. dårlige forhold for sopp under kartlegginga. Det er kun påvist en rødlistet art av sopp. Potensialet for sjeldne og trua sopp er godt. Det samme gjelder for insekter. Utvalget av arter blant lav, moser og karplanter er lågt. Det hekker klippehekkende rovfugl og andre rovfuglarter i området.

Høkleberget fyller viktige mangler i skogvernarbeidet, herunder rike barskoger og biologisk gammel skog i låglandet, samt at restaureringspotensialet for arealer på høy bonitet er stort over en kort til middels lang tidshorison. Området er dessuten viktig som en del av et økologisk nettverk og for representativitet for skogområder langs Randsfjorden.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Avgrensingen av verneforslaget innebærer at et skogareal blir liggende inneklemt uten annen atkomst på eiendommen enn gjennom det foreslåtte verneområdet. Det er derfor tatt inn en bestemmelse under § 7 i verneforskriften som hjemler motorisert ferdsel for drift av skogen og utfrakt av tømmer gjennom naturreservatet langs en trasé som er avmerket på vernekartet.

Det er to gamle veger som går gjennom området som samtidig er viktige kulturminner. Dette er Gamle Bergenske hovedveg i nedre del av området, som går gjennom Hornskeiva, og den enda eldre vegen, Postvegen, gjennom Gammelkeiva, i de øvre deler av området. Vedlikehold, skjøtsel og istandsetting av disse kulturminnene er hjemlet i verneforskriften. Forvaltningsmyndigheten for verneområdet vil inngå et samarbeid med kulturvernmyndighetene om dette.

I søndre del av området, nedenunder Høkleberget, ligger det en gammel, forseggjort hesteveg som vil kunne vedlikeholdes som en gammel ferdselsveg. Denne vegen kan også ses på som et kulturminne slik at den også kan vedlikeholdes og istandsettes etter denne bestemmelsen i verneforskriften § 7.

Området er mye brukt til friluftsliv/turbruk. Det går flere stier i området. Postvegen blir særlig mye benyttet sammen med stien fra denne, Gammelkeiva, via Utsikten og bort til Høkleberget. Tillatelse til vedlikehold av stinettet vil bli gitt som flerårige tillatelser.

Det er i verneforskriften lagt til grunn at den motoriserte ferdselen på Gamle Bergenske hovedveg, som betraktes som en bilveg, ikke skal reguleres gjennom bestemmelser i denne forskriften. Motorisert ferdsel på denne blir derfor regulert av vegeier/rettighetshavere.

Glitre Energi Nett har en 22 kV kraftledning som går gjennom området. Det er i utkast til verneforskrift tatt inn standard bestemmelser for drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av det aktuelle nettanlegget.

I vestre del grenser verneforslaget til fylkesveg 34 over en strekning på ca. 360 meter. Grense for verneforslaget slik denne foreligger til tilråding, er lagt i eiendomsgrensa mellom privat eiendom og Innlandet fylkeskommune (vegeiendommen). Denne grensa kommer svært nær selve vegen. Oppe på berget i dette området er det etablert gjerde og rassikringsnett. I verneforskriften § 7 er det tatt inn bestemmelser av hensyn til fylkesvegen som hjemler tiltak mot ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko og nødvendige tiltak innenfor verneområdet for vedlikehold av vegen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 4 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Høkleberget naturreservat*.

Innlandet fylkeskommune har uttalt seg til Høkleberget. De skriver at den gamle vegen over Hornskeiva – bygd på slutten av 1700-tallet, og Gammelkeiva, som er et enda eldre vegfar (trolig tilbake til middelalder,) ligge innenfor/ inkluderes i Høkleberget naturreservat. Begge vegene har nasjonal verneverdi, og førstnevnte er del av den Bergenske Kongeveg. Vernet av skogen inntil disse vegene, vil være positivt for vernet av disse vegene ettersom det vil redusere behovet for transport av tømmer på vegene og skader som følge av dette. Det er i verneforskriften lagt til grunn at den motoriserte ferdselen på den Gamle Bergenske hovedveg, som av statsforvalteren betraktes som en bilveg, ikke skal reguleres gjennom bestemmelser i denne forskriften. Motorisert ferdsel på denne blir derfor regulert av vegeier/rettighetshavere. Fylkeskommunen påpeker at den strekningen som ligger innenfor naturreservatet har en standard og tilstand som ikke tåler kjøring med tyngre motorisert kjøretøy. All motorisert trafikk bør derfor begrenses og kun knyttes til ev. skjøtsel og vedlikehold av vegene Hornskeiva og Gammelkeiva. Vedlikehold, skjøtsel og istandsetting av disse kulturminnene er hjemlet i verneforskriften. Innlandet fylkeskommune forutsetter at det fortsatt vil være tillatt å holde vegene og tilhørende murer fri for vegetasjon og at dette innarbeides i skjøttsel- eller forvaltningsplaner. Disse må utarbeides i samråd med kulturarv i Innlandet fylkeskommune og Statens vegvesen ved Norsk vegmuseum.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at de foreslåtte verneområdene Høkleberget og Ånes ligger nært reguleringsmagasinet Randsfjorden som blir brukt til kraftproduksjon og tilhører vannkraftverket Bergerfoss. Kraftverket eies av Ringerikskraft AS, mens Foreningen til Randsfjords regulering har konsesjon til reguleringen av Randsfjorden. I Høkleberget ligger vernet område ca. 15 meter fra høyeste regulerende vannstand (HRV). Det går en veg mellom magasinet og vernet område. Verneforslaget for dette området kommer ikke i konflikt med reguleringen. NVE oppfordrer Statsforvalter til å be skogeieren(e) til Høkleberget og Ånes om å opplyse om det er noen privatrettslige forhold i de foreslåtte verneområdene, som vil kunne få betydning for vern. Det inkluderer opplysninger som skogeieren(e) allerede har fått eller får utbetalt erstatninger i de foreslåtte verneområdene i henhold til skønnsavgjørelser eller avtaler.

Glitre Energi Nett AS skriver at deres innspill til verneforskriften for Høkleberget er tatt med i høringsforslaget, og at de derfor ikke har ytterligere kommentarer, men vil minne om at ryddebeltet gjennom skogen er 5 meter målt fra senterlinje og ut til hver side, totalt 10 meter bred trasé.

Statsforvalterens kommentarer:

Den laveste delen av verneforslaget for Høkleberget ligger ca. 15 meter over HRV. Fylkesveg 34 går mellom magasinet/Randsfjorden og verneforslaget. Statsforvalteren kan derfor ikke se at verneforslaget skal kunne komme i konflikt med eksisterende regulering av Randsfjorden, eller at reguleringen av Randsfjorden har noen betydning for et vern av Høkleberget. Dette, og privatrettslige forhold knyttet til dette, har derfor heller ikke vært noe relevant tema i drøftingene med grunneier.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Høkleberget* som i høringsforslaget.

Avgrensning

I dialog og etter ønske fra grunneier er det gjort noen endringer i forslag til vernegrense sammenlignet med den naturfaglige rapporten. Dette gjelder arealer som er tatt ut og utvidelser. Endringene er gjort i sørvest, i nedre del sentralt i området, ved Høkleberget og i nordøst. Endringene gir bl.a. en bedre arrondering og et mer helhetlig område som fanger bedre opp høgdegradienten.

Verneforskrift

Siden det hekker rovfugl i området som er spesielt sårbar for forstyrrelser i hekketida, og området er mye brukt i friluftssammenheng, er det i tillegg til et forbud mot større arrangementer også satt et forbud mot teltleirer.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Høkleberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Høkleberget som naturreservat.

34. Eriksrud, Gjøvik kommune - Utvidelse

Totalareal 74 daa, hvor 40 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med naturreservatet er å bevare en bestemt type natur i form av en høgproduktiv og rik blandingsskog i til dels rasmark bestående blant annet av rene bestand av alm-lindeskog med dominans av lind. Naturskogen er flersjiktet med mange gamle trær, kontinuitet i død ved og stedvis mye læger. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for svært mange truede arter fra mange organismegrupper, særlig sopp og karplanter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Utvidelse av Eriksrud naturreservat ligger i den bratte østvendte lisida sør for Eriksrudberga, på vestsiden av Mjøsa rett nord for Mjøsbrua, nord i Gjøvik kommune. Avgrenset tilbudsområde ligger sør for eksisterende naturreservat. Tilbudsområdet omfatter kun en mindre del av den sammenhengende gammelskogen i den lange lisida området er en del av. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone i høgdslaget ca. 195-340 moh.

Lokalklimaet er varmt og tørt. Terrenget i hele lisida er brattlendt og heterogent; jevnbratte hellinger veksler med brattskrenter, bergvegger og rasmark. Storparten av lia har gammelskog som i hovedsak ikke er påvirket i nyere tid (men foruten rasmarksskogen opplagt en del utnyttet i gamle dager). Dette er et lite «spesialområde» med høye kvaliteter knyttet til velutviklet kalkgranskog, kalklindeskog, gammel lavlands-gran-blandingsskog og gammel rasmarks-edellauvskog, som i tillegg har til dels godt utviklet naturskogstilstand med høye naturkogskvaliteter (ikke minst med gamle mosegrodde edellauvtrær og mye dødved bl.a. av lind). Edellauvskogen er uvanlig velutviklet til å være en utpreget innlandsutpost for slik skog. Sammen med eksisterende naturreservat er den nordre delen av arealet den eneste sikre, veldokumenterte forekomsten av kalklindeskog nord for Tyrifjorden. Flere lindetrær måler 60 cm diameter i brysthøyde, og enkelte har hulheter ved basis. Det er også en god del dødved av alle treslag, mest bemerkelsesverdig er mye dødved av lind i tilsynelatende alle nedbrytningsstadier.

Hele området dekkes av naturtyper med verdi A/svært viktig etter DN håndbok 13 metoden. Artsmangfoldet er utvilsomt rikt, særlig av kalkskogs-mykorrhizasopp, men dette er foreløpig mangelfullt dokumentert (hittil påvist 5 rødlistearter, alle NT) (4 vedsopp, 1 lav). Av rødlistede naturtyper har området høy dekning av kalkgranskog (VU) og kalkedellauvskog (i form av kalklindeskog) (EN).

Selv om arealet er lite, vurderes området å oppfylle viktige skogvernangivelser i høy grad. Av mangelnaturtyper (prioriterte skogtyper og ansvarsskogtyper) inngår kalkgranskog og rik lågurtgranskog, rik edellauvskog og lavlands-naturskog. Av viktige generelle mangler omfattes rik skog (rik lågurtgranskog, kalkgranskog, rik edellauvskog), lavlandsskog, gammel naturskog, og rikt arts mangfold (trolig høy grad). Regionen har lav vernedekning av lavlandsskog og området vil derfor kunne være et bidrag til å bedre representativiteten i geografisk dekning av skogvernet. Det har også en særlig stilling ved å representere en isolert utpost for rik edellauvskog og særlig for kalklindeskog, og er derfor viktig for å dekke inn variasjonsbredden av slik skog.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Elvia AS har områdekonsesjon og eier et 11 kV distribusjonsnett som krysser området med oppslag av ungt lauvkratt. Øverst i lia i sørvest står et gammelt piggrådgjerde i overgangen mellom den

brattlendte naturskogen nedi lia og noe slakere gran-kulturskog på oversiden. Kulturskogen er i hogstklasse 5 og kanskje plantet på gammel beitemark.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 3 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet Eiksrud naturreservat.

Statens vegvesen har uttalt seg til utvidelse av Eiksrud naturreservat. Ansvar for utbygging av E6 Moelv-Roterud er overført til Nye Veier AS og deres planleggingsarbeid kan utfordres dersom foreliggende grensedragning av Eiksrud naturreservat mot nord og øst vedtas. Dette kan tvinge framtidig utvikling av hovedveg og parallelført fylkesveg utover i Mjøsa og dermed utfordre andre verneverdier. Statens vegvesen har ansvar for drift og vedlikehold, samt forvaltning fram til ny veg er ferdigstilt. Vegvesenet forstår at det er opprettet dialog med planleggingsressurser tilknyttet Nye veier AS og forventer dermed at nødvendige avklaringer og innspill blir adressert.

Nye Veier skriver at vernegrensen bør trekkes minimum tre meter fra dagens vegkant for å kunne ivareta forsvarlig drift av Eiksrudvegen. Fylkeskommunen vil blant annet ha et vedlikeholdsbehov av grøftene og eventuell endret skilting langs vegen. Eventuelle tiltak til anleggsgjennomføring vil dekkes av denne bredden.

Statsforvalterens kommentarer:

Gjøvik kommune er forvaltningsmyndighet i Eiksrud naturreservat.

Statsforvalteren forstår uttalelsen fra Statens vegvesen slik at de ikke har merknader til den foreslåtte utvidelsen av Eiksrud naturreservat. Merknaden går på forholdet til det eksisterende naturreservatet og planene om ny E6 på strekningen Moelv-Roterud der det er en pågående planprosess. Statsforvalteren har hatt dialog med Nye Veier AS om dette forholdet, og presiserer at det ved det eksisterende naturreservatet er snakk om en grenseendring der vernegrensa blir justert i tråd med de faktiske forhold på stedet, jf. beskrivelsen av bakgrunnen for dette i avsnittet om avgrensing under. Dette innebærer at vernegrensa blir lagt i den eksisterende eiendomsgrensa på stedet mellom den private eiendommen, der naturreservatet ligger, og Statens vegvesen sin eiendom utenfor verneområdet. Dette betyr at noe over 1 dekar av nåværende kartavgrensing av verneområdet utgår. I planprosessen for ny E6 har statsforvalteren gjort Nye Veier AS oppmerksomme på dette. Statsforvalteren har samtidig vært tydelig på at eksisterende naturreservat ikke skal bli berørt i forbindelse med den nye vegen. Så langt i planprosessen har statsforvalteren forstått på Nye Veier AS at Eiksrud naturreservat ikke vil bli berørt av dette.

Statsforvalteren vil ikke foreslå å ta ut arealer av den private eiendommen. Disse arealene er en del av den eneste klart definerte kalkedellauvskogen/kalklindeskogen i Innlandet med en rekke truede kalklindeskogsopper. Området har derfor store verneverdier. Statsforvalteren ser det derfor som uaktuelt å grense ut ytterligere arealer ut over Statens vegvesen sin eiendom. Avstanden fra eiendomsgrensa til den faktiske vegkanten er på det nærmeste under 1 meter, men det er svært bratt på dette stedet, og derfor vil vernegrensa komme ovenfor arealet som er aktuelt for grøftevedlikehold og plassering av skilte.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Eiksrud som i høringsforslaget.

Avgrensing

På vernetidspunktet i 1981 for det eksisterende naturreservatet ble det benyttet et kartgrunnlag (økonomisk kartverk) som ikke var oppdatert på den da allerede utbedrede vegtraseen (fylkesvegen) i området. Vernegrensa framstår derfor nå på kartverkene som den går inn i Eriksrudvegen (fylkesvegen) forbi området. Statsforvalteren foreslår å rette opp dette i tilrådingen. Forslaget om endring av grense ved eksisterende naturreservat går ut på at denne skal følge eiendomsgrensa mellom den private eiendommen gnr./bnr. 186/19 og Statens vegvesen sin eiendom gnr./bnr. 257/36. Det er ikke gjort endringer i avgrensing etter høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Eksisterende verneforskrift for Eriksrud naturreservat er gammel og upresis. Denne er nå oppdatert etter dagens standard for verneforskrifter. Det er utover standardbestemmelsene tatt inn bestemmelser knyttet til storviltjakt, friluftsliv, landbruksaktivitet, energianlegg og vedlikehold av anlegg og innretninger.

Statsforvalteren har i forvaltningen av verneområdet erfart at området kan være rasutsatt. For å tilfredsstille behovet for tiltak knyttet til dette og eventuelt ytterligere vedlikehold av Eriksrudvegen, foreslås det å ta inn bestemmelser i verneforskriften som hjemler tiltak mot ras, skred, vegetasjonsrydding og annet vedlikehold av Eriksrudvegen.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Eriksrud:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Eriksrud naturreservat.

35. Bjønndalen og Kompåsmyra, Ringsaker kommune

Totalareal 352 daa, hvor 309 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område med en bestemt type natur i form av gammel granskog som blant annet har forekomster av huldrestry og høgstaudegranskog. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det inneholder død ved og

gamle trær og som er livsmiljø for rødlistede lav- og sopparter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Området omfatter Bjørndalen med Bjørndalsbekken i øst, Kompåsmyra i midten og litt videre vestover, vest for Brumund sag i Ringsaker kommune. Lia oppover langs Bjørndalsbekken er forholdsvis bratt, mens terrenget fra Kompåsmyra og vestover/innover åsen er roligere og småkupert. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone, i høydelaget 500-700 moh. I overkant av halvparten av arealet utgjøres av skog i hogstklasse V, og resten av myr og hogstklasse II-IV.

Området domineres av granskog med innslag av myr. Skogen varierer med tanke på påvirkning, og det meste av arealet har vært gjennomhugget tidligere. Innenfor de to kjerneområdene finnes dog gammel høyereliggende granskog med lite påvirkning fra tidligere hogster. Noe ung skog og plantefelt er tatt med for å binde verdiene i området sammen. Bekkedalen er hogstpåvirket, og andelen gammelskog er lav selv om det finnes enkelte partier med grove trær. Her er dog boniteten høyere enn ellers i området, og det finnes rikere vegetasjon med den rødlistede naturtypen høgstaudegranskog, samt noe stor- og småbregneskog. Ellers i området dominerer fattige vegetasjonstyper som blåbærgranskog og myr, og partier med sumpskog. Skogen er delvis godt sjiktet med middels til god aldersspredning, og stedvis godt med gamle trær. Dødvedkontinuiteten er middels god og finnes som både læger og gadd, men forekomstene er hovedsakelig begrenset til innenfor kjerneområdene.

Det er gjort funn av svartsonekjuke (NT) i det ene kjerneområdet på læger av gran, samt flere, spredte funn av gubbeskjegg (NT) oppover flere av de høyereliggende, flatere partiene. I høgstaudegran- og storbregneskogen ved Bjørndalsbekken er det gjort funn av huldregras (NT), storraap (NT) og lerkespore. Den største verneverdien i området er imidlertid knyttet til gode forekomster av huldrestry (EN), som er registrert flere steder, også i nok så hogstpåvirket og yngre skog. Den største og best utviklede forekomsten finnes dog i den lite påvirkete gammelskogen i ett av kjerneområdene.

Mellomboreal gammel granskog i mosaikk med myr og middels luftfuktighet oppfyller i liten grad mangelen i skogvernet, særlig da området ikke er spesielt stort og har lite dødved-kontinuitet. De rikere skogtypene langs Bjørndalsbekken, og gode forekomster av huldrestry, gjør likevel at området er klart verneverdig.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en skiløype i området i vest som krysser det foreslåtte verneområdet to ganger. Løypa er tegnet inn i gjeldende kommuneplan, og lagt ut på skisporet.no. Løypa er en del av den så kalte Kompåsrunderen, og har blitt kjørt opp av klubben MjøsSki i mange år. Løypa kjøres med løypemaskin med ett spor, og mulighet for skøyting ved siden av. Det er behov for vedlikeholdsrydding av traseen jevnlig for å hindre oppslag av vegetasjon og graner som vokser ut i løypa.

Statsforvalteren kjenner ikke til at det er stier i området. Rester etter kjørespor fra tidligere hogst finnes.

Kompåsmyra er grøftet. Grøftene er godt synlige på LIDAR-kart, og statsforvalteren mener at disse bør vurderes for restaurering gjennom det pågående nasjonale myr- og våtmarksrestaureringsprosjektet i regi av Miljødirektoratet. Myra er i digitalt markslagskart (DMK) registrert som dyp, med vannpåvirkning fra nedbør, men delvis også jordvann. Ut fra foreliggende kunnskap er det ikke behov for noen annen type omfattende skjøtsel for å ivareta verneverdiene.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 områdespesifikk høringsuttalelse til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Bjønndalen og Kompåmyra naturreservat*.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Bjønndalen og Kompåmyra* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Restaurering av grøfter i myr vil det bli tatt stilling til etter et ev. vernevedtak for området.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mål uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Bjønndalen og Kompåmyra:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Bjønndalen og Kompåmyra som naturreservat.

36. Liborget, Ringsaker kommune

Totalareal 217 daa, hvor 217 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur av rik barskog med stort løvinnslag som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er levested for en rekke arter knyttet til eldre barskog og rik løvskog. Der er påvist flere sjeldne og trua arter av karplanter, ved- og markboende sopp samt lav. Området er bratt og stedvis fuktig og kalkrikt og har stor treslagsvariasjon og betydelig innslag av død ved. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det foreslåtte verneområdet ligger i den bratte lia øst for Liberget og Bangsberget på Nes i Ringsaker kommune. Området har stor variasjon i både vegetasjonstyper og topografi. Det er stedvis svært bratt, med bergsprekker, bergvegger og bergknauser. Området er kalkrikt og har gammel granskog. Det finnes også en god del furu, bjørk, osp og gråor, samt noe hegg, ask (VU), trollhegg, tysbast og leddved. Karplanetfloraen er rik med arter som for eksempel hengepiggefrø (VU), grønneburkne, skåresildre, olavskjegg, myske, vårerteknapp og kalktelg. Det er også funnet både knottblom (EN) og huldreblom (VU) i området, men de ble ikke gjenfunnet i 2010. Av rødlistede lavarter er det funnet hvithodenål (NT), furuskjell (NT), sprireskjegg (NT) og av rødlistede sopparter er det funnet sjokoladekjuke (VU), barpiggebevre (VU), høystubbeskinn (VU), rosenkjuke (NT), svartsoneskjuke (NT), ospegigge (VU), kopperrød slørsopp (NT), gullslørsopp (NT), barstrøslørsopp (NT) og flekkremle (NT). Den meget sjeldne soppen *Antrodia malicola* ble funnet i området i 2010.

Kombinasjonen av gammel granskog og kalkrik berggrunn gjør Liberget til en viktig plass for artsmangfoldet og oppfyller manglene i skogvernet i stor grad ved å være en lavlandsskog på høy bonitet og med biologisk gammel skog. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går en forgreinet traktorveg inn i området fra nord.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 områdespesifikk høringsuttalelse til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet *Liberget naturreservat*.

Statsforvalterens kommentarer:

Opprinnelig tilbud om vern omfattet mer areal på sørsida av området som er på høring nå. Grunneieren på dette arealet ønsker å avvente verneprosessen på det nordlige arealet før det tas endelig stilling til vern eller ikke.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Liberget* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Liberget:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Liberget som naturreservat.

37. Årneslia, Ringeby kommune

Totalareal 903 daa, hvor 844 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en variert og rik naturskog med et stort innslag av lågurtskog, høgstaudeskog og rike bergvegger og rasmark, og som stedvis har rikelig med dødved. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for truede og sårbare arter, særlig karplanter og moser. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Årneslia (tidligere i prosessen kalt Liaberga) er ei gjennomgående bratt, skogkledt li dominert av gran og med spredte bergvegger og rasmark. Lia ligger ovenfor Vestsidevegen ved nordre del av Losna, i overkant 1,5 km sør-vest for Fåvang kirke. Området ligger i høydelaget 225-830 moh. i sør- og mellomboreal sone. Årneslia er godt arrondert.

En større del av det foreslåtte verneområdet er i den naturfaglige kartleggingen funnet verneverdig (665 dekar). Den lavest liggende skogen ble ekskludert fra verneverdig areal fordi dette ifølge rapporten består av ung og aldershomogen skog sterkt preget av kulturpåvirkning. Statsforvalteren har likevel valgt å ta også dette arealet med på grunn av at denne delen er svært rik og inkluderer høybonitetsskog i sørboreal sone/lavlandsskog, den bedrer høydegradienten og rikhetsgradienten og den vil gi en bedre arrondering og øke størrelsen og dermed robustheten av området. Skogen framstår ikke som ungskog, men som en skog i hogstklasse IV med noe varierende alder der en del trærne er relativt gamle og store. Denne delen av skogen har et stort og relativt kort restaureringspotensial. Det har dessuten vært en forutsetning fra grunneierne at denne delen må bli med som en del av et verneområde.

Ca. 1/3 av nordre delen av området ble kartlagt med NiN-metoden etter Miljødirektoratets instruks i 2018. Det ble her avgrensa to naturtyper med gammel granskog med lokalitetskvalitet moderat – høy verdi innenfor det foreslåtte verneområdet. I den naturfaglige kartleggingen av området som ble gjort i 2019 i forbindelse med tilbudet om skogvern, ble disse arealene ikke vurdert på ny, og det er heller ikke kartlagt nye naturtypelokaliteter. Likevel sies at en større del av verneverdig areal har kjerneområde-kvalitet som kunne vært kartlagt som naturtype lavlandsblandingsskog.

Vegetasjonen varierer mye i utforming og rikhet, men rike vegetasjonstyper dominerer, og helt fattige typer mangler. Størst dekning har lågurtskog, bærlyng-lågurtskog og høystaudeskog. Rike bergvegger, rik rasmarkhei (tilknyttet bergvegger) og intermedier til rik rasmark opptre også ganske frekvent. Gran er dominerende treslag, men også mye gråor og bjørk. Ellers inngår noe osp, furu, hegg, rogn og selje.

På tross av stort sett bratt og vanskelig fremkommelig terreng er så å si hele skogen dårlig aldersspredd og ikke akkurat gammel. Skogalderen ligger på mellom 50 og 100 år. En større del av arealet har høy bonitet, og stedvis er trærne derfor storvokste. Død ved forekommer flekkvis ganske rikelig, men dødvedkontinuiteten er generelt svak. Gamle granstubber utgjør viktigste kontinuitetselement for gran.

Noen moderat krevende, og enkelte sjeldne, arter tilknyttet gammelskog og rike skogtyper er påvist. Flest rødlistearter er knyttet til død ved av gran. Totalt er det påvist 12 rødlistearter innenfor verneverdig areal, der de fleste er lav.

Det er en kombinasjon av positive egenskaper som gjør området verneverdig. På grunn av stor andel høyproduktiv skog og mye rik vegetasjon har skogen allerede utviklet kvaliteter som tilfredsstiller kravene til flere krevende arter.

Området vil i middels grad kunne bidra til inndekking av mangler i skogvernet. Dette fordi det i høy grad oppfyller mangelen på mangelnaturtypene (gammel) lavlandsblandingsskog eller rik barskog og i middels grad oppfyller generelle mangler med relativt mye høybonitetsskog og biologisk gammel skog. Området bidrar godt til representativiteten av ei skogkledt, bratt østvendt li i Gudbrandsdalen. Annet skogvern på vestsiden av Lågen er primært knyttet til bekekløfter.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Vevig AS er konsesjonær i dette området, og nært det foreslåtte verneområdet eier de et 22 kV distribusjonsnett, samt et 66 kV regionalnett. I utkast til verneforskrift er det tatt inn standard bestemmelser som ivaretar drift og vedlikehold av disse kraftledningene som går i samme trase inntil vernegrensa, men ikke til oppgradering og fornying.

Flere traktorveger og Kolsvevegen er avmerka på vernekartet og hensyntatt i verneforskriften.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 1 områdespesifikk høringsuttalelse til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har ingen merknader til navnet Årneslia naturreservat.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet *Årneslia* som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Etter avtaleinngåelse er det gjort en endring i utkastet til verneforskrift § 3 bokstav d ved at det er tatt inn et forbud mot teltleirer. Dette er gjort fordi det hekker en truet art i området.

Verneforslaget grenser til fylkesveg 2532 (Vestsidevegen). Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som hjemler tiltak mot ras og skred, rydding av vegetasjon som utgjør en sikkerhetsrisiko langs vegen og nødvendige tiltak innenfor verneområdet for vedlikehold av denne. Endringene ble tatt inn i forskriften før høring. Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Årneslia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Årneslia som naturreservat.

38. Kjøremslia, Nord-Fron kommune

Totalareal 1 167 daa, hvor 665 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bestemt type natur i form av en godt arrondert, variert og rik naturskog med et stort innslag av flere rødlistede naturtyper som kalk- og lågurtfuruskog, rik velutviklet sandfuruskog og tørt kalkrikt berg og rasmark i tillegg til rik bjørk- og blandlauvskog av lågurt- og høgstaudetype. Videre er formålet å verne et område som har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er et leveområde for en rekke truede og sårbare arter innenfor flere artsgrupper, særlig lav. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Kjøremslia er ei sørvendt, bratt lisode rett vest for Kvam. Det er et av de største lisode-områdene i Gudbrandsdalens hoveddalføre som er tilnærmet urørt av nyere inngrep i både lengde- og høydegradienten, med unntak av aller nederste del som er berørt av E6-utbygginga. Området ligger i mellomboreal og sørboreal vegetasjonssone i høgdelaget 280-750 moh.

Området ble kartlagt i 2018 i forbindelse med den nasjonale kalkskogkartleggingen i regi av Miljødirektoratet. I kartlegginga ble ca. 1600 daa kartlagt, og 1342 daa av dette arealet ble vurdert som verneverdig av kartlegger. Alt dette verneverdige arealet er ikke med i det nå foreslåtte verneområdet, og noe er også med som ikke ble kartlagt som verneverdig. Likevel er det foreslåtte verneområdet i stor grad overlappende med areal vurdert som verneverdig i kartlegginga, og nærmest alt areal med avgrensa naturtyper/kjerneområder ligger innenfor foreslått vernegrense. Området betraktes derfor som robust og med godt arronderte grenser.

Kjøremslia er ei stor, høy og brattlendt lisode. Selv om den i stor skala framstår med nokså homogen natur, er småskalavariasjonen stor. Bjørkeskog og furuskog er vanligst, og dekker det meste av lia – dels som ren bestand, dels i blanding – men det er også litt blandingslauvskog, og mindre partier gråorskog. Mye av furuskogen er rik lågurtskog, stedvis nær kalkfuruskog. Bjørk- og lauvskogen er

også i hovedsak lågurtskog, men en del høgstaudeskog finnes også. Lia har mye berg og en del rasmark, inkl. ganske mye kalkrikt berg, og mange steder er det rike småberg og steinblokker spredt i skogen.

Kjøremslia dekkes av sammenhengende eldre og gammel skog. Selv om i hvert fall nedre-midtre deler av lia har vært betydelig utnyttet i gamle dager med hogst og beite, framstår området i dag som praktisk talt uberørt av nyere inngrep og påvirkning. Området har høy tetthet og mye areal av verdifulle naturmiljøer og et rikt arts mangfold. Tre hoved-naturtyper dekker mye areal og er velutviklet: rik «kalkskogsnær» lågurtfuruskog og sandfuruskog, rik bjørk- og blandlauvskog av lågurt- og høgstaude-type, og kalkrike bergvegger og -skrenter. Disse er velutviklet og har store naturverdier knyttet til seg. Naturskogskvalitetene er ikke store, men både furu og bjørkeskogen har slike kvaliteter. Velutviklet sandfuruskog i såpass naturskogsnær tilstand som finnes øst i området er sjelden både regionalt og nasjonalt. Arts mangfoldet er rikt, med både relativt høyt antall rødlistearter, god spredning på artsgrupper, og sjeldne og spesialiserte arter. Lavforaen på rike bergvegger og steinblokker utmerker seg, med både kalkbergarter og elfenbenslav-elementet, og området er et av få som har innslag både av det kontinentale «Vågå-elementet» og mer sørlige varmekjære kalkbergarter. Også mosefora, mykorrhizasoppfunga og karplantefora er rik. Det finnes også innslag av interessante vedsopp, og stort potensial for insekter. Hittil er det påvist 22 rødlistearter (1 EN, 4 VU, 17 NT). Rødlistede naturtyper dekker relativt mye areal, godt representerer er både kalk- og lågurtfuruskog (VU), rik sandfuruskog (NT), og tørt kalkrikt berg i kontinentale områder (VU).

Området vurderes i høy grad å oppfylle viktige skogvern mangler. Av mangelnaturtyper (prioriterte skogtyper og ansvarsskogtyper) inngår kalkfuruskog/lågurtfuruskog og sandfuruskog (rik utforming). Av viktige generelle mangler omfattes rike skogtyper, lavlandsskog, internasjonale ansvarsskogtyper og rikt arts mangfold. Variasjonsbredden er høy, og området innehar store deler av de naturtypene som slike lisider i regionen har og bidrar derfor godt til representativiteten i geografisk dekning av skogvernet.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Området er bratt, og brukes i begrenset grad til friluftsliv. Unntaket er sør-vest i området der Pilegrimsleden krysser området. Traseen er inntegnet i gjeldende kommuneplan, og også på vernekartet. Det er også tatt hensyn til merking, rydding og vedlikehold av denne i verneforskriften.

Vevig AS har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet og de eier et 22 kV distribusjonsnett som ligger nært området i sør-østlige del. I utkast til verneforskrift er det tatt inn standard bestemmelser som ivaretar drift og vedlikehold av denne kraftledningen, men ikke til oppgradering og fornying.

Planstatus:

Området ligger i LNFR-område i gjeldende kommuneplan for Nord-Fron kommune. Størsteparten av området inngår i ras- og skredfaresone, og rundt to bekkedaler som berører området er det tegnet inn flomfaresoner. Reguleringsplan for ny E6 (E6 Kvam – Sel grense, ikraftttredelse 18. juni 2013) berører området to plasser i sør. Arealformålet i reguleringsplan som berører det foreslåtte verneområdet er her enten «LNFR» eller «Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur. Annen vegg grunn – grøntareal». Reguleringsplan er ferdig utbygget, og ut fra flyfoto er det kun en skjæring til en sideveg (landbruksveg) til E6 som så vidt berører det foreslåtte verneområdet. Dette vil grenses ut på endelig vernekart.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet foreslo i forbindelse med oppstartsmeldingen å endre navnet til Kjørnesberget, men statsforvalteren har bemerket at stedsnavnet er feilplassert i kartgrunnlaget. Språkrådet skriver at dersom navnet *Kjøremslia* er feilplassert i SSR, må Statsforvalteren kontakte Kartverket for å få rettet opp dette.

Nord-Fron kommune har uttalt seg til Kjøremslia naturreservat. De er positive til vern av Kjøremslia under forutsetning av at det i verneforskrifta gis direkte hjemmel for å kunne sikre boliger og infrastruktur som veg og bane mot flom, skred mm. Arealet som er planlagt vernet ligger innenfor områder som er vist som aktsomhetsområde for jord- og flomskred mm i NVE sine kart. Videre påpekes det at rett vest og delvis innenfor planområdet ligger bekken Kloppa som i flommen i 2013 gikk over sine bredder og førte til flere skadepunkt på E6 og jernbane som ligger nedenfor. Statsforvalteren må ta hensyn til de farene som ligger innenfor verneområde som kan føre til skader nedstrøm, for Kjøremslia så må det gis hjemmel i å gjennomføre nødvendig tiltak innen verneområde for å sikre bolig, og veg og bane som går nedenfor, både ved forebygging og nødvendige tiltak ved akutte hendelser. Det forutsettes at det gis direkte hjemmel til dette, da alternativet med søknad ikke vil være hensiktsmessig for slike tiltak.

Direktoratet for mineralforvaltning har i forbindelse med oppstartsmeldingen påpekt at området berører en liten del av en registrert sand- og grusforekomst. Norges geologiske undersøkelse (NGU) har vurdert forekomsten til liten betydning. I NGU sin beskrivelse av forekomsten står det at "Forekomsten kan inneholde masser egnet for tekniske formål, men dette må dokumenteres gjennom mer detaljert kartlegging og prøvetaking". Betydelige deler av forekomsten er i stor grad båndlagt av E6 og landbruksformål. Statsforvalteren bør vurdere om verneplanen vil påvirke muligheten til å få tilgang til ressursene i forekomsten på kort og lang sikt. Grunneier bør også bli informert om eventuelle konsekvenser for tilgangen til ressursene hvis området vernes.

Statsforvalterens kommentarer:

Navn

Statsforvalteren vil kontakte Kartverket for å rette opp det feilplasserte navnet i SSR.
Statsforvalteren tilrår navnet Kjøremslia som i høringsforslaget.

Avgrensing

Statsforvalteren foreslår å justere grensen for å grense ut del av skjæring til landbruksveg som lå inne i opprinnelige verneforslag.

Verneforskrift

Det er i utkast til verneforskrift nå tatt inn bestemmelser som gir et direkte unntak for nødvendige tiltak ved akutt behov for sikkerhetstiltak mot flom, ras og skred, og hjemmel for å gjennomføre planlagte, forebyggende tiltak for det samme etter søknad.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Kjøremslia:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Kjøremslia som naturreservat.

39. Viertjenna, Grue kommune – omgjøring fra annen verneform

Totalareal 757 daa, hvor 680 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik sandfuruskog og utgjør en spesiell geologisk forekomst av kvartærgeologisk interessante formelementer med flere synlige eskere som gir området et småkupert preg. Sandfuruskogen er viktig for en rekke arter, blant annet for sjeldne og trua arter av sopp. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Rotnedalen naturreservat er et kvartærgeologisk verneområde vernet i 1989 for å ta vare på et naturhistorisk interessant område med viktige kvartærgeologiske formelementer, blant annet et langt eskersystem som er en viktig del av et større dreneringssystem. Verneområdet er i dag ca. 1371 dekar stort, og det er lov med skogsdrift i verneområdet dersom dette ikke lager varige spor i grunnen. Det foreslås å skille ut et område innenfor Rotnedalen naturreservat til et eget skogreservat med strengere bestemmelser knyttet til inngrep. Det nye reservatet er ca. 757 dekar stort og er foreslått å hete *Viertjenna naturreservat*.

Naturverdiene man ønsker å bevare innenfor dette området er knyttet til rik sandfuruskog. Skogen er ikke biologisk gammel, men på grunn av at man har spart frøtrær av furu over lang tid, er kontinuiteten bevart for de soppartene som har sopprot (mykorrhiza) med furutrærne. Av slike arter er det funnet blant annet kransmusserong (VU), besk storpigg (NT), teglrød kragemusserong, brungul musserong, billeslørsopp, blå brunpigg, svartsølpigg, beltesølpigg og furuskjellpigg. Gubbeskjegg (NT) er også funnet på enkelte trær.

Området vurderes i høy grad å oppfylle viktige skogvern mangler. Viertjenna er en av de større kjente forekomstene med rik sandfuruskog i gamle Hedmark fylke, og det finnes få vernede sandfuruskoger i Innlandet fra før. Området ligger i sørboreal vegetasjonssone.

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det er to kraftlinjer gjennom området, én helt nord i Rotnedalen naturreservat og én helt sør i Viertjenna naturreservat. Det er bilveger i utkanten av begge reservatene i tillegg til en liten stubb inn i Viertjenna naturreservat. Det går også en traktorveg inn til en leirplass med gapahuk og

grillhytte i Viertjenna naturreservat. På vestsida av Viertjenna naturreservat, mot elva Rotna, er det ei lita brygge. Det er ingen kjente landbrukstilknyttet aktiviteter i området bortsett fra skogbruk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Det har kommet inn 2 områdespesifikke høringsuttalelser til verneforslaget. Se kap. 8.7 for generelle uttalelser.

Språkrådet har etter oppklaringer av Statsforvalteren i høringen ingen merknader til navnene Viertjenna naturreservat og Rotnedalen naturreservat.

Innlandet fylkeskommune har uttalt seg til Viertjenna. De skriver at det innenfor avgrensningen til Viertjenna og Rotnedalen naturreservat i Grue kommune er det registrert fem lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Dette er fangstgroper fra jernalder/middelalder. Stedfesting og avgrensning kan imidlertid være unøyaktig. Området har stort potensial for tilsvarende og andre automatisk fredete kulturminner som ikke er registrert. Det er positivt at det åpnes for istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer. Fylkeskommunen anbefaler videre at hensyn til kulturminner nevnes i bestemmelsene i forhold til ferdsel, vedlikehold og oppgradering når det gjelder kraftlinjer, bilveger, traktorveger og felling av trær.

Statsforvalterens kommentarer:

Verneforskriften for eksisterende Rotnedalen naturreservat må endres dersom Viertjenna naturreservat skal opprettes som et eget reservat. Verneforskriften er gammel, og inneholder ikke de bestemmelsene som er vanlige å ha med i dagens verneforskrifter. Statsforvalteren har derfor tatt inn bestemmelser i verneforskriften for Rotnedalen naturreservat knyttet til kraftlinjer i de generelle unntakene fra vernebestemmelsene. Det har ikke vært mulig å legge inn spesifiserte dispensasjonsbestemmelser knyttet til kraftlinjer, siden slike gamle fredningsforskrifter ikke har med dette. Dette må da søkes om etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen. Samtidig foreslås det å justere vernegrensa for å tilpasse denne til det nye reservatet i tillegg til å rette opp noen feil/unøyaktigheter langs bilvegene. Berørte eiendommer er også oppdatert. Nytt areal for Rotnedalen naturreservat vil bli ca. 563 dekar.

Det er ikke tenkt at det er annet enn eksisterende anlegg som skal kunne vedlikeholdes i reservatene. Eneste unntaket fra dette er kraftlinjer som kan fornyes og oppgraderes, men da i samme trasé som eksisterende ledninger. Statsforvalteren tror derfor ikke at vernebestemmelsene knyttet til vedlikehold vil være i konflikt med kulturminnene, siden det ikke vil være en økning i aktivitet eller utstrekning i terrenget jamført med situasjonen i dag. Det er tatt inn i verneforskriften § 5 første ledd at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Viertjenna som i høringsforslaget.

Avgrensning

Statsforvalteren tilrår avgrensningen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

I verneforskriften for Viertjenna er det ut over standardbestemmelsene i dagens verneforskrifter tatt inn bestemmelser knyttet til storviltjakt (inklusive bjørn og villsvin), vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, gapahuker, tre-lavvo, brygge, traktorveg, bilveg og stier, og en søknadsmulighet for motorisert ferdsel i tilknytting til ovennevnte installasjoner og tiltak. Siden det ikke lenger er

beitedyr i området, har statsforvalteren i samråd med Norsk Institutt for Naturforskning, tatt inn en generell åpning for å kunne gjennomføre større arrangementer til fots. Viertjenna er et område hvor det foregår flere orienteringsløp. Tanken bak denne bestemmelsen er at løping til viss grad kan ligne på tråkk av beitedyr i sandfuruskogen for å unngå at den gror igjen.

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Viertjenna:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Viertjenna som naturreservat.

8.8 NORDLAND FYLKE

Det tilrås vern av 2 områder. Begge områdene har kommet til gjennom ordningen med frivillig vern.

Samiske interesser / reindrift

Svenningvika ligger innenfor Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt, og Torselva ligger innenfor Kanstadvik og Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt. Ifølge arealbrukskartet til reindriften ligger Svenningvika i et område som reindriften benytter som vårbeite, høstbeite og høstvinterbeite. Torselva og omkringliggende områder er viktige beiteområder for rein omtrent hele året, i tillegg til kalvingsland på våren. Det går trekk- og flyttleier i eller ved alle de foreslåtte verneområdene.

Opprettingen av de to naturreservatene vil sikre arealene mot nedbygging eller andre typer fysiske inngrep, men verneforskriftene vil medføre noen reguleringer knyttet til blant annet motorferdsel og etablering av gjerder og anlegg. I forslag til verneforskrifter er det tatt inn bestemmelser som skal sikre reindriften både i formålet og i de spesifiserte unntaksbestemmelsene. Det er gjort unntak for bruk av snøskuter, og det kan etter søknad gis dispensasjon til bruk av annen motorisert ferdsel. Det kan gis flerårige dispensasjoner for barmarkskjøring. Det kan også gis tillatelser til oppføring av gjerder og anlegg og uttak av bjørk.

En tilstrekkelig opplyst distriktsplan kan anses som en søknad om dispensasjon, uten at ytterligere søknad er nødvendig. Det er viktig at distriktsplanen er grundig og beskriver forhold som etter

verneforskriften er søknadspliktig, for eksempel motorferdsel, oppsetting av gjerde med mer. For at vernemyndigheten skal kunne bruke distriktsplanen som en søknad må den være konkret med tanke på hva som skal gjøres, hvor og når. Et eksempel er en beskrivelse av behovet for motorisert barmarkskjøring med tanke på tilkomsttraseer, områder med behov for gjeting/samling, antall kjøretøy og tid på året. Om ikke distriktsplanen gir nok informasjon, kreves supplerende opplysninger.

Statsforvalteren har tilbudt både Voengelh-Njaarke og Kanstadfjorden og Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt konsultasjon i forbindelse med verneplanarbeidet. Kanstadfjorden og Vestre Hinnøy har ikke bedt om konsultasjon. Området Svenningsvika ble konsultert samtidig med konsultasjon for Statskogområdene Litlfiplingdalsevla, Litlfjellet og Breiskardet og frivillig vern-området Ørnodden. Svenningsvika grenser inn til området Breiskardet. Protokoll fra konsultasjonen er vedlagt denne tilrådingen.

40. Svenningsvika. Grane kommune

Totalareal 262 daa, hvor 217 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel granskog. Området har stor betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke arter knyttet til denne skogtypen. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Svenningvika ligger ved Storsvenningsvatnet øst for E6, omtrent 22 km sør for Trofors i Grane kommune. Lokaliteten ligger på en liten kolle og terrenget heller svakt mot vest. Svenningvika grenser til Svenningviksvegen i vest og til ei kraftlinje i øst. Berggrunnen i området er kalkfattig og består av kvartsskifer, mens løsmassene består av grov morene. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone og i svak oseanisk seksjon.

Skogen består av gammel granskog med noe innslag av bjørk. Skogen er flersjiktet og har til dels mye død ved. Vegetasjonstypene i området veksler mellom blåbærgranskog og småbregnegranskog.

Innenfor avgrensningen er det registrert én naturtypelokalitet – gammel barskog med verdi B. Gran dominerer tresjiktet, men det er også innslag av bjørk. Det er registrert syv rødlistearter knyttet til gammel barskog i området, blant annet gubbeskjegg (NT), huldrelav (NT) og sukkernål (NT).

Verneforslaget ligger inntil det foreslåtte verneområdet Breiskardet i øst, som er foreslått vernet i forbindelse med verneplanprosess på statsgrunn. Dersom Breiskardet blir vernet vil Svenningvika bli en del av dette området. Sammen med Breiskardet utgjør Svenningvika en av få gammelskogsrester i Svenningdalen. Isolert sett har Svenningvika regionale verneverdier (**), men sett i sammenheng med Breiskardet vil området få nasjonal verdi (***).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Det går ei kraftlinje gjennom området i vest, og foreslått vernegrense ligger nær ei kraftlinje i øst. Skogen har spor etter tidligere hogst.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med to andre områder, og er sendt til: *Grunneiere, Grane*

kommune, Lødingen kommune, Bindal kommune, Nordland fylkeskommune, Voengehl-Njaarke reinbeitedistrikt, Arran – Julevsame Guovdasj Lulesamisk senter, Nordland reindriftsamers, Norske reindriftsamers landsforbund, Kanstadfjord Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt, Norgga Sámiid Riikkasearvi- Norske samers riksforbund, Helgeland Kraft AS, Hålogaland kraft Nett AS, Lødingen idrettslag, NHO Reiseliv Nord-Norge, Norsk Sau og Geit, Norges Miljøvernforbund, Miljødirektoratet, Norges Bondelag, Forsvarsbygg, Forsvaret, KS, Natur og Ungdom, Norges Skogeierforbund, Lødingen Jeger og fiskerforening, Vestbygd beite- og sankelag, Norsk industri, Norsk Bergindustri, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådenes landsforbund, Norskog, Kommunal og distriktsdepartementet, Bindal beitelag, Terråk idrettslag, Nors ornitologiske forening avd. Nordland, Statkraft SF, Geoforum Nordland, Landbruksdirektoratet, Terråk jeger og fiskeforening, Grane sankelag, Statnett SF, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges handikapforbund, Norges geologiske undersøker, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Norges idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité, Språkrådet, Samediggi/Sametinget, Norsk Biologforening (BIO), Naturvernforbundet i Nordland, Norges Orienteringsforbund, Norsk Orkideforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Naturhistorisk museum, Norges Naturvernforbund, Norsk Botaniske forening, Statskog SF, Den Norsk Turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Nordland Bonde- og Småbrukarlag, Norges luftsportforbund, NTNU Vitenskapsmuseet, Grane Jeger og Fiskeforening, Stiftelsen WWF Verdens naturfond, Allskog SA, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Grane idrettslag, Arbor AS, Norsk Zoologisk forening, Norsk Friluftsliv, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning (NINA), Statens vegvesen, Grane og Vefsn rovdrylag, Vardobaiki AS, Linea AS, Bindal kraftlag SA, Nordland Sau og Geit, Norsk organisasjon for terrengsykling, NIBIO- Norsk institutt for bioøkonomi.

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser etter at høringen er gjennomført. De ber også om å få en uttalelisesfrist på minimum 3 uker fra de får tilsendt dokumentasjonen. Sametinget har etter denne fristen gitt tilbakemelding om at de ikke har behov for konsultasjon nå, men at det kan bli aktuelt å konsultere med KLD senere i prosessen.

Linea AS viser til deres kommentarer til oppstart av verneforslaget og registrerer at deler av deres uttalelse er tatt inn i forslag til forskrift. De har ingen ytterligere kommentar til høringen.

Statnett SF viser til deres innspill til oppstartsmeldingen og er fornøyd med at deres uttalelse er ivarettatt. De har ingen ytterligere merknader til planarbeidet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) registrerer at Statsforvalteren har imøtekommet deres innspill til oppstartsmeldingen og slutter seg til de vurderinger som er gjort. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden deres uttalelse, og DMF har derfor ingen merknader til verneforslaget for områdene slik det nå foreligger.

Statens vegvesen mener at verneforslaget ikke strider med deres interesser, og at deres innspill til oppstartsmeldinga for Svenningvika er ivarettatt på en god måte. De har ingen merknader.

Grane kommune mener det allerede er gjennomført et omfattende vern av skogarealer på Helgeland, og spesielt i deres kommune. Det bør gjennomføres en konsekvensvurdering og foretas en helhetlig gjennomgang av alle arealer på Helgeland før ytterligere vern vedtas. En helhetlig gjennomgang må ta hensyn både til områder med eksisterende vern, områder i prosess med frivillig vern, og øvrige pågående verneprosesser. Det bør fokuseres spesielt på tilgrensende områder som

kan bli utilgjengelige som følge av et eventuelt vern, samt utilsiktede konsekvenser av ytterligere vern. Målet med gjennomgangen er å få kartlagt konsekvensene det totale verneområdet har for regionen, særlig for lokal verdiskaping og arbeidsplasser. Det vurderes som spesielt viktig at det ikke opprettes naturreservat i områder med økonomisk drivverdig skog, da aktiv skogsdrift i mange tilfeller er et bedre alternativ enn vern i klima-sammenheng. Det nasjonale målet for skogvern er 10 %. Andelen vernet skog i Nordland er større enn i landet som helhet, 7,2 % mot 5,1 % av det totale skogarealet. Aktuelle områder i andre fylker bør vurderes for vern før det vedtas nye verneområder i Nordland. Dersom det ikke foretas en konsekvensutredning og en helhetlig gjennomgang fraråder Grane kommune at Statsforvalteren i Nordland går videre i arbeidet med Svenningvika naturreservat. Konsekvensene av ytterligere vern er ikke tilstrekkelig belyst for å kunne ta stilling til saken.

Tilgrensende hytteeiere ved Svenningvika påpeker at det foreslåtte verneområdet ligger rett øst for hyttefeltet i Svenningvika, og at grensen til naturreservatet vil ligge helt inntil noen av hyttetomtene. De er sterkt imot et vern av Svenningvika, da området i alle år har blitt brukt til tuområde og aktiviteter, inkludert bålpyring. Dersom området vernes må ved medbringes, noe som er tungvint. Det er ikke lett å finne tørr kvist på bakken om vinteren som kan brukes til bål. Hytteeierne påpeker videre at en av eiendommene har to vannkilder som er i bruk, og som blir liggende innenfor grensa til naturreservatet. Ved en eventuell oppgradering av disse kan det bli nødvendig å benytte maskiner for å få utført jobben. Et eventuelt vern av området, med en vernegrense som går helt inntil hyttetomtene, kan minimere salgsverdien på hyttene. Det går en sti/ferdselsveg fra Svenningvika og opp til Storbåtskardet som er avmerket på kart, og denne stien har de senere årene blitt merket og vedlikeholdt. Hytteeierne lurte på om det fremdeles vil være tillatt å vedlikeholde stien, blant annet fjerning av trær som har falt over stien. Det er hytteeierens ønske at dersom området blir vernet, vil det være best med et mindre strengere vern.

Statsforvalterens kommentarer:

Ifølge grusdatabasen fra NGU er det registrert grusforekomster innenfor de foreslåtte verneområdene Svenningvika og Torselva, begge vurdert av NGU til å ha liten betydning. Forekomsten ved Svenningvika (Båtskardvatnet) består av hauger og rygger med sorterte masser i deler, mindre sortert i andre. Massene består vesentlig av sand, men inneholder også noe grus. Den delen av forekomsten som ligger innenfor det foreslåtte verneområdet utgjør ca. 15 daa. Et eventuelt vern vil sannsynligvis ikke ha vesentlig innvirkning på mineralnæringen.

Statsforvalterens kommentarer til uttalelsen fra Grane kommune at Stortinget i 2016 vedtok 10 % vern av skog med en spesiell innsats mot områder som er viktige for naturmangfoldet og der det er lite representativt vern. Vernet skal foregå på statsgrunn og gjennom frivillig skogvern, og det er ikke definert egne prosentvise delmål for fylker eller regioner. Selv om det er vernet ganske mye i Nordland og på Helgeland, er det likevel behov for mer vern for å dekke manglene i skogvernet. Ifølge NINA-rapport 1352 (Evaluering av norsk skogvern i 2016) bør disse skogtypene prioriteres for vern i Trøndelag og Nordland nord til Saltfjellet: Kalkskog, raviner, bekkekløfter, boreal regnskog og lavereliggende høyproduktiv skog. Noen av disse skogtypene finnes i liten grad andre steder i landet, og vernebehovet kan bare dekkes ved å verne mer skog i denne regionen. Lista for at et område skal foreslås for vern i Nordland er hevet sammenlignet med resten av landet. Isolert sett har Svenningvika moderate verneverdier, men sett i sammenheng med Breiskardet vil området få nasjonal verdi. Sammen med Breiskardet utgjør Svenningvika en av få gammelskogsrester i Svenningdalen. Når det gjelder tilgrensende områder som kan bli utilgjengelige som følge av et eventuelt vern, vil statsforvalteren vise til at det er Statskog som er grunneier i tilgrensende areal. Statskog ga innspill til oppstartsmeldingen om at verneforslaget har tatt hensyn til deres skogsbilveg

som går nord for det foreslåtte verneområdet, og at de forutsetter at dette ivaretas. I dette legger Statsforvalteren at skogsbilvegen nord for området vil gi tilstrekkelig adkomst til tilgrensende arealer. Statsforvalteren gjør skogfaglige vurderinger i alle verneplanprosesser som gjelder skog, og det er også gjort i dette tilfellet.

Navn

Statsforvalteren tilrår navnet Svenningsvika som i høringsforslaget.

Avgrensning

Linea AS har en 22 kV-luftledning, nettstasjon, lavspentledning og -kabel som blir liggende innenfor det foreslåtte verneområdet Svenningvika i vest.

Det foreslåtte verneområdet Svenningvika var opprinnelig foreslått opprettet over det klausulerte ryddebeltet for skog/byggeforbudsbeltet til den eksisterende 420 kV- transmisjonsnettledningen Trofors –Namsskogan. Parallelt med denne går også Statnetts 420 kV-ledning Nedre-Røssåga – Tunnsjødal. Etter innspill fra Statnett har Statsforvalteren flyttet grensa til verneforslaget i øst slik at verneområdet nå ligger utenfor klausuleringsbeltet.

Verneforskrift

Dersom Svenningvika blir vernet vil området fremdeles være tillatt å utøve friluftsliv, blant annet sanking av bær- og matsopp, jakt og skiaktiviteter. Bålbrenning vil kun være tillatt dersom man benytter tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved. Grunnen til at Statsforvalteren ikke ønsker at det skal knekkes av greiner og kvister til bålbrenning er at flere av rødlisteartene som er registrert i området vokser på greiner av både levende og døde trær.

For å ivareta hytteeierens behov knyttet til eksisterende vannkilder/vannledninger, har statsforvalteren lagt til følgende unntak under verneforskriftens § 4 j (direkte unntak):

«Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:... vedlikehold av anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet».

Statsforvalteren har også lagt til følgende formulering under § 7 k (søknadspliktige tiltak):

«Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:... gjenoppføring av anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade».

Statsforvalteren gjør videre oppmerksom på at en eventuell oppgradering av anlegg og innretninger i utgangspunktet ikke vil være tillatt, men at det kan søkes om dispensasjon gjennom naturmangfoldlovens § 48. Imidlertid er det begrensninger på hva som vil være tillatt av oppgradering, spesielt når det gjelder graving/maskinelt bruk. Dersom området blir vernet vil det fremdeles være tillatt å rydde og vedlikeholde eksisterende stier i henhold til tilstand på vernetidspunktet, jf. verneforskriftens § 4 i. Dette inkluderer fjerning av trær som har falt over stien.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Svenningsvika:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Svenningsvika som naturreservat.

41. Torselva, Lødingen kommune

Totalareal 618 daa, hvor 345 daa er produktiv skog.

Verneformål og særskilte verneverdier:

Formålet med forskriften er å bevare en bekkekløftlokalitet med rik, fuktig og gammel løvskog med en regionalt interessant lavflora. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Torselva ligger på sørvestre side av Innerfjorden i Kanstadfjorden i Lødingen kommune. Berggrunnen består av syenitt og granitt og er kalkfattig. Området ligger i mellomboreal vegetasjonssone og i klart oseanisk seksjon.

Torselva er et lite vassdrag, og nedenfor Torsvatnet danner bekken en relativt markert bekkedal. Mesteparten av skogen i området består av fuktig og frodig løvskog, men rike utforminger mangler nesten helt. Bjørk dominerer i tresjiktet, men stedvis er det også spredt innslag av selje og rogn, samt noe osp. Storbregneskog dominerer i store arealer, og arter som skogburkne og sauetelg er vanlige. Stedvis er det forsumpet mark med arter som skogsnelle, engsnelle og mjøddurt. I forsenkningene er det rikere høgstaudeskog som dominerer, med arter som skogmarihånd, ballblom og bekkeblom. I ei østvendt helling i nedre del av området finnes en forsenkning med frodig gråorheggeskog med blant annet firblad, myskegras og strutseving. Små tørre rasskråninger også enkelte steder høyere oppe i bekkedalen.

Elva har svært variabel vannføring, fra nærmest tørr i tørkeperioder til periodevis stor flomvannføring.

Skogen i nedre del er relativt gammel med mye grovdimensjonert bjørk, samt gammel rogn og selje. Det er også noe død bjørk, både stående og liggende, inkludert høgstubber. Gråorskogen har gamle og grovvokste trær, og det er også noe stående og liggende døde gråor i ulike nedbrytningsstadier. Høyere oppe blir skogen glisnere og mer småvokst, samt bjørke-dominert.

Torselva er en liten, men markert og velarrondert bekkedal, som på mindre deler av strekningen også har ganske velutviklet bekkekløfttopografi. Innenfor verneforslaget er det registrert én naturtype – gammel boreal lauvskog med verdi B. De største kvalitetene er knyttet til relativt rik, fuktig gammel løvskog med godt utviklet naturskogspreg. Regionalt sett har skogen en relativt rik lavflora, med flere arter som er sjeldne i distriktet. Her inngår blant annet de tre rødlisteartene som er registrert i området – olivenfiltlav (VU), rustdoggnål (NT) og huldrelav (NT).

Lokaliteten utgjør trolig en av de mer verdifulle skoglokalitetene i nordre Nordlands ytre kystsone, og er vurdert som regionalt verdifull (verdi B).

Inngrepsstatus og andre interesser:

Verneforslaget er lite påvirket av nyere inngrep, med unntak av nedre del hvor det er et granplantefelt på nordsiden av elva. Det går en sti langs nordsiden av elva opp til Torsvatnet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området er sendt på høring sammen med to andre områder, og er sendt til: *Grunneiere, Grane kommune, Lødingen kommune, Bindal kommune, Nordland fylkeskommune, Voengehl-Njaarke reinbeitedistrikt, Arran – Julevsame Guovdasj Lulesamisk senter, Nordland reindriftsamers, Norske reindriftsamers landsforbund, Kanstadfjord Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt, Norgga Sámiid Riikkasearvi- Norske samers riksforbund, Helgeland Kraft AS, Hålogaland kraft Nett AS, Lødingen idrettslag, NHO Reiseliv Nord-Norge, Norsk Sau og Geit, Norges Miljøvernforbund, Miljødirektoratet, Norges Bondelag, Forsvarsbygg, Forsvaret, KS, Natur og Ungdom, Norges Skogeierforbund, Lødingen Jeger og fiskerforening, Vestbygd beite- og sankelag, Norsk industri, Norsk Bergindustri, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådenes landsforbund, Norskog, Kommunal og distriktsdepartementet, Bindal beitelag, Terråk idrettslag, Nors ornitologiske forening avd. Nordland, Statkraft SF, Geoforum Nordland, Landbruksdirektoratet, Terråk jeger og fiskeforening, Grane sankelag, Statnett SF, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norges handikapforbund, Norges geologiske undersøker, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Norges idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité, Språkrådet, Samediggi/Sametinget, Norsk Biologforening (BIO), Naturvernforbundet i Nordland, Norges Orienteringsforbund, Norsk Orkideforening, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Naturhistorisk museum, Norges Naturvernforbund, Norsk Botaniske forening, Statskog SF, Den Norsk Turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Nordland Bonde- og Småbrukarlag, Norges luftsportforbund, NTNU Vitenskapsmuseet, Grane Jeger og Fiskeforening, Stiftelsen WWF Verdens naturfond, Allskog SA, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Grane idrettslag, Arbor AS, Norsk Zoologisk forening, Norsk Friluftsliv, Stiftelsen Norsk institutt for naturforskning (NINA), Statens vegvesen, Grane og Vefsn rovdrylag, Vardobaiki AS, Linea AS, Bindal kraftlag SA, Nordland Sau og Geit, Norsk organisasjon for terrengsykling, NIBIO- Norsk institutt for bioøkonomi.*

Det har kommet inn 10 høringsuttalelser til verneforslaget.

Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser etter at høringen er gjennomført. De ber også om å få en uttalelsesfrist på minimum 3 uker fra de får tilsendt dokumentasjonen. Sametinget har etter denne fristen gitt tilbakemelding om at de ikke har behov for konsultasjon nå, men at det kan bli aktuelt å konsultere med KLD senere i prosessen.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til deres innspill til oppstartsmeldingen og registrer at grunneier har fått verneplanen på høring og dermed er informert om vannkraftpotensialene innenfor det foreslåtte verneområdet Torselva. NVE er også positive til at alle berørte nettselskap er inkludert i adresselisten, og registrerer at både Linea AS og Statnett SF har uttalt seg. De ber nettselskapene å uttale seg dersom standardbestemmelsene og følgende tiltak ikke dekker deres behov.

Statnett SF viser til deres innspill til oppstartsmeldingen og er fornøyd med at deres uttalelse er ivarettatt. De har ingen ytterligere merknader til planarbeidet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) registrerer at Statsforvalteren har imøtekommet deres innspill til oppstartsmeldingen og slutter seg til de vurderinger som er gjort. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden deres uttalelse, og DMF har derfor ingen merknader til verneforslaget for områdene slik det nå foreligger.

Statens vegvesen mener at verneforslaget ikke strider med deres interesser. De har ingen merknader.

Lødingen kommune viser til områdebeskrivelsen for Torselva og foreslår at teksten endres slik at det kommer frem at området ligger på sørvestre siden av innerfjorden i Kanstadfjorden. Lødingen kommune påpeker videre at det i nedre del av verneområdet er et mindre plantefelt med gran, og anbefaler at dette vurderes fjernet med bakgrunn i at det ikke er et stedegent treslag. Kommunen mener videre at forhold knyttet til jordbruksdrift ikke vil få noen betydning, da det ikke er bruk i drift i området.

Statsforvalterens kommentarer:

Ifølge grusdatabasen fra NGU er det registrert grusforekomster innenfor de foreslåtte verneområdene Svenningvika og Torselva, begge vurdert av NGU til å ha liten betydning. Forekomsten Stordalselva ved Torselva er ifølge grusdatabasen et stiptet område med en større elvevifte i utløpet av Stordalselva. De er videre beskrevet at sand- og grusforekomstene her viser dårlige mekaniske egenskaper, men at det kan benyttes til betongformål. Omtrent 62 daa av forekomsten ligger innenfor det foreslåtte verneområdet Torselva. Et eventuelt vern vil sannsynligvis ikke ha vesentlig innvirkning på mineralnæringen.

Det er kartlagt flere digitale vannkraftpotensialer for små vannkraftverk innenfor det foreslåtte verneområdet Torselva. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 3,11 GWh fordelt på to prosjekter (Stormyrbekken–Torselva og Torsvatnet–Torselva).

Statsforvalteren er enig i at granplantefeltet bør fjernes. Behov for skjøtsel og ev. forvaltningsplan vil bli vurdert fortløpende etter eventuelt vern.

Navn

Statsforvalteren foreslår navnet *Torselva* som i høringsdokumentet.

Avgrensing

Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Verneforskrift

Statsforvalteren tilrår verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap. 7. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet tilrår enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Tilråding Torselva:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring.

Miljødirektoratet viser forøvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilråd vern av Torselva som naturreservat.

9. TILRÅDING OM GRENSEENDRING

42. Hostegga, Aure kommune, Møre og Romsdal fylke - Grenseendring

Nytt verneareal 91 daa. 68 daa tas ut. Nytt totalareal 980 daa.

Bakgrunn:

Statsforvalteren i Møre og Romsdal har sammen med grunneier og Allskog foreslått en grenseendring i Hostegga naturreservat i Aure kommune. Hovedformålet med grenseendringen er å ta ut granplantefelt og bytte disse med naturlig forekommende furu- og lauvskog.

Statsforvalteren har i 27.6.-10.8.2022 hatt forslaget ut på en begrenset høring. Det har ikke kommet inn merknader til endringsforslaget.

Etter Statsforvalterens vurdering er det ikke ønskelig med et stå stort granplantefelt inne i naturreservatet. Grana er en introdusert art i Aure kommune. Tanken ved det opprinnelige vernet var å tilbakeføre arealet til stedegen skogvegetasjon. Etter en ny vurdering av arealene har Statsforvalteren kommet til at det er betydelige kostnader knyttet til fjerne dette plantefeltet, sannsynligvis minst 1 million kroner avhengig av driftsteknikk. Det er også vurdert at det er en risiko for terrengskader ved uttransport, og det vil være krevende å restaurere området tilbake til stedegen vegetasjon. Ikke minst vil det ta tid før det vokser til med skog igjen. Mye av arealet som foreslås tatt ut er randsoner til kraftledning og skogsveg, og dette er arealsom utsatt for spredning av gran og andre uønskede arter.

Det nye arealet som foreslås tatt inn har noe lavere bonitet, men består av eldre furuskog iblandet lauvskog. Helt øverst er det åpnere områder med myrdrag. Det er ikke kartlagt verdifulle naturtyper innenfor dette arealet, men det er en naturlig fortsettelse av den skogtypen man finner innenfor eksisterende verneområde. Statsforvalteren vurderer basert på egen erfaring av arealet kvalifiserer for vern. Arronderingen etter den foreslåtte endringen vil være god. Totalareal på området endres fra 956 dekar til 980 dekar.

Statsforvalterens tilråding:

Statsforvalteren tilråd at det blir gjort en grenseendringer som i høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag og tilråd endring av vernekartet for Hostegga naturreservat i samsvar med Statsforvalterens forslag.

10. TILRÅDING OM OPPHEVING AV ELDRE TREFREDNINGER I OSLO OG VIKEN

Bakgrunn:

Statsforvalteren i Oslo og Viken har gjennomgått gamle trefredninger for å sjekke stauts på disse, og har gjennomført befaringer med Statens Naturoppsyn på aktuelle lokaliteter.

Etter gjennomførte befaringer foreslår Statsforvalteren oppheving av følgende trefredninger:

- Hoff gård naturminne, Oslo kommune
- Lesja naturminne, Eidsvoll kommune
- Vilberg naturminne, Eidsvoll kommune
- Svangerud naturminne, Eidsvoll kommune

Enkelttrær eller grupper av trær er fredet i medhold av lov om naturfredning av 1910, lov om naturvern av 1954 og naturvernloven av 1970 § 11 (naturminne). Naturvernloven av 1970 § 11 ga hjemmel til fredning av geologiske, botaniske og zoologiske forekomster med vitenskapelig eller historisk interesse, eller som er særpregede. Naturminnefredning er et strengt vern, og er først og fremst brukt til fredning av geologiske naturminner og enkelttrær eller tregrupper. Eldre trefredninger er vist i Naturbase som naturminner.

Hoff gard naturminne i Oslo kommune, og Lesja naturminne, Vilberg naturminne og Svangerud naturminne i Eidsvoll kommune er alle fredet med hjemmel i lov 1. desember 1954 nr. 2 om naturvern § 1 som lød:

"Kongen kan bestemme at områder av land eller vann skal være fredet når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dessuten kan særegne plante- eller dyresamfunn eller enkelte plante- eller dyrearter, bergarter, mineraler og fossiler fredes over hele riket eller innenfor nærmere bestemte områder. Like ens kan geologiske, botaniske og zoologiske enkeltforekomster, tregrupper eller enkelte trær fredes. Fredningen kan tidsbegrenses.

Vedkommende departement har adgang til å foreta fredninger av mindre omfang, f.eks. fredning av enkelte trær, tregrupper, alléer o. l."

Hoff gård naturminne består av en alm, som ble fredet ved Kirke- og undervisningsdepartementets vedtak av 29. januar 1958, på eiendommen gnr./bnr. 31/1 i Oslo kommune. Treet har falt ned, men rester av treet ligger fortsatt på eiendommen.

Lesja naturminne består av en einer som ble fredet ved Kirke- og undervisningsdepartementets vedtak 12. juni 1959, på eiendommen gnr./bnr. 41/1 i Eidsvoll kommune. Treet har falt ned, men det finnes mulige rester på angitt plassering av treet.

Vilberg naturminne består av et asketre som ble fredet ved Kirke- og undervisningsdepartementets vedtak av 23. juni 1957, på eiendommen gnr./bnr. 17/95 i Eidsvoll kommune. Treet er falt ned, og finnes ikke lengre på den aktuelle eiendommen.

Svangerud naturminne består av en ask, som ble fredet ei freda ask, som ble freda ved Kirke- og undervisningsdepartementets vedtak av 12. juni 1959, på eiendommen gnr./bnr. 83/1, 2, 3 og 4 i

Eidsvoll kommune. Treet er falt ned, og finnes ikke lengre på den aktuelle eiendommen.

De fleste av trefredningene er så gamle at de ikke har angitt noe verneformål, men på bakgrunn av navn, historikk etc. antas at de fleste av fredningene har grunnlag i botaniske verdier og/eller lokalhistoriske og kulturminneverdier. I de tilfeller hvor fredete trær har falt ned, for eksempel på grunn av uvær, eller at treet er skadet eller råtnet bort, vurderes verneformålet å være bortfalt.

Statsforvalterens tilrådning:

Ved befarig 04.10.2022 ved Hoff gård naturminne i Oslo kommune ble det funnet rester av treet. Allerede for mer enn ti år siden ble Statsforvalteren gjort kjent med at treet var falt over ende.

Ved befarig 02.09.2022 ved Lesja naturminne i Eidsvoll kommune, ble det opplyst av grunneier at treet falt overende for rundt 25-30 år siden. Det ble funnet rester av treet på stedet hvor tidligere plassering av treet ble pekt ut av grunneier.

Ved befarig 02.09.2022 ved Vilberg naturminne i Eidsvoll kommune, ble det ikke funnet rester av treet. Eidsvoll kommune som eier eiendommen treet skal ha stått på, er kjent med at treet falt overende etter at den ene stammen blåste ned i 1995, og resten av treet blåste ned i 1999/2000. Treet ble etter dette fraktet bort fra eiendommen.

Ved befarig 02.09.2022 ved Svangerud naturminne i Eidsvoll kommune, ble det funnet rester av treet. Historiske flybilder viser at treet forsvant mellom 1985 og 2000. Ifølge grunneier falt treet ned i 1997.

Statsforvalteren i Oslo og Viken tilrår at disse trefredningene oppheves, da alle de aktuelle trærne har falt ned, og formålet med fredningen dermed er bortfalt.

Miljødirektoratets tilrådning:

Verneformen naturminne er ikke videreført i naturmangfoldloven, men det følger av overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77 at forskrifter med hjemmel i bestemmelser som oppheves ved naturmangfoldloven fortsatt står ved lag inntil Kongen bestemmer annet.

Miljødirektoratet er enig i Statsforvalterens vurdering av at verneformålet er bortfalt når de aktuelle trærne er falt ned, selv om det kan finnes rester av trærne på den aktuelle eiendommen.

Vern av enkelttrær innebærer en beskrivelse av treet som er fredet, og er tinglyst som heftelse på den aktuelle eiendommen.

Forvaltningsloven § 37 stiller krav om høring når en forskrift blir utferdiget, endret eller opphevet. Forvaltningsorganet bestemmer på hvilken måte forhåndsvarslingen skal foregå og kan sette frist for å gi uttalelse. Forhåndsvarsling kan unnlates når det må anses åpenbart unødvendig, jf. § 37 fjerde ledd bokstav c.

Miljødirektoratet vurderer at høring ikke nødvendig ved oppheving av Hoff gard naturminne, Lesja naturminne, Vilberg naturminne og Svangerud naturminne, trærne ikke lengre står på de aktuelle eiendommene. Statsforvalteren har gjennomført befarig i samråd med aktuelle grunneiere for å sjekke status på fredningene.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilrådning og tilråd oppheving av fredningsvedtakene for Hoff gård naturminne i Oslo kommune, og Lesja naturminne, Vilberg naturminne og Svangerud naturminne i Eidsvoll kommune.

11. MILJØDIREKTORATET TILRÅR

I. Forskrifter om vern for 41 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag og Nordland fastsettes i samsvar med vedlagte forslag. I tillegg endres avgrensing på et eksisterende område i Møre og Romsdal.

Følgende forskrifter oppheves i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 13.10.2000 nr.1040 om vern av Barlindneset naturreservat, Ørsta kommune, Møre og Romsdal
2. Forskrift 15.12.2017 nr. 2053 om vern av Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder
3. Forskrift 07.12.2018 nr. 1830 om vern av Urdalen naturreservat, Tinn kommune, Telemark
4. Forskrift 17.12.2021 nr. 3672 om vern av Skitnebufjellet naturreservat, Notodden kommune, Vestfold og Telemark
5. Forskrift 13.12.2002 nr. 1536 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 24, fredning av Ramfoss naturreservat, Modum kommune, Buskerud
6. Forskrift 22.06.2018 nr. 964 om vern av Orkerødskogen naturreservat i Moss kommune, Østfold fylke
7. Forskrift 13.12.2002 nr. 1555 om verneplan for barskog i Øst-Norge, vedlegg 43, fredning av Rødsåsen naturreservat, Moss kommune
8. Forskrift 17.12.2010 nr. 1630 om vern av Nannestad kapellangård, Nannestad kommune, Akershus
9. Forskrift 16.12.2022 nr. 2584 om vern av Kringler naturreservat, Nannestad kommune, Viken
10. Forskrift 28.06.1985 nr. 1368 om fredning for Bringen naturreservat, Flå og Nes kommuner, Buskerud
11. Forskrift 28.06.1985 nr. 1359 om vern for Indre Vassfaret landskapsvernområde, Sør-Aurdal kommune, Oppland og Flå og Nes kommuner, Buskerud
12. Forskrift 15.12.2017 nr. 2079 om vern av Breie naturreservat, Etnedal og Nord-Aurdal kommuner, Oppland
13. Forskrift 15.03.2019 nr. 238 om vern av Turrtind naturreservat, Nordre Land kommune, Oppland
14. Forskrift 04.09.1981 nr. 4752 om vern av Eiksrud naturreservat, Gjøvik kommune, Oppland

Følgende forskrifter endres i samsvar med vedlagte forslag:

1. Forskrift 20.12.2019 nr. 1939 om vern av Hesten naturreservat, Strand og Forsand kommunar, Rogaland
2. Forskrift 16.04.2010 nr. 566 om vern av Reieråsen naturreservat, Moss kommune, Østfold
3. Forskrift 23.12.1983 nr. 2016 om vern for Søndre Jeløy landskapsvernområde, Moss kommune, Østfold
4. Forskrift 15.03.2013 nr. 284 om vern av Ravndalen naturreservat, Nittedal og Gjerdrum kommuner, Akershus
5. Forskrift 28.06.1985 nr. 1358 om endring av forskrift om Vassfaret og Vidalen landskapsvernområde, Sør-Aurdal, Oppland og Flå og Ringerike kommuner, Buskerud

6. Forskrift 22.12.1989 nr. 1401 om fredning for Rotnedalen naturreservat, Grue kommune, Hedmark

II. Oppheving av eldre trefredninger i Oslo og Viken

Følgende fredningsvedtak foreslås opphevet i samsvar med vedlagte forslag:

1. Vedtak av 29. januar 1958 om fredning av en alm på eiendommen gnr./bnr. 31/1 i Oslo kommune
2. Vedtak 12. juni 1959 om fredning av en einer på eiendommen gnr./bnr. 41/1 i Eidsvoll kommune
3. Vedtak av 23. juni 1957 om fredning av et asketre på eiendommen gnr./bnr. 17/95 i Eidsvoll kommune
4. Vedtak av 12. juni 1959 om fredning av en ask på eiendommen gnr./bnr. 83/1, 2, 3 og 4 i Eidsvoll kommune